

การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

กฤตวี คุเมือง

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

พ.ศ. 2563

**Development of Good Democratic Citizenship of Prathomsuksa 5
Students by using Project**

Gunwadee khoomuang

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education
Department of Curriculum and Instruction
College of Education Science, Dhurakij Pundit University**

2020

ใบรับรองวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม

ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต

หัวข้อวิทยานิพนธ์ การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตย โดยการเรียนรู้
แบบโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

เสนอโดย นางสาวกุลวดี คูเมือง

สาขาวิชา หลักสูตรและการสอน

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม

ได้พิจารณาเห็นชอบโดยคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์แล้ว

..... ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร.ไพพญา มีสัตย์)

..... กรรมการและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองแถม)

..... กรรมการ
(อาจารย์ ดร.พจนมาลย์ สกตเกียรติ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ แสงจันทร์)

วิทยาลัยครุศาสตร์รับรองแล้ว

..... คณบดีวิทยาลัยครุศาสตร์
(อาจารย์ ดร.พงษ์ภิญโญ แม่นโกศล)

วันที่ ...16... เดือน กรกฎาคม... พ.ศ. 2563...

หัวข้อวิทยานิพนธ์	การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยโดยการเรียนรู้แบบ โครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
ชื่อผู้เขียน	กุลวดี คูเมือง
อาจารย์ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อัญชลี ทองแถม
สาขาวิชา	หลักสูตรและการสอน
ปีการศึกษา	2562

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน 2) ศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 3) ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม 4) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบ โครงงาน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน 2) แบบประเมินโครงงาน 3) แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม 4) แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตย 5) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6) แบบสอบถามความพึงพอใจ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติ paired sample t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน ภาพรวมจากการประเมินตนเอง คุณลักษณะของพลเมืองดี ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.11 และที่ไม่มีคุณลักษณะคิดเป็นร้อยละ 8.89 2) พฤติกรรมการทำงานกลุ่มการเรียนรู้แบบ โครงงาน อยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.4 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 16.245^*$, Sig. = .000) 4) นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบ โครงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.49)

Thesis Title	Development of Good Democratic Characteristics of Prathomsuksa 5 Students by using Project
Author	Gunwadee khoomuang
Thesis advisor	Asst. Prof. Dr. Anchali Thongaime
Department	Curriculum & Instruction
Academic Year	2019

ABSTRACT

This experimental research aimed to 1) to develop the Good Citizenship Characteristics in a Democratic System with the Project Learning of Grade 5 Students. 2) to study the group working behavior. 3) to study the learning achievement in the social, religious and cultural 4) to study the students' satisfaction with the project learning. The sample group was grade 5 students of Watsrimahapho School Nakhon Chai Si district Nakhon Pathom province in the second semester, academic year 2019, a total of 30 people. The instruments used in the research were 1) the lesson plan by using the project in Social Studies, Religion and Culture subject. 2) the project assessment form. 3) the group working behavior assessment form. 4) the assessment form of the good citizenship characteristics in a democratic system. 5) the learning achievement test and 6) the satisfaction questionnaire. The percentage, mean, and standard deviation and paired sample t-test were the parameters used for statistical analysis.

The results of this study were 1) Overall, the results of the study the Development of Good Citizenship Characteristics in a Democratic System with the Project Learning of Grade 5 Students. They were evaluated by themselves as 30 students. The good citizenship characteristics students had an average of 27.33 or accounted for 91.11% and without person had an average of 2.66 or accounted for 8.89%. 2) The results of the study of group working behavior of project learning were at a good level with the mean of ($\bar{X} = 3.4$). 3) The post-learning achievement was significantly higher than before learning at the level of .05 ($t = 16.245^*$, Sig. = .000) 4) Students are satisfied with project learning. The overall is in the high level ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.49).

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดีเพราะได้รับความกรุณาจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อัญชลี ทองเอน อาจารย์ที่ปรึกษาที่ให้คำปรึกษา คำแนะนำที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งได้ตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องของงานวิทยานิพนธ์ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในกระบวนการดำเนินการวิจัยมาตั้งแต่ต้นจนสำเร็จ ทำให้งานวิทยานิพนธ์มีคุณค่า ผู้วิจัยขอขอบพระคุณด้วยความเคารพอย่างสูง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ไพทยา มีศักดิ์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภารัตน์ แสงจันทร์ และอาจารย์ ดร. พงมालย์ สกลเกียรติ ที่เมตตาเป็นคณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ และได้ให้คำปรึกษาพร้อมทั้งชี้แนะแนวทางที่เป็นประโยชน์ ส่งผลให้วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วยความเคารพยิ่ง

ขอขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.ธัญชัช วิกิตภูมิประเทศ อาจารย์ ดร. พงมालย์ สกลเกียรติ และอาจารย์อริญชัช วรรณชาติ ที่เมตตาตรวจสอบเครื่องมือและข้อเสนอแนะการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ คณาจารย์ผู้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ทุกท่าน ตลอดจนทั้งเจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องที่มีได้กล่าวนามไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณผู้บริหารสถานศึกษา และคณะครู โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ที่อนุญาตให้ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยจนทำให้งานวิจัยเสร็จสิ้นในเวลาอันจำกัด

ขอขอบพระคุณพ่อแม่ ญาติพี่น้อง รวมทั้งเพื่อนๆ ที่เป็นกำลังใจมาโดยตลอดการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้จนสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องสักการะแก่คุณบิดามารดา ครูอาจารย์ทุกท่านที่กรุณาวางรากฐานการศึกษาให้แก่ผู้วิจัย

กุลวดี กูเมือง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ฉ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ง
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่	
1. บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	4
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	4
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	5
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2. แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
2.1 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม.....	8
2.2 การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน.....	11
2.3 ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม.....	21
2.4 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมือง.....	28
2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	40
2.6 ความพึงพอใจ.....	44
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	48
3. ระเบียบวิธีวิจัย.....	53
3.1 กลุ่มเป้าหมาย.....	53
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	53

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ.....	54
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	61
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	63
4. ผลการศึกษา.....	67
4.1 ผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน.....	69
4.2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการ เรียนรู้แบบโครงงานสำรวจ.....	72
4.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังโดยการ เรียนรู้แบบโครงงานสำรวจ.....	74
4.4 ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบโครงงานสำรวจ ของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5.....	77
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	79
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	82
5.2 อภิปรายผล.....	83
5.3 ข้อค้นพบจากการวิจัย.....	87
5.4 ข้อเสนอแนะ.....	87
บรรณานุกรม.....	88
ภาคผนวก.....	100
ก ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้.....	101
ข แบบประเมินโครงงาน.....	123
ค แบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม.....	125
ง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน.....	127
ประวัติผู้เขียน.....	134

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
4.1 แสดงจำนวน คุณลักษณะของพลเมืองดี บุคคลในครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจ แบ่งเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 ครอบครัวๆละ 1 คน จำนวน 10 คน.....	69
4.2 แสดงจำนวน คุณสมบัติของการปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ บุคคลในครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจ แบ่งเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 ครอบครัวๆละ 1 คน จำนวน 10 คน.....	71
4.3 แสดงคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ 6 คน.....	72
4.4 แสดงคะแนน/ร้อยละ การเรียนรู้แบบโครงการสำรวจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม.....	73
4.5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน.....	74
4.6 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียน โดยการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน.....	76
4.7 แสดงระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน.....	77

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม มุ่งให้นักเรียนอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข การเป็นพลเมืองดี ศรัทธาในหลักธรรมของศาสนาการเห็นคุณค่าของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ความรักชาติและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 10) เพื่อให้การปกครองในระบอบประชาธิปไตยประสบความสำเร็จในประเทศโดยการสร้าง “พลเมือง” ที่มีความสามารถปกครองตนเองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งหมายถึง สมาชิกในสังคมที่ใช้สิทธิ เสรีภาพ โดยมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม โดยบุคคลที่เป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย มีพฤติกรรมที่สำคัญ คือ การมีคุณธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคารพซึ่งกันและกัน เคารพในระเบียบกฎเกณฑ์หรือระเบียบข้อบังคับของสังคมส่วนรวมมีความสามัคคีธรรม เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลซึ่งอยู่ร่วมกันในสังคมและมีการทำงานร่วมกันหรือทำงานเป็นทีมด้วยความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันและตั้งใจปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีและตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555, น.25-28)

การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่านักเรียนทุกคนมีความสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และมีความสำคัญที่สุด กระบวนการศึกษาต้องส่งเสริมให้นักเรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ มาตรา 24 ว่าด้วยการจัดกระบวนการศึกษา เน้นให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนิน ดังนี้ 1) จัดหาเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล 2) ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้ มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา 3) จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง 4) จัดการเรียนการสอนโดยผสมผสานสาระความรู้ด้านต่างๆ อย่างได้สัดส่วนสมดุลรวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไว้ในทุกวิชา 5) ส่งเสริม สนับสนุน ให้ครูสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ ครูกับนักเรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อ6) การจัดการเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้ทุกเวลาทุกสถานที่ที่มีการประสานความร่วมมือกับ

บิดา มารดา ผู้ปกครอง และบุคคลในชุมชนเพื่อร่วมกันพัฒนานักเรียนตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545)

การปกครองด้วยระบอบประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้นั้น ประชาชนจะต้องเป็น “พลเมือง” ตามระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือ มีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพผู้อื่น เคารพความแตกต่างและเคารพกติกา (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554, น. 8-9) สำหรับกระบวนการสร้างความเป็นพลเมืองที่ผ่านมานั้น พบว่า ในต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกาและเยอรมนี ได้จัดให้มี “การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education)” เพื่อเปลี่ยนประชาชนให้เป็นพลเมือง ซึ่งประสบความสำเร็จจนเป็นตัวอย่างให้แก่ประเทศต่าง ๆ (ปริญญา เทวานฤมิตรกุล, 2555, น. 59)

สิ่งหนึ่งที่จะทำให้สังคมไทยมีความสุขได้ คือ คนไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีหลักประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตามกฎหมายและทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งการสร้างความเป็นพลเมืองไม่ใช่การทำให้ประชาชนรู้สึกถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองมีแต่สิ่งที่จะต้องทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างถูกต้อง สิ่งแรกคือ “พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย” มี 3 ประการ คือ

1. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากันอาจล่วงละเมิดได้ การมีอิสรภาพและความเสมอภาคการยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละคน โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคมยอมรับความแตกต่างของทุกคน
 2. เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฏกติกาของสังคมที่เป็นธรรม โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ การมีกฏกติกาที่วางอยู่บนความยุติธรรมและชอบธรรม มีหลักในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพไม่ให้ถูกละเมิด
 3. รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม โดยคำนึงถึงบทบาท หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบของตนเองต่อสังคมและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล
- ดังนั้น หากประชาชนได้เข้าใจในหลักพื้นฐานความเป็นพลเมืองทั้ง 3 หลักการที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ก็จะทำให้สังคมไทยพัฒนาเป็นสังคมประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง (ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวี แสงมหะหมัด, 2014)

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) เป็นคำที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ไม่ใช่เพียงมีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น แต่ประชาชนจะต้องเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้วย (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2554) กล่าวคือ มีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพ โดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกา

ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนี จัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ขึ้นมาทั้งนี้ในยุทธศาสตร์ (คณะอนุกรรมการกนป. ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองดี, 2554, น. 21-22) ได้ระบุไว้จะต้องอาศัยการเรียนรู้โดยการลงมือปฏิบัติเพื่อการเป็นพลเมืองและควรปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนจากเดิมมาเป็นการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน (Project Learning) โดยใช้การเรียนรู้โครงงาน โดยให้นักเรียนศึกษาข้อมูลในชุมชนและให้ประมวลความรู้นำมาใช้ในการวิเคราะห์ปัญหา หาสาเหตุ เสนอวิธีแก้ไข และลงมือปฏิบัติเพื่อให้เกิดจริยธรรมในการประกอบอาชีพ ความรับผิดชอบต่อสังคมและการเป็น “พลเมือง” โดยการลงมือปฏิบัติหรือกล่าวได้ว่า การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมืองนั้นควรเน้นที่ “ความคิด” หรือ “การคิด” มากกว่า “ความรู้” ดังนั้น วิธีการเรียนการสอนที่เหมาะสมจึงควรเน้นที่ “กิจกรรม” เพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองให้เป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ตั้งอยู่บนความเชื่อ และหลักการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้คือ เชื่อมั่นในศักยภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ภายใต้หลักการจัดการเรียนรู้ที่ยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และสอดคล้องกับสภาพจริงในท้องถิ่น กล่าวคือ ผู้เรียนได้เลือกเรื่องหรือประเด็นปัญหาที่ต้องการจะศึกษาด้วยตนเอง ผู้เรียนเลือกและหาวิธีการตลอดจนแหล่งข้อมูลที่หลากหลายลงมือปฏิบัติ เรียนรู้ได้บูรณาการ ทักษะ ประสบการณ์ ความรู้ สิ่งแวดล้อมรอบตัวตามสภาพจริง ผู้เรียนเป็นผู้สรุปสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น และได้นำไปใช้จริง ซึ่งมีขั้นตอนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ดังนี้ ขั้นกำหนดความมุ่งหมาย ขั้นนี้ครูเป็นผู้ชี้แนะให้นักเรียนตั้งความมุ่งหมายของการเรียนว่าจะเรียนเพื่ออะไร เมื่อกำหนดขั้นตอนนี้แล้วจึงเริ่มวางแผนหรือโครงการ นักเรียนจะช่วยกันวางแผนว่าทำอะไรจึงจะบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้ จะใช้วิธีใดในการทำกิจกรรม แล้วลงมือดำเนินการเป็นขั้นที่นักเรียนลงมือทำกิจกรรมหรือลงมือแก้ปัญหาตามแผนที่วางไว้ ครูคอยส่งเสริมให้นักเรียนได้กระทำ ได้คิดและตัดสินใจด้วยตัวเองให้มากที่สุดและชี้แนะให้นักเรียนได้เรียนรู้จากการวัดการทำงานเป็นระยะ ๆ ละประเมินผล นักเรียนเป็นผู้ประเมินผลกิจกรรม หรือโครงการที่ทำนั้นว่าบรรลุตามความมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ขอบบพร่อง และควรแก้ไขอย่างไร (กรมวิชาการ, 2544, น. 28)

สำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งเน้นศึกษาที่ความตระหนักรู้ (Awareness) ในความเป็นพลเมืองของนักเรียนเนื่องจากความตระหนักรู้ คือ ความรู้สึกหรือสำนึกที่บุคคลจะมีขึ้นได้จากการได้รับประสบการณ์หรือสิ่งเร้าและที่สำคัญ ความตระหนักรู้จะนำไปสู่พฤติกรรมของบุคคลในที่สุด (Good, 1973 อ้างถึงใน เอกลักษณ์ ธนเจริญพิศาล, 2554; Smith, et al., 2003) กิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน ซึ่งผู้วิจัยมีฐานคิดที่ว่า การจะทำให้นักเรียนมีความตระหนักรู้ในความเป็นพลเมืองที่ดีตามระบอบประชาธิปไตยได้นั้น ควรเป็นกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงาน เนื่อง

นักเรียนยังไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการทำโครงการมาก่อน ดังนั้นกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการจะมีส่วนช่วยให้นักเรียนได้ฝึกคิดและลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งจะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และตระหนักในความเป็นพลเมืองด้วยตนเองในที่สุด

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงการ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการเรียนรู้แบบโครงการ
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนวิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังโดยการเรียนรู้แบบโครงการ
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบโครงการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

1.3 สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยการเรียนรู้แบบโครงการ โดยมีคะแนนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
2. นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี
3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรมโดยการเรียนรู้แบบโครงการ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรมโดยการเรียนรู้แบบโครงการอยู่ในระดับมาก

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้แบบโครงการ

2.2 ตัวแปรตาม คือ

1. คุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยโดยใช้การเรียนรู้แบบ
โครงการ

2. พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทางการเรียนวิชาสังคม ศีลธรรมและวัฒนธรรม

4. ความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรมโดย
การเรียนรู้แบบโครงการ

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยคือ สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตใน
สังคมชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระสำคัญ คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมนั้น ทุกคนจะต้องปฏิบัติตาม
สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองดี

4. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

1.5 นิยามศัพท์

การเรียนรู้แบบโครงการ หมายถึง การใช้โครงการประเภทสำรวจ สำหรับการเรียนรู้ใน
เรื่องใดเรื่องหนึ่งที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นโครงการที่ไม่ต้องมีการจัดหรือกำหนดตัวแปร เป็น
การสำรวจและรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
จากแหล่งความรู้ต่าง ๆ เช่น เอกสาร ใบความรู้ รวมทั้งการศึกษาข้อมูลจากครอบครัว ซึ่งเป็นข้อมูล
ขั้นพื้นฐาน ไม่มีความซับซ้อนเกี่ยวกับข้อมูล แล้วนำข้อมูลนั้นมาประมวลผล นำเสนอในรูปแบบ
ต่าง ๆ อย่างมีระบบและมีขั้นตอน การเรียนรู้แบบโครงการสำรวจ 5 ขั้นตอนดังนี้

1. **การวางแผนการทำงาน** หมายถึง ขั้นที่นักเรียนร่วมกันค้นหาข้อมูล เรื่องที่เป็น
ประเด็นที่ครูผู้สอนกำหนดให้เพื่อนำไปสู่การวางแผน

2. **การค้นคว้าหาข้อมูล** หมายถึง การที่นักเรียนร่วมศึกษาหาความรู้จากเอกสาร
ใบความรู้ และแหล่งเรียนรู้ นำมาประมวล หาข้อสรุปเพื่อใช้เป็นแนวทางการปฏิบัติ

3. **การดำเนินการปฏิบัติการ** หมายถึง การปฏิบัติการตามที่วางแผนไว้ พร้อมทั้งใช้
เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลตามประเด็นที่กำหนดไว้

4. **การสรุปผล** หมายถึง การบันทึกผลทุกขั้นตอนการดำเนินการตลอดจน การ
ประมวลผล และสรุปผลงาน โครงการที่นักเรียนได้รับมอบหมายที่ดำเนินการเสร็จสิ้น

5. การนำเสนอโครงการ หมายถึง การจัดทำรายงาน สรุปผลการปฏิบัติงาน เพื่อนำเสนอโครงการในลักษณะของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่มผู้เรียน และในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้

ลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกในการเป็นสมาชิกของสังคมในระบอบประชาธิปไตยโดยยึดหลักการเคารพสิทธิเสรีภาพเคารพความแตกต่างมีเหตุผล มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ประกอบด้วย คุณธรรม 12 ประการของคณะรักษาความสงบแห่งชาติ (2557) ดังนี้

1. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
2. ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนร่วม
3. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
4. ใฝ่หาความรู้ มั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม
5. รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม
6. มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่นเพื่อแผ่และแบ่งปัน
7. เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง
8. มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ใฝ่เรียนรู้จักเคารพผู้ใหญ่
9. มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว
10. รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เวลาจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่ายจำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี
11. มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา
12. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตน

พฤติกรรมการทำงานกลุ่ม หมายถึง คะแนนความสามารถที่ได้จากการประเมินในการทำงานกิจกรรมภายในกลุ่มของนักเรียน มี 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนการทำงาน 2) การให้ความร่วมมือในการทำงาน 3) การแสดงความคิดเห็น 4) ความกระตือรือร้นในการทำงาน 5) ความรับผิดชอบในหน้าที่

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนจากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน วิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรม เรื่องคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้แบบโครงงาน หมายถึง ความรู้ที่ถูกต้องหรือไม่ชอบ
ของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง)
โดยการเรียนรู้แบบ โครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ จังหวัด
นครปฐม โดยใช้เกณฑ์การประเมิน 5 ระดับ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

นักเรียน หมายถึง นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ
วัฒนธรรม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ จังหวัดนครปฐม

1.6 ประโยชน์คาดว่าจะได้รับ

1. นักเรียนได้รับการเรียนรู้และพัฒนาความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตยของใน
ห้องเรียน โรงเรียนและสังคมประเทศชาติ
2. เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนโดยการเรียนรู้แบบโครงงานไปประยุกต์ใช้ในการ
จัดการเรียนรู้ในชั้นอื่น ๆ โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย และปลูกฝัง
คุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน (Project-Learning) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- 2.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 2.2 การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน
- 2.3 กระบวนการกลุ่ม
- 2.4 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมือง
- 2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 2.6 ความพึงพอใจ
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.1.1 แนวทางการจัดการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ทำไมต้องเรียนสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจการดำรงชีวิตของมนุษย์ทั้งในฐานะปัจเจกบุคคลและการอยู่ร่วมกันในสังคมการปรับตัวตามสภาพแวดล้อม การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เข้าใจถึงการพัฒนาเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย กาลเวลา ตามเหตุปัจจัยต่างๆเกิดความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น มีความอดทน อดกลั้น ยอมรับในความแตกต่างและมีคุณธรรม สามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและสังคมโลก

เรียนรู้อะไรในสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันในสังคมที่มีความเชื่อมสัมพันธ์กัน และมีความแตกต่างกันอย่างหลากหลายเพื่อช่วยให้สามารถปรับตนเอง

กับบริบทสภาพแวดล้อม เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม และค่านิยมที่เหมาะสม โดยได้กำหนดสาระต่าง ๆ ไว้ดังนี้

- ศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม
 หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ การนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเองและการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขเป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงามพัฒนาตนเองอยู่เสมอรวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม
- หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ระบบการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ลักษณะความสำคัญการเป็นพลเมืองดี ความแตกต่างและความหลากหลายทางวัฒนธรรม ค่านิยม ความเชื่อ ปลูกฝังค่านิยมด้านประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สิทธิ หน้าที่ เสรีภาพ การดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทยและสังคมโลก
- เศรษฐศาสตร์ การผลิต การแจกจ่าย และการบริโภคสินค้าและบริการ การบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดอย่างมีประสิทธิภาพ การดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพและการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในชีวิตประจำวัน
- ประวัติศาสตร์ เวลาและยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ วิธีการทางประวัติศาสตร์ พัฒนาการของมนุษย์จากอดีตถึงปัจจุบัน ความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่างๆ ผลกระทบที่เกิดจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต บุคคลสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในอดีต ความเป็นมาของชาติไทย วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยแหล่งอารยธรรมที่สำคัญของโลก
- ภูมิศาสตร์ ลักษณะกายภาพของโลกแหล่งทรัพยากรและภูมิอากาศของประเทศไทย และภูมิภาคต่างๆของโลก การใช้แผนที่และเครื่องมือทางภูมิศาสตร์ความสัมพันธ์ของสิ่งต่างๆในระบบธรรมชาติ ความสัมพันธ์ของมนุษย์กับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติและสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น การนำเสนอข้อมูลภูมิสารสนเทศ การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

2.1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส ๒.๑ เข้าใจและปฏิบัติตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดี มีค่านิยมที่ดีงามและธำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทย ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติสุข

มาตรฐาน ส 2.2 เข้าใจระบบการเมืองการปกครองในสังคมปัจจุบันยึดมั่น ศรัทธาและธำรงรักษาไว้ซึ่งการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข

2.1.3 คุณภาพผู้เรียนเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

- ได้เรียนรู้เรื่องของจังหวัด ภาค และประเทศของตนเอง ทั้งเชิงประวัติศาสตร์ ลักษณะทางกายภาพ สังคม ประเพณี และวัฒนธรรม รวมทั้งการเมืองการปกครอง สภาพเศรษฐกิจโดยเน้นความเป็นประเทศไทย

- ได้รับการพัฒนาความรู้และความเข้าใจ ในเรื่องศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม ปฏิบัติตนตามหลักคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ รวมทั้งมีส่วนร่วมศาสนพิธี และพิธีกรรมทางศาสนามากยิ่งขึ้น

- ได้ศึกษาและปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีของท้องถิ่น จังหวัด ภาค และประเทศ รวมทั้งได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมตามขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ของท้องถิ่นตนเองมากยิ่งขึ้น

- ได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของจังหวัดและภาคต่าง ๆ ของประเทศไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน ได้รับการพัฒนาแนวคิดทางสังคมศาสตร์ เกี่ยวกับศาสนา ศิลปกรรม จริยธรรม หน้าที่พลเมือง เศรษฐศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และภูมิศาสตร์เพื่อขยายประสบการณ์ไปสู่การทำความเข้าใจในภูมิภาค ชีวโลกตะวันออกและตะวันตกเกี่ยวกับศาสนา คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมความเชื่อ ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต การจัดระเบียบทางสังคม และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมจากอดีตสู่ปัจจุบัน

2.1.4 คำอธิบายรายวิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

คำอธิบายรายวิชาพื้นฐาน วิชา สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 รหัส 15101 เวลา 80 ชั่วโมง มีรายละเอียดดังนี้

ศึกษา วิเคราะห์ อธิบาย ยกตัวอย่าง ประโยชน์ของการปฏิบัติตนตามประเพณีและวัฒนธรรมในครอบครัว ท้องถิ่น การดำเนินชีวิตของตนเองและผู้อื่นที่อยู่ในกระแสวัฒนธรรมที่หลากหลาย ความสำคัญของวันหยุดราชการที่สำคัญ บุคคลซึ่งมีผลงานที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชน และท้องถิ่นของตน บทบาทหน้าที่ของสมาชิกของชุมชน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆตามกระบวนการประชาธิปไตย ความแตกต่างของกระบวนการตัดสินใจในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชน โดยวิธีการออกเสียงโดยตรงและการเลือกตัวแทนออกเสียง การเปลี่ยนแปลงในชั้นเรียน/โรงเรียนและชุมชนที่เป็นผลจากการตัดสินใจของบุคคลและกลุ่ม

อธิบายการปฏิบัติงาน โดยใช้ทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการประชาธิปไตยในการทำงานร่วมกันในครอบครัว โรงเรียน ชุมชน การปฏิบัติตน ตามสิทธิ หน้าที่ เสรีภาพในฐานะพลเมืองดีของประเทศ การดำเนินชีวิต

ความแตกต่างของวัฒนธรรมในกลุ่มคนในภูมิภาค สังคม สิ่งแวดล้อม มีส่วนร่วมในการจัดการเทคโนโลยีที่ยั่งยืน เห็นคุณค่าและใช้กระบวนการเทคโนโลยีสารสนเทศในการสืบค้นข้อมูลการเรียนรู้ การสื่อสาร การแก้ปัญหาการทำงานใช้ทักษะที่จำเป็นประสบการณ์เพื่อให้มีคุณธรรมและมีลักษณะนิสัยในการทำงานมีจิตสำนึกในการใช้พลังงาน ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อการดำรงชีวิตและครอบครัวด้วยความซื่อสัตย์ อดทน ขยันประหยัด รับผิดชอบ และเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

โดยใช้กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการคิดวิเคราะห์ กระบวนการกลุ่ม กระบวนการเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปปฏิบัติในการดำเนินชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านรักษา ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ รักความเป็นไทย มีจิตสาธารณะ สามารถดำเนินชีวิตอย่างสันติสุขในสังคมไทย และสังคมโลก

2.2 ความหมายของการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน

Chen (2006) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยโครงงาน คือการจัดการเรียนการสอนที่อยู่ในบริบทของโครงงานที่ถูกกระตุ้นด้วยข้อสงสัยกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงหรือปัญหาที่เป็นจุดศูนย์กลางการจัดหลักสูตรการเรียนการสอน ที่มีความสัมพันธ์กับการสร้างชุมชนการเรียนรู้ของผู้เรียน และที่สุดของโครงงานคือการนำเสนอโครงงานที่สร้างขึ้น

Thomas (2000) กล่าวว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน หมายถึง รูปแบบการเรียนการสอนที่เป็นระบบภายใต้โครงงาน ที่มีการปฏิบัติงานที่ซับซ้อน ที่เป็นปัญหาหรือปัญหาที่ท้าทาย ที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบของผู้เรียน การตัดสินใจในการแก้ปัญหา การค้นหากิจกรรม การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติงานที่มีความสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วยตนเองมากขึ้น เมื่อสิ้นสุดของโครงงานสิ่งที่ได้รับคือชิ้นงานหรือการนำเสนอองค์ความรู้

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) กล่าวถึง การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนรู้ที่ใช้เทคนิคที่หลากหลายรูปแบบมาผสมผสานกัน ได้แก่ กระบวนการกลุ่ม การฝึกคิด การแก้ปัญหา การเน้นกระบวนการ การสอนแบบปริศนาความคิด การสอนแบบร่วมกันคิด ทั้งนี้มุ่งหมายให้ผู้เรียนเรียนรู้เรื่องใดเรื่องหนึ่งจากความสนใจอยากรู้หรืออยากเรียนของผู้เรียนเอง โดยใช้กระบวนการและวิธีวิทยาศาสตร์ผู้เรียนจะเป็นผู้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเอง เพื่อเป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับแหล่งความรู้เบื้องต้นผู้เรียนสามารถสรุปความรู้ด้วยตนเองซึ่งความรู้ที่ผู้เรียนได้มาไม่จำเป็นต้องตรงกับตำราแต่ผู้สอนจะสนับสนุนให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม จากแหล่งเรียนรู้และปรับปรุงความรู้ให้สมบูรณ์

วารสาร ทัศนะ (2551) กล่าวถึง การเรียนรู้แบบโครงงาน คือ การจัดให้นักศึกษารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีจุดมุ่งหมายในการศึกษาหาความรู้หรือทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งตามความสนใจของนักศึกษาการเรียนรู้แบบโครงงานนี้มุ่งตอบสนองความสนใจ ความกระตือรือร้นและความใฝ่เรียนรู้ของผู้เรียนเองในการแสวงหาข้อมูลความรู้ต่างๆเพื่อทำโครงงานร่วมกันให้ประสบความสำเร็จตามจุดมุ่งหมายของโครงงาน การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ (Project Centered Learning) ซึ่งหมายถึง การกระทำกิจกรรมร่วมกันช่วยเหลือกันในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในกลุ่ม ด้วยวิธีการปฏิบัติจริง เพื่อการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา อันนำไปสู่ความสามารถในการคิดวิเคราะห์แสวงหาข้อมูลและแนวทางในการแก้ปัญหาเหล่านั้น

สรุปได้ว่า การเรียนรู้โดยใช้โครงงาน คือ การจัดสภาพของการเรียนการสอนให้เกี่ยวข้องกับปัญหา หรือข้อสงสัย ที่ผู้เรียนกำลังประสบ หรือเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นแล้วเกิดความสนใจ ต้องการแก้ไข โดยวิธีทางวิทยาศาสตร์เพื่อค้นหาคำตอบ มีการทำงานเป็นกลุ่ม อาจจะเป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ก็ได้แล้วร่วมมือกันทำงานจนประสบความสำเร็จแสดงผลงานแห่งความสำเร็จด้วยการนำเสนอ

2.2.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นการเรียนรู้อย่างเป็นระบบตามลำดับขั้นตอนการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับชีวิตจริงเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนได้ใช้ความสามารถและทักษะหลายด้านศึกษาข้อมูลที่ลุ่มลึก เป็นการแสวงหาความรู้และสรุปสิ่งที่ค้นพบด้วยตนเอง เป็นกระบวนการที่ผู้เรียนพึ่งตนเอง ครูเพียงทำหน้าที่คอยกระตุ้นและส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ นักเรียนเรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกสถานที่ ศึกษาเรื่องที่สนใจแล้วทำโครงการการจัดการเรียนรู้ที่มีครูเป็นผู้กระตุ้นความรู้เพื่อนำความสนใจที่เกิดขึ้นจากตัวนักเรียนมาใช้ในการทำกิจกรรมค้นคว้าหาความรู้ด้วยตัวนักเรียนเอง นำไปสู่การเพิ่มความรู้ที่ได้จากการลงมือปฏิบัติ การฟังและการสังเกตจากผู้เชี่ยวชาญ โดยนักเรียนมีการเรียนรู้ผ่านกระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม ที่จะนำนักเรียนไปสู่การสรุปความรู้ใหม่ที่นักเรียนมีการเขียนกระบวนการจัดทำโครงงานและได้ผลการจัดกิจกรรมเป็นผลงานรูปธรรม (คุชฎี โยเหลาและคณะ, 2557, น. 19-20)

ลักษณะเด่นการเรียนรู้แบบโครงงาน เป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่มีผู้ให้ความสนใจมากในปัจจุบัน การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นรูปแบบหนึ่งของ Child – centered Approach เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำงานตามระดับทักษะที่ตนเองมีอยู่เป็นเรื่องที่น่าสนใจและรู้สึกสบายใจที่จะทำให้นักเรียนได้รับสิทธิในการเลือกที่จะตั้งคำถามอะไร ต้องการผลอะไรจากการทำงานชิ้นนี้ โดยครู

ทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนอุปกรณ์และจัดประสบการณ์ให้แก่ นักเรียน สนับสนุนการแก้ปัญหาและสร้างแรงจูงใจให้นักเรียน โดยลักษณะการเรียนรู้แบบโครงการ มีดังนี้

1. นักเรียนกำหนดการเรียนรู้ของตนเอง
2. เชื่อมโยงกับชีวิตจริง
3. มีฐานการวิจัยหรือองค์ความรู้ที่เคยมี
4. ใช้แหล่งข้อมูลหลายแห่ง
5. ใช้ทักษะความรู้และทักษะในการทำโครงการ
6. ใช้เวลาในการทำโครงการให้มากพอ
7. มีผลผลิต

ถวัลย์ มาศจรัสและมณี เรืองขำ (2549, น. 17–20) กล่าวถึงแนวคิดการเรียนรู้แบบโครงการ (Project-based Learning) ว่าเป็นการจัดการเรียนรู้ในลัทธิปรัชญาการศึกษา ได้แก่ ประสบการณ์นิยมและปรัชญาการศึกษาแบบพัฒนาการนิยม ทั้งสองปรัชญาเชื่อถือว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้เรื่องต่าง ๆ ได้ด้วยประสบการณ์และปฏิบัติจริงที่รู้จักกันดีตามแนวคิดของ จอห์น ดิวอี้ (John Dewey) เรื่องเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง

สุคนธ์ สินธพานนท์ (2550, น. 51) กล่าวว่าวิธีการสอนโครงการเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ให้ ผู้เรียนได้ศึกษาค้นคว้าหรือปฏิบัติตามหัวข้อที่สนใจ ผู้เรียนต้องฝึกกระบวนการทำงานอย่างมีขั้นตอนมีการวางแผนการทำงานหรือการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบจนดำเนินงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ส่งผลให้ผู้เรียนมีทักษะในการเรียนรู้อย่างหลากหลายอันเป็นประสบการณ์ตรงที่มีคุณค่า นำไปประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานต่าง ๆ ได้ โครงการสามารถสอนต่อเนื่องกับวิธีสอนแบบบูรณาการ ได้ทั้งในรูปแบบบูรณาการภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้และระหว่างกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้และประสบการณ์ที่ได้มาบูรณาการเพื่อทำโครงการ

2.2.2 การเรียนรู้แบบร่วมมือ

การเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เป็นส่วนสำคัญที่ทำให้การเรียนรู้โดยใช้โครงการประสบความสำเร็จ นักการศึกษาสำคัญที่เผยแพร่แนวคิดของการเรียนรู้แบบความร่วมมือคือ สลาวิน (Slavin) เดวิด จอห์นสัน (David Johnson) และรอเจอร์ จอห์นสัน (Roger Johnson) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนโดยทั่วไปมักจะไม่ได้ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์และปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียน ส่วนใหญ่มักจะมุ่งไปที่ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับผู้เรียน หรือระหว่างผู้เรียนกับบทเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนเป็นมิติที่มักจะถูกละเลยหรือมองข้ามไป ทั้ง ๆ ที่มีผลการวิจัยชี้ชัดเจนว่า ความรู้ลึกของผู้เรียนต่อตนเอง ต่อ โรงเรียน ครูและเพื่อนร่วมชั้น

มีผลต่อการเรียนรู้มาก (ทิสนา แชมมณี, 2545) จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1994) กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนมี 3 ลักษณะ คือ

1) ลักษณะแข่งขันกัน ในการศึกษาเรียนรู้ ผู้เรียนแต่ละคนจะพยายามเรียนให้ได้ดีกว่าคนอื่น เพื่อให้ได้คะแนนดี ได้รับการยกย่อง หรือ ได้รับการตอบแทนในลักษณะต่าง ๆ

2) ลักษณะต่างเรียน คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบดูแลตนเองให้เกิดการเรียนรู้ ไม่ยุ่งเกี่ยวกับผู้อื่น

3) ลักษณะร่วมมือกันหรือช่วยกันในการเรียนรู้ คือ แต่ละคนต่างก็รับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน และในขณะที่เดียวกันก็ต้องช่วยให้สมาชิกคนอื่น ๆ เรียนรู้ด้วย

จอห์นสัน และจอห์นสัน (Johnson and Johnson, 1987) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้แบบร่วมมือ ไว้ดังนี้

1) ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันในทางบวก (Positive Interdependence) หมายถึง การที่สมาชิกในกลุ่มทำงานอย่างมีเป้าหมายร่วมกัน มีการทำงานร่วมกัน โดยที่สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงานนั้นมีการแบ่งปันวัสดุ อุปกรณ์ ข้อมูลต่าง ๆ ในการทำงานทุกคนมีบทบาท หน้าที่ และประสบความสำเร็จร่วมกัน สมาชิกในกลุ่มจะมีความรู้สึกว่าตนประสบความสำเร็จได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกทุกคนในกลุ่มประสบความสำเร็จด้วยสมาชิกทุกคนจะได้รับผลประโยชน์หรือรางวัลผลงานกลุ่มโดยเท่าเทียมกัน เช่น ถ้าสมาชิกทุกคนช่วยกัน ทำให้กลุ่มได้คะแนน 90% แล้วสมาชิกแต่ละคนจะได้คะแนนพิเศษเพิ่มอีก 5 คะแนน เป็นรางวัล เป็นต้น

2) การมีปฏิสัมพันธ์ที่ส่งเสริมซึ่งกันและกัน (Face to Face Promotive Interaction) เป็นการติดต่อสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การอธิบายความรู้ให้แก่เพื่อนในกลุ่มฟัง เป็นลักษณะสำคัญของการติดต่อปฏิสัมพันธ์โดยตรงของการเรียนแบบร่วมมือ ดังนั้น จึงควรมีการแลกเปลี่ยนให้ข้อมูลย้อนกลับ เปิดโอกาสให้สมาชิกเสนอแนวความคิดใหม่ ๆ เพื่อเลือกในสิ่งที่เหมาะสมที่สุด

3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน (Individual Accountability) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละบุคคล เป็นความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของสมาชิกแต่ละบุคคล โดยมีการช่วยเหลือส่งเสริมซึ่งกันและกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมายกลุ่ม โดยที่สมาชิกทุกคนในกลุ่มมีความมั่นใจ และพร้อมที่จะได้รับการทดสอบเป็นรายบุคคล

4) การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย (Interdependence and Small Group Skills) ทักษะระหว่างบุคคล และทักษะการทำงานกลุ่มย่อย นักเรียนควรได้รับการฝึกฝนทักษะเหล่านี้ก่อน เพราะเป็นทักษะสำคัญที่จะช่วยให้การทำงานกลุ่มประสบความสำเร็จ นักเรียนควรได้รับการฝึกทักษะในการสื่อสาร การเป็นผู้นำ การไว้วางใจผู้อื่น การตัดสินใจ การ

แก้ปัญหา ครูควรจัดสถานการณ์ที่จะส่งเสริมให้นักเรียน เพื่อให้ นักเรียนสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5) กระบวนการกลุ่ม (Group Process) เป็นกระบวนการทำงานที่มีขั้นตอนหรือวิธีการที่จะช่วยให้การดำเนินงานกลุ่มเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นั่นคือ สมาชิกทุกคนต้องทำความเข้าใจในเป้าหมายการทำงาน วางแผนปฏิบัติงานร่วมกัน ดำเนินงานตามแผนตลอดจนประเมินผลและปรับปรุงงาน

สรุปได้ว่า การแบ่งกลุ่มย่อยมีจุดประสงค์หลักในการแลกเปลี่ยนและปรับความคิด เพื่อช่วยในการสร้าง (Construct) องค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้น การแบ่งกลุ่มมีหลายวิธี เช่น ให้เลือกกลุ่มกันเอง ข้อดีของวิธีนี้คือ ถ้าเป็นกลุ่มที่ซบซึ้งจะช่วยกันทำงาน แต่ถ้าเป็นกลุ่มที่เกียจคร้านจะเกียจคร้านทำงานส่งผลให้งานออกมาไม่มีคุณภาพ แต่หากใช้วิธีที่ผู้สอนเป็นผู้เลือกให้ จะทำให้ผู้เรียนต้องปรับให้เข้ากับเพื่อนที่อาจจะไม่สนิทนักในครั้งแรก และมีความจำเป็นต้องปรับให้เข้ากับเพื่อนร่วมกลุ่มให้ได้ เพื่อให้สามารถจัดทำโครงการส่งผู้สอนได้สำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับการทำงานจริงที่ผู้เรียนจะต้องประสบหลังจากจบการศึกษาไปแล้ว

2.2.3 แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน

การเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐาน เป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้หรือสิ่งประดิษฐ์ใหม่ด้วยตนเองโดยใช้แนวทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญา ของ เพียเจต์ (Piaget) หลักการสำคัญ กระบวนการเรียนรู้ของเด็ก มี 2 กระบวนการคือ การซึมซับหรือการดูดซึม (Assimilation) และการปรับและจัดระบบ(Accommodation) ทำให้เกิดทฤษฎีการสร้างความรู้ คอนสตรัคติวิสต์(Constructivism) ต่อมาพัฒนาเป็น ทฤษฎีการสร้างความรู้ คอนสตรัคชันนิสต์ซิม (constructionism) ซึ่งเป็นทฤษฎีการเรียนรู้ ในกลุ่มปัญญานิยม ที่เน้นเรื่องปัญหา เน้นการเรียนรู้โดยวิธีค้นพบ (Discovery Approach) หรือการค้นหาคำตอบด้วยวิธีสอบสวน (Inquiry Learning) ของ

บรูเนอร์ (Bruner) ซึ่งเป็นวิธีการพัฒนาทักษะการคิดและสุดท้ายคือ ความรู้ที่สร้างขึ้นด้วยตนเองอย่างมีความหมาย(Meaningful Learning) ของออสซูเบล (Ausubell) เป็นการเชื่อมโยงสิ่งที่จะต้องเรียนรู้ใหม่กับหลักการ หรือกฎที่เคยเรียนมาแล้วเป็นความรู้ที่อยู่คงทน ไม่ลืมง่ายและยังสามารถถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจให้ผู้อื่นเข้าใจความคิดของตัวเองได้ดี ความรู้ที่สร้างขึ้นนั้น ยังจะเป็นฐานให้ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ใหม่ต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด (ทิสนา แจมมณี, 2547) การเรียนรู้เชิงโครงงานเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงหลักการพัฒนาทักษะการคิด ของเบญจามิน บลูม (Benjamin Bloom) ระดับขั้นการใช้ความคิดด้านพุทธิพิสัย (Cognitive domain) มีทั้งหมด 6 ขั้น ซึ่งเรียงลำดับความรู้ความสามารถการคิดจากลำดับที่ง่ายไปยังลำดับที่ยาก คือ ขั้นที่ 1 ความรู้ความจำ (Knowledge) ขั้นที่ 2 ความเข้าใจ(Comprehension) ขั้นที่ 3 การนำไปใช้ (Application)

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 5 การสังเคราะห์ (Synthesis) ขั้นที่ 6 การประเมินค่า (Evaluation) และเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในทุกขั้นตอนของการเรียนรู้ ซึ่งเริ่มตั้งแต่การวางแผนการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การสร้างสรรค์ประยุกต์ใช้ผลผลิต และการประเมินผลงาน โดยผู้สอนมีบทบาทเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ต่อมาในปี 2001 Lorin Anderson และ David Krathwohl ได้ปรับปรุงแนวคิดการแบ่งประเภทการเรียนรู้ทางปัญญา 6 ขั้น (Cognitive Processes) แบบดั้งเดิมของ Benjamin Bloom ที่รู้จักกันดีว่า Bloom Taxonomy (1956) โดยออกแบบการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ (Learning Objective) ให้พิจารณาเป็น 2 มิติ ได้แก่

1. ลักษณะของความรู้ (Knowledge Dimension)
2. การเรียนรู้ทางปัญญา 6 ขั้น (Cognitive Processes)

1. ลักษณะของความรู้ (Knowledge Dimension) ได้แบ่งออกเป็น 4 แบบ ได้แก่

1) ความรู้เกี่ยวกับความเป็นจริง (Factual knowledge) หมายถึง ความรู้ในสิ่งที่เป็นจริงอยู่ เช่น ความรู้เกี่ยวกับคำศัพท์ และความรู้ในสิ่งเฉพาะต่าง ๆ

2) ความรู้ในเชิงมโนทัศน์ (Conceptual knowledge) หมายถึง ความรู้ที่มีความซับซ้อน มีการจัดหมวดหมู่เป็นกลุ่มของความรู้ และโครงสร้างของความรู้

3) ความรู้ในเชิงวิธีการ (Procedural knowledge) หมายถึง ความรู้ว่าสิ่งนั้น ๆ ทำได้อย่างไร ซึ่งรวมถึงความรู้ที่เป็นทักษะ เทคนิค และวิธีการ

4) ความรู้เชิงอภิปรินิชาญ (Metacognitive knowledge) หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับเรื่องทางปัญญาของผู้เรียนเอง คือความรู้ที่ผู้เรียนจะทำความเข้าใจเกี่ยวกับการวางแผนและการแก้ปัญหาไปจนถึงการประเมิน

2. การเรียนรู้ทางปัญญา 6 ขั้น (Cognitive Processes) ได้แก่

ขั้นที่ 1 จำ (Remember)

ขั้นที่ 2 เข้าใจ (Understanding)

ขั้นที่ 3 ประยุกต์ใช้ (Applying)

ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ (Analyzing)

ขั้นที่ 5 ประเมินค่า (Evaluation)

ขั้นที่ 6 คิดสร้างสรรค์ (Creating)

จะเห็นว่า การจำแนกระดับความรู้ทางปัญญาทั้ง 6 ขั้นที่ได้กล่าวมาทั้ง 2 แบบนี้ มีจุดสำคัญที่แตกต่างกันก็คือ ขั้นที่ 5 และ ขั้นที่ 6 มีการสลับกัน ขั้นที่ 5 ของ Bloom จะเป็น การ

สังเคราะห์ แต่ Anderson เป็น ประเมิน ขั้นที่ 6 ของ Bloom จะเป็น ประเมินผล แต่ Anderson เป็น คิดสร้างสรรค์

นอกจากนั้น การเรียนรู้เชิงโครงการ ยังใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์มาเป็นขั้นตอนการ ดำเนินการทำโครงการเพื่อหาคำตอบของปัญหา ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้น (พิมพ์ันท์ เคชะคุปต์, พเยาว์ ยินดีสุข และราชน มีศรี. (2551) ดังนี้ ขั้นที่ 1 ระบุปัญหา ขั้นที่ 2 ออกแบบการรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 3 ปฏิบัติการรวบรวมข้อมูล ขั้นที่ 4 วิเคราะห์ผลและสื่อความหมายข้อมูล ขั้นที่ 5 สรุปผล ขั้นตอน ทั้งหมด เป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดจากระดับน้อย ไปจนถึงระดับที่ลุ่มลึก อีกประการหนึ่งเป็นการท้าทายความสามารถของผู้เรียนที่จะทำให้งานของตนบรรลุเป้าหมายอีกด้วย

2.2.4 ประเภทของโครงการ

พรพิมล พรพิรชนม์ (2550, น. 193-194) กล่าวถึงโครงการตามแบบแผนว่าโครงการ มี มากมายหลายประเภทขึ้นอยู่กับระดับการปฏิบัติ รวมเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 3 ประเภท ได้แก่

1. โครงการสำรวจข้อมูล มีจุดประสงค์เพื่อสำรวจรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องที่ กำลัง ศึกษาหรืองานที่กำลังทำสำหรับนำมาพัฒนาปรับปรุงส่งเสริมให้กว้างขวางหรือได้ผลดียิ่งขึ้น

2. โครงการศึกษาค้นคว้า ทดลอง มีจุดประสงค์เพื่อแสวงหาความรู้จากแหล่งวิทยาการ เช่น ห้องสมุด สำนักงาน สถาบันหรือผู้รู้ในสาขาโดยตรง เป็นการฝึกฝนหาแนวทางในการแสวงหา ความรู้ด้วยตนเองเพื่อนำมาเทียบเคียงกับความรู้ที่ได้จากตำราหรือรายงาน เอกสารทางวิชาการ รวมทั้งการทดลองเพื่อค้นหาหรือตรวจสอบกฎหลัก ทฤษฎีหรือข้อเท็จจริง ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้า ทดลองอาจคลาดเคลื่อน ไม่ครบถ้วนหรือละเอียดมากในบางแง่มุม เมื่อ ได้ปรับแก้ด้วยวิถีทางที่ ถูกต้อง จากผู้สอนแล้ว ก็จะเป็นแม่แบบสำหรับการเรียนและการศึกษาค้นคว้าเพื่อแสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง ในระดับขั้นที่สูงขึ้นหรือในชีวิตจริง

3. โครงการสร้างหรือพัฒนาชิ้นงาน มีจุดประสงค์เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ จาก การสังเกต วิเคราะห์เครื่องมือเครื่องใช้หรือกลวิธีในการจัดการต่าง ๆ แล้วพัฒนาหรือสร้างชิ้นใหม่ เพื่อสนองความต้องการของสังคมตามความรู้ความสามารถที่มีอยู่หรือได้รับจากบทเรียน การพัฒนา หรือ สร้างชิ้นงานนี้มักเกิดขึ้นหลังจากทำโครงการสำรวจข้อมูลและ โครงการศึกษาค้นคว้าทดลอง มาก่อน

สุคนธ์ สิ้นทพานนท์. (2550) จำแนกประเภทโครงการว่าโครงการสามารถ แบ่งตาม ลักษณะของโครงการออกเป็น 2 ประเภทคือโครงการตามสาระการเรียนรู้และโครงการตามความ ถนัด ความสนใจ

1. โครงการตามสาระการเรียนรู้ เป็นโครงการที่บูรณาการความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นพื้นฐานในการกำหนดโครงการและการปฏิบัติงาน ตามลักษณะวิชา ได้แก่ภาษาไทย วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ สังคมศึกษา เป็นต้น

2. โครงการตามความถนัดหรือความสนใจ เป็นโครงการที่ผู้เรียนกำหนดตามความถนัด ความสนใจและความต้องการโดยนำเอาความรู้ ทักษะ คุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมจากกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการกำหนดเป็นโครงการและการปฏิบัติงาน รวมเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 4 ประเภท ได้แก่โครงการสำรวจข้อมูล เป็นการรวบรวมข้อมูลเรื่องที่กำลังศึกษามาพัฒนาหรือปรับปรุงให้ดีขึ้น เช่นโครงการสำรวจความคิดเห็นในการพัฒนาโรงเรียน โครงการสำรวจแหล่งวิทยากรในชุมชน โครงการสำรวจคุณภาพน้ำที่จากแหล่งต่าง ๆ ของโรงเรียน โครงการประเภท ทฤษฎี หลักการ แนวความคิด การศึกษาค้นคว้าและการทดลอง การศึกษาค้นคว้าโดยการแสวงหาข้อมูลจากแหล่งวิทยากร เช่น จากห้องสมุด จากแหล่งประกอบการเพื่อฝึกฝนการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองแล้วนำมาเปรียบเทียบกับความรู้ที่ได้รับ โดยตรงจากตำราต่าง ๆ หรือการทดลองเพื่อตรวจสอบกับทฤษฎี กฎหลัก ข้อเท็จจริงหรือข้อสงสัยอันเป็นการค้นพบหลักการ ทฤษฎีใหม่หรือวิธีการใหม่ ๆ เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองต่อไป โครงการเหล่านี้ เช่น โครงการการจัดทำยากันยุงโดยใช้พืชในท้องถิ่น โครงการอนุรักษ์ทรัพยากรดินด้วยการใช้ปุ๋ยธรรมชาติ การคิดวิเคราะห์ระบบการทำงานของเครื่องใช้หรือ อุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ใช้ในชีวิตประจำวัน เช่นโครงการออกแบบกล่องบรรจุผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ โครงการสร้าง หุ่นจำลองบุคคลสำคัญของชาติ โครงการประดิษฐ์กั้นลมวิดน้ำเข้ามา และโครงการพัฒนาชิ้นงาน เป็นโครงการที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดหรือพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพ ใช้ประโยชน์ ได้มากยิ่งขึ้น จุดประสงค์เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์จากการสังเกต การคิดวิเคราะห์ระบบการ ทำงานสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ เพื่อพัฒนาหรือสร้างงานใหม่ จัดระบบงานใหม่ เช่น โครงการพัฒนาเครื่อง ถักย้อมผ้าแมลง โครงการพัฒนาระบบการอนุรักษ์ดินและน้ำโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น สำหรับโครงการประเภทสิ่งประดิษฐ์และโครงการพัฒนาชิ้นงาน นักการศึกษาบางกลุ่มก็จัดรวมเป็นประเภทเดียวกัน

สรุปได้ว่า ครูสามารถให้ผู้เรียนจัดทำโครงการประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้ โครงการประเภทการศึกษาทดลอง ประเภทสำรวจข้อมูล ประเภทพัฒนาผลงาน ประเภทการศึกษาทดลอง ประเภทสิ่งประดิษฐ์ โครงการที่เป็นการศึกษาความรู้ ทฤษฎี โครงการสร้างหรือพัฒนาชิ้นงาน โครงการตามสาระการเรียนรู้ โครงการตามความถนัด ความสนใจ โครงการชี้แนวทาง โครงการชี้แนวทางบางส่วน และโครงการคิดเองทำเอง ฯลฯ แต่ต้องคำนึงถึงความเหมาะสมด้วยเพราะถ้าหาก

เลือกประเภทของ การทำโครงการไม่เหมาะสมแล้วแทนที่จะเกิดการเรียนรู้ก็จะเกิดปัญหาและไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

2.2.5 ประโยชน์ของการเรียนรู้โดยใช้โครงการ

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2550 : 56-57) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการว่าเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วม ได้ปฏิบัติจริงคิดเอง ทำเองอย่างละเอียดรอบคอบ อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนรู้จักแสวงหาข้อมูล สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเองมีทักษะในการแก้ปัญหา ในกระบวนการทำงาน ในการเคลื่อนไหวทางกาย ได้ฝึกกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ฝึกความเป็นประชาธิปไตยรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีเหตุผล ยอมรับในความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน ได้ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่นการสังเกต จดบันทึก ข้อมูล เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รับผิดชอบ ชื่อตรง เอาใจใส่ ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างมีแผน ใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำความรู้ ความคิด แนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตหรือในสถานการณ์อื่นได้

ชวลิต ชุกก่าแพง (2551:107) กล่าวว่าการจัดการเรียนแบบโครงการผู้เรียนมีโอกาสได้เลือกประเด็นที่ศึกษา วิธีการศึกษาและแหล่งความรู้ด้วยตนเอง ผู้เรียนเป็นผู้ศึกษาหรือลงมือปฏิบัติด้วยตนเองทุกขั้นตอน การศึกษาค้นคว้ามีการเชื่อมโยงหรือบูรณาการระหว่างความรู้ ทักษะ ประสบการณ์เดิมกับสิ่งใหม่ ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่นและผู้เรียนได้ฝึกการแก้ปัญหาในการทำงาน

สรุปได้ว่า การทำโครงการมีประโยชน์ช่วยให้คิดเป็นระบบเพื่อสร้างผลงานที่มีคุณภาพ ได้กระบวนการเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้า ทดลองและสรุปผลที่ดำเนินการด้วยตนเอง มีอิสระในการ เลือกโครงการที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่เรียนตามความถนัด ความสนใจ พัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เน้นการค้นคว้า ทดลองหรือปฏิบัติจริงที่นำไปประยุกต์ใช้ใน ชีวิตจริง พัฒนากระบวนการคิด วางแผน ทำกิจกรรมอย่างเป็นระบบ การสอนแบบโครงการมีผลต่อการเรียนรู้ซึ่งเกิดจากตัวของนักเรียนโดยฝึกการติดตามความคิด ตรวจสอบความคิด ติดตามงานและฝึกแก้ปัญหา จากผลของการติดตามงานเป็นการสอนที่มุ่งให้มีบทบาทมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้

2.2.6 ข้อควรคำนึงถึงของการเรียนแบบโครงการ

สุคนธ์ สิ้นธพานนท์ (2550, น.57) กล่าวถึงข้อจำกัดของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงการว่าแม้การสอนแบบโครงการมีข้อดีหลายประการแต่ยังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง เช่นการจัดกิจกรรม การเรียนรู้แบบโครงการต้องใช้เวลาและต้องใช้เวลาออกเหนือจากชั่วโมงเรียน ซึ่งผู้สอนควรติดตาม แนะนำเอาใจใส่การทำงานของผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอและควรนำไปใช้ควบคู่กับ

การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้หลากหลายวิชา

ชวลิต ชูกำแหง (2551, น.107) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้แบบโครงงานมีข้อจำกัดคือใช้ เวลาในการเรียนรู้มาก เสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ผู้สอนอาจให้คำปรึกษาและดูแลไม่ทั่วถึงถ้าผู้เรียนวางแผนการทำงานไม่ดีอาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จและถ้าผู้สอนขาดความเอาใจใส่หรือขาดความอดทน อาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า การเรียนแบบโครงงานควรเริ่มจากความสนใจของนักเรียนจริงๆ และที่สำคัญ ครูต้องให้คำแนะนำช่วยเหลือทุกด้านเพื่อให้นักเรียนประสบความสำเร็จจากการทำโครงงานในครั้งแรกเพราะจะเป็นกำลังใจและกระตุ้นให้เกิดความอยากที่จะทำโครงงานชิ้นต่อไป หากประสบความสำเร็จล้มเหลวตั้งแต่ครั้งแรก โครงงานชิ้นต่อไปคงจะไม่เกิดขึ้นเพราะเด็กจะเกิดความท้อแท้เบื่อหน่าย รวมทั้ง ท้อแท้ต่อการเรียนโดยภาพรวมด้วย การเรียนแบบโครงงานต้องใช้เวลานานนอกเหนือจากชั่วโมงเรียน ผู้สอนต้องติดตามแนะนำเอาใจใส่การทำงานของนักเรียนเสมอ และควรนำไปใช้ควบคู่กับการจัดการเรียนแบบบูรณาการเพื่อให้นักเรียนได้เชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์การเรียนรู้หลายวิชา เสียค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง ผู้สอนอาจให้คำปรึกษาและดูแลไม่ทั่วถึงถ้าผู้เรียนวางแผนการทำงานไม่ดีและถ้าผู้สอนขาดความเอาใจใส่หรือขาดความอดทนอาจทำให้ไม่ประสบความสำเร็จ

2.2.7 บทบาทผู้ที่เกี่ยวข้องในการเรียนแบบโครงงาน

วลัย พานิช (2549, น. 114) กล่าวว่า จุดเด่นของบทบาทนักเรียน คือต้องเป็นกิจกรรมที่ริเริ่มและลงมือปฏิบัติด้วยตัวนักเรียนเอง ส่วนครูต้องศึกษาและเข้าใจนักเรียนของตนเอง ต้องรู้ความสามารถและความสนใจของนักเรียนก่อนตัดสินใจว่าโครงงานเหมาะสมกับวัตถุประสงค์ของบทเรียนและวุฒิภาวะของนักเรียนหรือไม่ กล่าวได้ว่าครูมีหลายบทบาท เช่นเป็นผู้นำ ผู้ประสานงาน ผู้ประเมิน ผู้แนะนำ เป็นที่ปรึกษา แล้วแต่โอกาสและสถานการณ์ในกระบวนการของการทำโครงงาน งานการสอนโครงงานนี้ครูต้องให้คำปรึกษานักเรียนได้จึงต้องมีความรู้ความสามารถ เพราะมิใช่เพียงแต่ให้งานนักเรียนทำเท่านั้น

วัฒนา มัคคสมัน (2550, น. 38-39) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนแบบโครงงาน เป็นการจัดกิจกรรมภายใต้บรรยากาศที่เป็นมิตร มีอิสระเสรี ให้เกียรติ ให้ความสำคัญแก่เด็กในฐานะ คนคนหนึ่งที่มีสิทธิเท่าเทียมกันทุกคน สร้างความรู้สึกที่มั่นคง กล้าคิด กล้าแสดงออก กล้าลงมือทำ ครูคอยให้การสนับสนุนช่วยเหลือเมื่อเด็กต้องการ ครูเป็นผู้จัดสภาพแวดล้อมของห้องเรียนและเตรียมวัสดุอุปกรณ์ที่เอื้อให้ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมในเรื่องราวที่เป็นความสนใจและท้าทายความสามารถของเด็ก ให้โอกาสเด็กได้ค้นพบและเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงกับสิ่งของ

เรื่องราว สถานที่ บุคคลและเหตุการณ์ภายในชุมชนของเด็กตามวิธีการของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้เด็กประเมินผลการทำงานของตนเอง ได้เห็นพัฒนาการความสำเร็จและล้มเหลวของตน ครูให้ข้อมูลย้อนกลับในทางบวก

สรุปได้ว่า การเรียนแบบ โครงงานนำมาใช้ได้ดี โดยให้นักเรียนแสวงหาความรู้ในสถานที่จริงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ดี โดยการลงพื้นที่หรือศึกษาเรื่องที่ตนสงสัย สนใจ เพื่อให้ได้ข้อมูล คำตอบ อีกทั้งการทำโครงงานของนักเรียนนั้นต้องมีการรวมกลุ่มทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้ใช้สติปัญญาเพราะช่วยกันระดมสมองในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ผลงานประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายที่วางไว้ ครูมีบทบาทสำคัญมากต้องคอยให้คำปรึกษา อธิบาย แนะนำวิธีการทำโครงงานที่ถูกต้องและต้องมีเวลาในการตรวจสอบความถูกต้องของโครงงาน หมั่นคอยสังเกตการทำงานร่วมกัน การนำเสนอ การวางแผนจนผลงานผ่านและมีคุณภาพ

2.3 ทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม (Group Process)

กระบวนการกลุ่มเป็นวิทยาการที่ศึกษาเกี่ยวกับกลุ่มคนเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของคน ซึ่งจะนำไปสู่การเสริมสร้างความสัมพันธ์และการพัฒนาการทำงานของกลุ่มคนให้มีประสิทธิภาพ จุดเริ่มต้นของคำว่าวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้ก็คือ การศึกษากลุ่มคนด้านพลังกลุ่มและผู้ที่ได้เชื่อว่าเป็นบิดา ของกระบวนการกลุ่มก็คือ เคิร์ท เลวิน (Kurt Lewin) นักจิตวิทยาสังคมและนักวิทยาศาสตร์ชาวเยอรมัน โดยเริ่มศึกษาตั้งแต่ประมาณปี ค.ศ 1920 เป็นต้นมา และได้มีผู้นำหลักการของพลังกลุ่มไปใช้ในการพัฒนาพฤติกรรมการทำงาน กลุ่ม การพัฒนาบุคลิกภาพและจุดประสงค์อื่น ๆ วงการ รวมทั้งในวงการศึกษา

2.3.1 หลักการและแนวคิดทฤษฎีกระบวนการกลุ่ม

แนวคิดพื้นฐานของกระบวนการกลุ่มก็คือ แนวคิดในทฤษฎีภาคสนาม ของเคิร์ท เลวิน ที่กล่าวโดยสรุปไว้ดังนี้ พฤติกรรมของบุคคลเป็นผลมาจากความสัมพันธ์ของสมาชิกในกลุ่ม โครงสร้างของกลุ่มจะเกิดจากการรวมกลุ่มของบุคคลที่มีลักษณะแตกต่างกัน และจะมีลักษณะแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของสมาชิกกลุ่มการรวมกลุ่มจะเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่มในด้านการกระทำ ความรู้สึก และความคิดสมาชิกกลุ่มจะมีการปรับตัวเข้าหากันและจะพยายามช่วยกันทำงาน โดยอาศัยความสามารถของแต่ละบุคคลซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานลุล่วงไปได้ตามเป้าหมายของกลุ่ม

หลักการเรียนรู้แบบกระบวนการกลุ่ม ที่สำคัญมีดังนี้

1. การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่เกิดจากแหล่งความรู้ที่หลากหลาย การเรียนรู้ที่เกิดจากการบรรยายเพียงอย่างเดียวไม่พอที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาพฤติกรรม แต่การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียน โดยกระบวนการกลุ่มจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ศักยภาพของแต่ละคนทั้งในด้านความคิด การกระทำและความรู้สึกมาแลกเปลี่ยนความคิดและประสบการณ์ซึ่งกันและกัน

2. การเรียนรู้ควรจะเป็นกระบวนการกลุ่มที่สร้างสรรค์บรรยากาศการทำงาน การทำงานกลุ่มที่ให้ผู้เรียนมีอิสระในการแสดงความรู้สึกนึกคิด มีบทบาทในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนจะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีชีวิตชีวาและช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียน

3. การเรียนรู้ควรเป็นกระบวนการที่ผู้เรียนค้นพบด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการกระทำกิจกรรมด้วยตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนมีโอกาสเรียนรู้เนื้อหาวิชาหรือสาระจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรม ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง จดจำได้ดี อันจะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนเจตคติและพฤติกรรมของตนได้รวมทั้งสามารถนำไปสู่การนำไปพัฒนาบุคลิกภาพทุกด้านของผู้เรียน

4. การเรียนรู้กระบวนการเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้เป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ที่เป็นต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกด้าน ดังนั้นถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีระดับและมีขั้นตอนจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้หรือตอบคำถามการรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.2 หลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

การเรียนแบบกระบวนการกลุ่ม คือ ประสบการณ์ทางการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับจากการลงมือร่วมปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม กลุ่มจะมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของแต่ละคนในกลุ่มมีคนในกลุ่มมีอิทธิพลและมีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน หลักการสอน โดยวิธีกระบวนการกลุ่ม มีหลักการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน สรุปได้ดังนี้ (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน 2540)

1. เป็นการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนโดยให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมมากที่สุด

2. เป็นการเรียนการสอน ที่เน้นให้นักเรียนได้เรียนรู้จากกลุ่มให้มากที่สุด กลุ่มจะเป็นแหล่งความรู้สำคัญที่จะฝึกให้ผู้เกิดความรู้ความเข้าใจ และสามารถปรับตัวและเข้ากับผู้อื่นได้

3. เป็นการสอนที่ยึดหลักการค้นพบและสร้างสรรค์ความรู้ด้วยตัวเองของนักเรียนเอง โดยครูเป็นผู้จัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพยายามค้นหา และพบคำตอบด้วยตนเอง

4. เป็นการสอนที่ให้ความสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ ว่าเป็นเครื่องมือที่จำเป็นในการแสวงหาความรู้ และคำตอบต่าง ๆ ครูจะต้องให้ความสำคัญของกระบวนการต่าง ๆ ในการแสวงหาคำตอบ

2.3.3 รูปแบบและขั้นตอนการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม รูปแบบการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม (คณะกรรมการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน 2540) มีขั้นตอนดังนี้

1. ตั้งจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ทั้งจุดมุ่งหมายทั่วไปและจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม

2. การจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยเน้นให้ผู้เรียนลงมือประกอบกิจกรรมด้วยตนเอง และมีการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้มีประสบการณ์ในการทำงานกลุ่ม ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นนำ เป็นการสร้างบรรยากาศและสมาธิของผู้เรียนให้มีความพร้อมในการเรียนการสอน การจัดสถานที่ การแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อย แนะนำวิธีดำเนินการสอน กติกา หรือกฎเกณฑ์การทำงาน ระยะเวลาการทำงาน

2.2 ขั้นสอน เป็นขั้นที่ครูลงมือสอน โดยให้นักเรียนลงมือปฏิบัติกิจกรรมเป็นกลุ่ม ๆ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ตรง โดยที่กิจกรรมต่าง ๆ จะต้องคัดเลือกให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในบทเรียน เช่น กิจกรรม เกมและเพลง บทบาทสมมติ สถานการณ์จำลอง การอภิปรายกลุ่ม เป็นต้น

2.3 ขั้นวิเคราะห์ เมื่อดำเนินการจัดประสบการณ์เรียนรู้แล้ว จะให้นักเรียนวิเคราะห์ และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมต่าง ๆ ความสัมพันธ์กันในกลุ่ม ตลอดจนความร่วมมือในการทำงานร่วมกัน โดยวิเคราะห์ประสบการณ์ที่ได้รับจากการทำงานกลุ่มให้คนอื่นได้รับรู้ เป็นการถ่ายทอดประสบการณ์การเรียนรู้ของกันและกัน ขั้นวิเคราะห์จะช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจตนเอง เข้าใจผู้อื่น และมองเห็นปัญหาและวิธีการทำงานที่เหมาะสม เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการทำงาน เป็นการถ่ายโอนประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถค้นแนวคิดที่ต้องการด้วยตนเอง เป็นการขยายประสบการณ์การเรียนรู้ให้ถูกต้องเหมาะสม

2.4 ขั้นสรุปและนำหลักการไปประยุกต์ใช้ นักเรียนสรุป รวบรวมความคิดให้เป็นหมวดหมู่ โดยครูกระตุ้นให้แนวทางและหาข้อสรุป จากนั้นนำข้อสรุปที่ค้นพบจากเนื้อหาวิชาที่เรียนไปประยุกต์ใช้ให้เข้ากับตนเองและนำหลักการที่ได้ไปใช้เพื่อการปรับปรุงตนเอง ประยุกต์ใช้ให้เข้ากับคนอื่นประยุกต์เพื่อแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งที่เกิดประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน และดำรงชีวิตประจำวัน เช่น การปรับปรุงบุคลิกภาพ เกิดความเห็นอกเห็นใจ เคารพสิทธิของผู้อื่น แก้ปัญหา ประดิษฐ์สิ่งใหม่ เป็นต้น

2.5 ชั้นประเมินผล เป็นการประเมินผลว่า ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายมากน้อยเพียงใด โดยจะประเมินทั้งด้านเนื้อหาวิชาและด้านกลุ่มมนุษยสัมพันธ์ ได้แก่ ประเมินด้านมนุษยสัมพันธ์ ผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม เช่น ผลการทำงาน ความสามัคคี คุณธรรมหรือค่านิยมของกลุ่ม ประเมินความสัมพันธ์ในกลุ่ม จากการให้สมาชิกติชมหรือวิจารณ์กันโดยปราศจากอคติ จะทำให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้และจะทำผู้สอนเข้าใจนักเรียนได้ จะทำให้ผู้เรียนผู้สอนเข้าใจปัญหาซึ่งกันและกัน อันจะเป็นหนทางในการนำไปพิจารณาแก้ปัญหาและจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่นักเรียน

2.3.4 ขนาดของกลุ่มและการแบ่งกลุ่ม

การแบ่งกลุ่มเพื่อให้นักเรียนปฏิบัติงานร่วมกันนั้น ผู้สอนอาจจะแบ่งกลุ่มโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์การจัดการเรียนการสอน(คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน 2534, น. 230) เช่น

1. แบ่งกลุ่มตามเพศ ใช้ในกรณีที่มีวัตถุประสงค์ที่ชี้เฉพาะลงไป เช่น ต้องการสำรวจความระหว่างเพศหญิงและชาย ในด้านต่าง ๆ เช่น ทักษะ ค่านิยม ฯลฯ
2. แบ่งตามความสามารถ ใช้ในกรณีที่มีภาระงานมอบหมายให้แต่ละกลุ่มแตกต่างกันไปตามความสามารถ หรือต้องการศึกษาความแตกต่างในการทำงานระหว่างกลุ่มที่มีความสามารถสูงและต่ำ
3. แบ่งตามความถนัด โดยแบ่งกลุ่มที่มีความถนัดเรื่องเดียวกันไว้ด้วยกัน
4. แบ่งกลุ่มตามความสนใจ โดยให้สมาชิกเลือกเข้ากลุ่มดับคนที่ตนเองพอใจ ซึ่งครูทำได้แต่ไม่ควรใช้บ่อยนักเพราะจะทำให้นักเรียนขาดประสบการณ์ในการทำงานกับบุคคลที่หลากหลาย
5. แบ่งกลุ่มแบบเจาะจง ครูเจาะจงให้เด็กบางคนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน เช่น ให้เด็กเรียนเก่งกับเด็กที่เรียนอ่อนเพื่อให้เด็กเรียนเก่งช่วยเด็กที่เรียนอ่อน หรือให้เด็กปรับตัวเข้าหากัน
6. แบ่งกลุ่มโดยการสุ่ม ไม่เป็นการเจาะจงว่าให้ใครอยู่กับใคร
7. แบ่งกลุ่มตามประสบการณ์ คือ การรวมกลุ่มโดยพิจารณาเด็กที่มีประสบการณ์คล้ายคลึงกันมาอยู่ด้วยกันเพื่อประโยชน์ในการช่วยกันวิเคราะห์หรือแก้ปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยเฉพาะ

2.3.5 วิธีการสอนที่สอดคล้องกับหลักการการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

1. การระดมความคิด เป็นการรวมกลุ่มที่ประกอบด้วยสมาชิก 4-5 คน และให้ทุกคนแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง เพื่อรวบรวมความคิดในเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้ได้หลายแง่มุม ทุกความคิดได้รับการยอมรับโดยไม่มีการโต้แย้งกัน แล้วนำความคิดทั้งหมดมาพินิจพิจารณา

2. ผู้สอนสร้างสถานการณ์สมมติขึ้น โดยให้ผู้เรียนตัดสินใจทำอะไรอย่างใดอย่างหนึ่งซึ่งมีการสรุปผลในลักษณะของการแพ้การชนะ วิธีการนี้จะช่วยให้ผู้เรียนได้วิเคราะห์ความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมต่าง ๆ วิธีการสอนนี้จะช่วยให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนและเกิดความสนุกสนาน

3. บทบาทสมมติ เป็นวิธีการสอนที่มีการกำหนดบทบาทของผู้เรียนในสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมา โดยให้ผู้เรียนสวมบทบาทและแสดงออกโดยใช้บุคลิกภาพประสบการณ์และความรู้สึกนึกคิดของตนเป็นหลัก วิธีการสอนนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีโอกาสศึกษาวิเคราะห์ความรู้สึกและพฤติกรรมของตนอย่างลึกซึ้ง ทั้งยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีชีวิตชีวา

4. สถานการณ์จำลอง เป็นวิธีการสอนโดยการจำลองสถานการณ์จริงหรือสร้างสถานการณ์ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงแล้วให้ผู้เรียนอยู่ในสถานการณ์นั้นพร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่กำหนดให้ วิธีนี้จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ซึ่งในสถานการณ์จริงผู้เรียนอาจจะไม่กล้าแสดงออก

5. กรณีตัวอย่าง เป็นวิธีการสอนที่ใช้การสอนเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจริง แต่นำมาดัดแปลงเพื่อให้ผู้เรียนใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิเคราะห์และอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันอันจะนำไปสู่การสร้างความเข้าใจและฝึกทักษะการแก้ปัญหา การรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันซึ่งจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายสำหรับผู้เรียนยิ่งขึ้น

6. การแสดงละคร เป็นวิธีการสอนที่ให้ผู้เรียนแสดงบทบาทตามบทที่มีผู้เขียนหรือกำหนดไว้ให้ โดยผู้แสดงจะต้องแสดงบทบาทตามที่กำหนดโดยไม่เอาบุคลิกภาพและความรู้สึกนึกคิดเข้ามาใส่ในการแสดงบทบาทนั้น ๆ วิธีนี้จะช่วยให้มีประสบการณ์ในการรับรู้เหตุผลความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของผู้อื่นซึ่งจะช่วยฝึกทักษะการทำงานร่วมกันและรับผิดชอบร่วมกัน

7. เป็นวิธีการสอนโดยการจัดผู้เรียนเป็นกลุ่มย่อยที่มีสมาชิกประมาณ 6-12 คน และมีการกำหนดให้มีผู้นำกลุ่มทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการอภิปราย สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแล้วสรุปหรือประมวลสาระที่ได้จากการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วิธีการนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อมูลหรือประสบการณ์ของตนเองเพื่อให้กลุ่มได้ข้อมูลมากขึ้น วิธีการสอนที่สนับสนุนหลักการสอนแบบกระบวนการกลุ่มเหล่านี้เป็นวิธีการสอนที่ช่วยให้การจัดประสบการณ์การสอนที่หลากหลายและผู้สอนอาจใช้วิธีสอนอื่น ๆ

ได้อีก โดยยึดหลักสำคัญ คือ การเลือกใช้วิธีการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของการสอนแต่ละครั้ง

2.3.6 การประเมินผลการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

ทศนา แคมมณี และคณะ (2549) มีดังนี้

1. การให้ผู้เรียนประเมินผลการเรียนรู้ของตนเอง ซึ่งผู้สอนควรสนับสนุน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีโอกาสประเมินผลการเรียนรู้ของตนเองจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายและมีประโยชน์ต่อผู้เรียนยิ่งขึ้น

2. การให้ผู้เรียนร่วมประเมินผลการเรียนรู้จากการทำงานร่วมกัน ซึ่งสามารถประเมินผลได้ 2 ลักษณะ คือ

2.1 การประเมินผลสัมฤทธิ์ของกลุ่ม

2.2 การประเมินผลความสัมพันธ์ภายในกลุ่ม

2.3.7 บทบาทของครูและนักเรียนในการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม

บทบาทครู (คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงาน 2540) มีดังนี้

1. มีความเป็นกันเอง มีความเห็นอกเห็นใจนักเรียน สร้างบรรยากาศที่ดีต่อการเรียน สนใจ ให้กำลังใจ สนทนา ใถ่ถาม

2. พุคน้อย และจะเป็นเพียงผู้ประสานงาน แนะนำ ช่วยเหลือเมื่อนักเรียนต้องการเท่านั้น

3. ไม่ชี้นำหรือโน้มน้ำหนักความคิดของนักเรียน

4. สนับสนุน ให้กำลังใจ กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการทำงาน แสดงออกอย่างอิสระ และแสดงออกซึ่งความสามารถของนักเรียนแต่ละคน

5. สนับสนุนให้นักเรียนสามารถวิเคราะห์ สรุปผลการเรียนรู้และประเมินผลการกระทำให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้

บทบาทของผู้เรียน

1. เป็นผู้ลงมือทำกิจกรรม พยายามค้นหาและแสวงหาความรู้ที่เรียนด้วยตนเอง

2. ให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันและแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันในหมู่ผู้เรียน

3. แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นอย่างอิสระ

4. มีความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนเองในกลุ่ม เช่น สร้างความสัมพันธ์อันดีกับคนในกลุ่ม การแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสม พยายามปรับปรุงบุคลิกภาพเสมอ สร้างบรรยากาศที่ดี ควบคุมการทำงานของกลุ่ม

5. ทำความเข้าใจงานที่ได้รับมอบหมาย และทำงานร่วมกับกลุ่มได้ดี

2.3.8 หลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ประภากร โล่ห์ทองคำ (2522) ได้เสนอแนะหลักการวัดและประเมินผลการเรียนการสอนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ดังนี้

1. สังเกตจากการทำงาน กระบวนการทำงาน พฤติกรรมของสมาชิกในกลุ่ม บทบาทผู้นำ ผู้ตาม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2. ซักถามสมาชิกให้ทั่วถึง ปัญหาที่ถามควรให้เด็กได้มีโอกาสคิดค้นคำตอบและแก้ปัญหาาร่วมกัน ผู้สอนฟังและสังเกตคำตอบของผู้เรียน

3. พิจารณาจากการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

4. ทดสอบข้อเขียน ควรมีบ้างแต่ผู้สอนไม่ควรให้ความสำคัญมาก

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีขั้นตอนแตกต่างกันไปตามแต่ละทฤษฎี ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ขอนำเสนอ 3 แนวคิด คือ

1. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม อูษา ภัตศิริ (มปก)

2. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม กระทรวงศึกษาธิการ (มปก)

3. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท) 2559

ตารางที่ 2.1 การวิเคราะห์ขั้นตอนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

อูษา ภัตศิริ (มปก)	กระทรวงศึกษาธิการ (มปก)	สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี (สสวท) 2560	ผู้วิจัย (2563)
1.บทบาทหน้าที่	1.มีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น	1.ความร่วมมือ	1.การวางแผนการทำงาน
2.การมีส่วนร่วม	2.มีความกระตือรือร้นใน การทำงาน	2.ความคิดเห็น	2.การให้ความร่วมมือใน การทำงาน
3.ความรับผิดชอบ	3.รับผิดชอบ ในงานที่ ได้รับมอบหมาย	3.ตั้งใจทำงาน	3.การแสดงความคิดเห็น
4.การรับฟังความ ความเห็น	4.มีขั้นตอนใดการทำงาน อย่างเป็นระบบ	4.กระบวนการ	4.ความกระตือรือร้นใน การทำงาน

ตารางที่ 2.1 (ต่อ)

อุษา ภัตศิริ (มปก)	กระทรวงศึกษาธิการ (มปก)	สถาบันส่งเสริมการสอน วิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยี (สสวท) 2560	ผู้วิจัย (2563)
5.ผลสำเร็จของงาน	5.ใช้เวลาในการทำงาน อย่างเหมาะสม	5.ผลงาน	5.ความรับผิดชอบใน หน้าที่

สรุปการวิเคราะห์ขั้นตอนการประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มผู้วิจัยได้แบ่งขั้นตอนการจัดกระบวนการประเมินพฤติกรรมกลุ่ม ออกเป็น 5 ขั้นตอน

1. การวางแผนการทำงาน
2. การให้ความร่วมมือในการทำงาน
3. การแสดงความคิดเห็น
4. ความกระตือรือร้นในการทำงาน
5. ความรับผิดชอบในหน้าที่

2.4 แนวคิดเรื่องความเป็นพลเมือง

หลักการของประชาธิปไตย

ประชาธิปไตย (Democracy) มีรากศัพท์มาจากการกรีก คือ Democratic ซึ่งมาจากการรวมกันของคำว่า Demos ที่แปลว่า ประชาชน (People) และ คำว่า Democratic จึงแปลว่า การปกครองโดยประชาชน (Government by the People) (Raymond, 1983 อ้างถึง จักษ์ พันธุ์ชูเพชร ,2555, น. 121)

การปกครองในรูปแบบประชาธิปไตยนั้นมีหลักแสดงให้เชื่อได้ว่าเคยมีเกิดขึ้นมาแล้วในสมัยกรีกโบราณซึ่งมีลักษณะเป็นนครรัฐที่มีอาณาเขตไม่กว้างขวางนัก สำหรับหลักการปกครองระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น มีหลักการดังนี้ (จักษ์ พันธุ์ชูเพชร, 2555, น. 114, 128-142)

1. อำนาจอธิปไตยของปวงชน (Popular Sovereignty)

การปกครองที่สามารถทำให้ทุกคนในสังคมสามารถแสดงออกถึงความต้องการของตนได้อีกทั้งต้องจัดการให้มีการปกครองเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกคนในสังคมด้วยเช่นกัน หรือกล่าวได้ว่าเป็นประชาธิปไตยทางตรง

2. หลักเสรีภาพ (Liberty)

ระบอบประชาธิปไตยได้กำหนดเสรีภาพขั้นพื้นฐานไว้โดยที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนเสียหายหรือละเมิดบุคคลอื่น ดังนี้

2.1 เสรีภาพในการคิดและการแสดงออก (Freedom of Thought and Expression)

ทั้งนี้ต้องควบคู่ไปกับการยอมรับและรับฟังความคิดเห็น

2.2 เสรีภาพในการเลือกตั้ง (Freedom of Voting) การที่บุคคลสามารถไปใช้สิทธิในการลงคะแนนเสียงผู้แทนของตนได้อย่างเสรี

3. หลักความเสมอภาค (Equality)

3.1 ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจ (Economic Equality) การมีหลักประกันความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ในระดับที่อย่างน้อยต้องสามารถดำเนินชีวิตอยู่ได้ในฐานะเป็นสมาชิกคนหนึ่ง ของสังคมและเปิดโอกาสให้กับบุคคลที่มีความสามารถในการสร้างความมั่นคงให้กับตนเอง

3.2 ความเสมอภาคทางสังคม (Social Equality) ทุกคนในสังคมที่ไม่ว่าจะฐานะทางสังคมเศรษฐกิจหรือวัฒนธรรมแตกต่างกันอย่างไรก็ตาม ก็สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้โดยปราศจากการแบ่งชนชั้น วรรณะ การดูหมิ่นเหยียดหยามการอยู่ร่วมกัน

3.3 ความเสมอภาคทางการเมือง (Political Equality) คือ ทุกคนมีสิทธิในการเมืองอย่างเท่าเทียมกันทั้งในส่วนของผู้ลงคะแนนเสียงและผู้สมัครรับเลือก

3.4 ความสามารถทางกฎหมาย (Equality of the Law) หมายถึง กฎหมายที่ตราออกมาจะต้องมีผลบังคับใช้กับประชาชนทุกคนอย่างเสมอภาคกัน ไม่มีข้อยกเว้นที่เอื้อประโยชน์ให้แก่บุคคลกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือมีผลบังคับใช้กับบุคคลเฉพาะบางกลุ่มบางพวกในสังคม ดังนั้น การสร้างความสามารถทางกฎหมายจึงเป็นการคุ้มครองบุคคลจากกฎหมายและกระบวนการยุติธรรมทำให้บุคคลสามารถป้องกันสิทธิและประโยชน์อันชอบธรรมของตนได้อย่างเสมอภาค

3.5 ความเสมอภาคในโอกาส (Equality of Opportunity) คือ การให้โอกาสทุกคนในการใช้ความสามารถที่ตนมีอยู่ไปในทางที่สุจริตได้อย่างเท่าเทียมกัน เพื่อพัฒนาความสามารถของตนให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคมได้อย่างเสมอภาคโดยไม่ก่อความเดือดร้อนและละเมิดสิทธิของผู้อื่น

ปริญญากุณานันท์ (2555, น. 29-30) ได้อธิบายความสำคัญของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยไม่เพียงแต่จะต้องมีกติกาหรือรัฐธรรมนูญที่กำหนดรูปแบบหรือระบบที่ใช้ในการปกครองประเทศ

“พลเมือง” ของระบอบประชาธิปไตยจึงไม่เหมือนกับ พลเมือง ของการปกครองระบอบอื่นกล่าวคือ พลเมืองของการปกครองระบอบอื่นจะมีคุณสมบัติอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับผู้เป็น

เจ้าของอำนาจของประเทศจะกำหนดให้เป็น ในขณะที่พลเมืองของระบอบประชาธิปไตยจะต้องเป็นเจ้าของประเทศจึงมีอิสรภาพในการเลือกวิถีชีวิตและมีสิทธิเสรีภาพอย่างเสมอกัน

สรุป จากการศึกษาแนวคิดเรื่องพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยได้กำหนดให้พลเมือง หมายถึง สมาชิกของชุมชนหรือสังคมที่มีอำนาจในการปกครองตนเอง มีสิทธิ เสรีภาพหน้าที่ ความรับผิดชอบและร่วมแก้ปัญหาของสังคม ทั้งนี้ จะต้องมีความเคารพผู้อื่นและเคารพกฎกติกาที่ใช้ร่วมกันในสังคม

แนวคิดการสร้างความเป็นพลเมืองเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข เป็นวิธีการที่องค์การสหประชาชาติให้ความสนใจมาก เพื่อที่จะทำให้การอยู่ร่วมกันมีความมั่นคงและปลอดภัยสำหรับสังคมตะวันตกให้ความสำคัญกับความเป็นพลเมืองเป็นอย่างมาก และพลเมืองก็รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนภายใต้ขอบเขตที่กฎหมายกำหนดได้อย่างชัดเจน พลเมือง (Citizen) หรือ ความเป็นพลเมือง (Citizenship) ในยุคสังคมกรีกและโรมันถือเป็นต้นแบบของประชาธิปไตย และมีพัฒนาความเป็นเมืองที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ประชาชนเข้าใจสภาพการณ์ทางสังคมกว้างมากขึ้น ผลจากการติดต่อสื่อสารกันทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมืองการปกครอง ดังนั้นศตวรรษที่ 21 มีผู้นำรัฐต่าง ๆ หยิบเอา “ความเป็นพลเมือง” เป็นเครื่องมือพัฒนาการอยู่ร่วมกัน และส่งเสริมระบบการเมืองการปกครองก้าวไปสู่ความเป็นพลเมืองในสังคมประชาธิปไตย และประเทศนั้น ๆ ต้องปลูกฝังรากฐานความรู้ความเป็นพลเมือง ให้สืบทอดได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน(ภณ ใจสมักร, 2560)

สิ่งหนึ่งที่จะทำให้สังคมไทยมีความสุขได้ คือ คนไทยทุกคนต้องปฏิบัติตนเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย มีหลักประชาธิปไตยในการดำรงชีวิต ปฏิบัติตามกฎหมายและทำตัวให้เป็นประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งการสร้างความเป็นพลเมืองไม่ใช่การทำให้ประชาชนรู้สึกถึงสิทธิและหน้าที่ของตัวเองมีแต่สิ่งที่จะต้องทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจอย่างถูกต้อง สิ่งแรกคือ "พื้นฐานความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย" มี 3 ประการ คือ

1. เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ทุกคนเกิดมามีคุณค่าเท่ากันอาจล่วงละเมิดได้ การมีอิสรภาพและความเสมอภาคการยอมรับในเกียรติภูมิของแต่ละคน โดยไม่คำนึงถึงสถานภาพทางสังคมยอมรับความแตกต่างของทุกคน

2. เคารพสิทธิ เสรีภาพ และกฎกติกาของสังคมที่เป็นธรรม โดยให้ความสำคัญต่อสิทธิ เสรีภาพ การมีกฎกติกาที่วางอยู่บนความยุติธรรมและชอบธรรม มีหลักในการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพไม่ให้ถูกละเมิด

3. รับผิดชอบต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม โดยคำนึงถึงบทบาท หน้าที่ของความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยโดยมุ่งเน้นไปที่คุณลักษณะสำคัญในหน้าที่และความรับผิดชอบต่อตนเองต่อสังคมและการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ใช้สติปัญญาในการแก้ไขปัญหาด้วยเหตุผล

ดังนั้น หากประชาชนได้เข้าใจในหลักพื้นฐานความเป็นพลเมืองทั้ง 3 หลักการที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้ก็จะทำให้สังคมไทยพัฒนาเป็นสังคมประชาธิปไตยได้อย่างแท้จริง(ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชชดี แสงมเหหมัค,2014)

พลได้กับแนวคิดเรื่องพลเมือง ในงานเขียนของพลได้ชื่อ “กฎหมาย” (Laws) พลได้ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาและได้นิยามพลเมืองไว้ด้วย พลได้ได้เสนอแนวคิด พลเมืองที่สมบูรณ์ (Perfect Citizen Concept) จากงานเขียนของพลได้ สามารถสรุปสาระสำคัญของพลได้ได้ดังนี้

1. การให้การศึกษาเพื่อปลูกฝังคุณธรรม นั้นต้องเริ่มสร้างตั้งแต่วัยเด็ก
2. คุณธรรมที่ว่าก็คือความปรารถนาอย่างแรงกล้าที่จะเป็นพลเมืองที่สมบูรณ์
3. พลเมืองที่สมบูรณ์หมายถึงคนที่รู้วิธีปกครองผู้อื่นและวิธีถูกผู้อื่นปกครองด้วยความยุติธรรม
4. ให้เรียกการฝึกอบรมเพื่อสร้างคุณธรรมเช่นนี้ว่า “การศึกษา” (Education) เท่านั้น ส่วนการฝึกอบรมส่วนอื่น ๆ ให้เรียกว่า Training

จากที่กล่าวมา จะต้องให้การศึกษาตั้งแต่ชั้นอนุบาล - ประถม เป็นการปลูกฝังความดีงาม (Virtue) ให้แก่ประชาชน หมายความว่าปรารถนาที่จะเป็นพลเมืองที่ดีในสังคมนั้นเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งเป็นพลเมืองสมบูรณ์ที่รู้ทั้งวิธีการปกครองและวิธีการเป็นผู้ถูกปกครองนั้นย่อมแสดงว่าพลเมืองแต่ละคนจะผลัดเปลี่ยนกันเข้ามาบริหารประเทศสลับกันไปมา ไม่มีใครอยู่ในอำนาจอย่างถาวรนี่คือความคิดแบบประชาธิปไตยของพลได้(วิกิพีเดีย ,2560)

ความเป็นพลเมือง (Citizenship) เป็นคำที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประชาธิปไตย ประชาธิปไตยจะประสบความสำเร็จได้ไม่ใช่เพียงมีรัฐธรรมนูญที่ดีเท่านั้น แต่ประชาชนจะต้องเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยด้วย (วรากรณ์ สามโกเศศ, 2554) กล่าวคือ มีสมาชิกของสังคมที่ใช้สิทธิเสรีภาพโดยมีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิผู้อื่น เคารพความแตกต่าง เคารพกติกา ในต่างประเทศ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศเยอรมนี จัดให้มีการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง (Civic Education) ขึ้นมา และประสบความสำเร็จในการสร้างพลเมือง จนเป็นตัวอย่างให้กับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ประเทศไทยจัดว่าพัฒนากระบวนการประชาธิปไตยมาร่วมกว่า 80 ปี แต่ยังคงมีปัญหาของการถอยกลับไปสู่ยุคที่เรียกว่า ขาดความเป็นประชาธิปไตย ด้วยเหตุผลหลายประการ อย่างไรก็ตามหากประชาธิปไตยมีความเป็นพลเมืองในแนวคิดที่จะช่วยพัฒนาประเทศไปอย่างสันติได้ ก็น่าจะมีส่งผลต่อการเสริมสร้างความก้าวหน้าของกระบวนการประชาธิปไตยมากขึ้น

คุณสมบัติของความเป็นพลเมือง แบ่งได้ ดังนี้

1. มีค่านิยมตามประเพณีนิยม (Traditional Values) ประกอบด้วย การเคารพผู้อาวุโสกว่า เสียสละเวลา ทำงานเพื่อส่วนรวม ปฏิบัติตามกฎหมาย ปฏิบัติตามหลักศาสนา มีความภูมิใจในการเป็นคนไทย ทำงานแบบสุจริต บริจาคโลหิต สิ่งของและรักษาสิ่งแวดล้อม

2. มีความรู้เกี่ยวกับการเป็นพลเมือง (Civic knowledge) ประกอบด้วย การสามารถเปรียบเทียบนโยบาย ของพรรคและผู้สมัคร มีความรู้เรื่องการเมืองของประเทศต่าง ๆ เต็มใจที่จะเสียภาษี

3. การมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งประกอบไปด้วยการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การเป็นสมาชิกกลุ่ม สามารถไปร่วมชุมนุม ติดตามการทำงานของนักการเมืองและข้าราชการ

แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี

พลเมืองดี คือ ผู้ที่รักษาบ้านเมืองและจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์ โดยความหมายของคำว่ารักษาดินนั้นในพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานให้แก่โรงเรียนมหาดเล็กหลวงมีวิธีแสดงความรักชาติจริงจังมีอยู่พอสรุปเป็นหัวข้อได้โดยสังเขป ดังนี้

1. เอื้อเฟื้อแก่คนสัญชาติเดียวกัน
2. ต้องไม่ประทุษร้ายต่อคนสัญชาติเดียวกัน
3. ต้องประพฤติตนเป็นพลเมืองดี มีความเคารพต่อพระราชกำหนดกฎหมายไม่ประพฤติสิ่งใดที่จะทำลายสาธารณสุขเลยการประพฤติตนเป็นพลเมืองดีจึงจัดว่าเป็นวิธีการแสดงความรักชาติอย่างหนึ่งโดยแท้จริง

4. ความเต็มใจเสียสละให้แก่ชาติมุ่งความร่วมมือทั้งการเสียภาษีอากรทั้งการออกทุนทรัพย์บำรุงสิ่งซึ่งเป็นประโยชน์แก่บ้านเมืองและสาธารณชนอีกทั้งการยอมสละเวลาและความสุขของตนเพื่อทำการให้ประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองด้วย กิจการที่กล่าวมานี้เรียกว่า “กรณียะ” คือ กิจการที่เป็นหน้าที่ควรกระทำและเป็นสมบัติอย่างหนึ่งของพลเมือง

5. ต้องรู้จักและสงวนชาติ คือ ต้องไม่ยอมให้ใครมาทำลายไม่ยอมให้ใครแย่งถิ่นที่ตั้งของชาติใครมารานมารุกแดนของเรา เราต้องต่อสู้ต้านทานจนสุดกำลังถึงแม้จะต้องเสียสละเลือดเนื้อหรือชีวิตก็ต้องยอมเสียเพื่อสงวนชาติไว้ให้เป็นมรดกแก่บุตรหลานของเราสืบไปจนได้

อนึ่งเมื่อสงวนชาติแล้วก็จำเป็นต้องสงวนสิ่งซึ่งเป็นหลักแหล่งชาติ คือ พระมหากษัตริย์ผู้ทรงเป็นประมุขนำชาติในการทั้งปวง พระศาสนาอันเป็นบรรทัดฐานที่ตั้งแห่งภูมิธรรมของชาติและอิสรภาพแห่งชาติ

พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ, 2534, น. 22) ได้ให้ทัศนะโดยสรุปเกี่ยวกับความเป็น พลเมืองดีว่า “พลเมืองดี ก็คือ คนดีซึ่งหมายถึง คนที่มีวิชา มีความรู้ดีด้วย มีความประพฤติดี หรือคนดี ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ควบคู่กับมีคุณธรรม จะกล่าวได้ว่า คนดีต้องมีลักษณะ 2 ประการ คือมี คุณวุฒิ หมายถึง ความเจริญด้วยดีโดยมีวิชาความรู้ปรากฏอย่างเด่นชัด จนเป็นที่ยอมรับของคนทั้งหลายว่าดีเด่นในด้านวิชาความรู้และมีคุณภาพ หมายถึง การแสดงออกซึ่งความดีในคนให้ปรากฏเป็นที่ประจักษ์อย่างเด่นชัด แจ่มแจ้ง จนเป็นที่ยอมรับของคนทั้งหลายอีกว่ามีความสามารถเหมาะสมทุกประการ คู่ควรกับงาน ฐานะ ทั้งมีความรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างดีที่สุดและพลเมืองที่จะเป็นคนดีจะต้องมีคุณธรรมบางประการคือ คนดี ต้องมีความรู้ดี มีมารยาทงาม มีความซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจ พุทธิ เป็นผู้ขยัน ประหยัด รู้จักรักษาเกียรติยศตนเองและผู้อื่นรวมถึงสถานที่อันคนทำงาน มีจิตรักสงบ รู้จักปกครองตนเองและสามารถช่วยในการพัฒนาคนให้เป็นคนดี”

กรมวิชาการ (2544, น. 154) ได้ให้ความหมายของพลเมืองดีว่า พลเมืองดี คือ คุณลักษณะของพลเมืองดีที่เหมาะสมกับสังคมนั้น ๆ หรือที่สังคมนั้น ๆ คาดหวังเพื่อนำไปสู่ความสามารถในการปกครองตนเองซึ่งผู้เรียนต้องแสวงหาความรู้ สติปัญญา

ชัยอนันต์ สมุทรวณิช (2545, น. 3 อ้างถึงใน จันทนา บุญญานูวัตร, 2549, น. 11) ได้ให้ความหมายพลเมืองดีว่า พลเมืองดี หมายถึง พลเมืองที่มีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน แบ่งปันความคิดเห็นและมีการพบปะชุมชนของตน

จันทนา บุญญานูวัตร (2549, น. 11) ได้ให้ความหมายของพลเมืองดีว่า หมายถึง คุณลักษณะของนักเรียนที่มีการแสดงออกในทางที่ดีต่อตนเอง ต่อผู้อื่นและต่อสังคมเป็นพลเมืองดีตามความต้องการของสังคมปัจจุบัน

ปลินทร เพ็ชรฤทธิ์ (2550, น. 15) ได้ให้ความหมายความเป็นพลเมืองดี หมายถึง การที่บุคคลเป็นผู้ที่มีทัศนคติ ค่านิยมและความประพฤติที่เหมาะสมตามสภาพของสังคมและทำประโยชน์ให้แก่สังคม ได้แก่ การรู้จักสิทธิหน้าที่ต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง เคารพสิทธิและปฏิบัติตนตามกฎหมายของบ้านเมือง ร่วมมือแก้ปัญหาและสร้างประโยชน์ต่อชาติ เป็นผู้ธำรงไว้ซึ่งประเพณีและวัฒนธรรมและมีความจงรักภักดีต่อพระมหากษัตริย์หรือหัวหน้าผู้ปกครองประเทศ แสดงบทบาทของหน้าที่ที่สังคมยอมรับ เป็นผู้มิจิตสำนึกในการพัฒนาประเทศและพัฒนาคนให้เป็นผู้มีความรู้ดี มีความประพฤติที่ดีและมีจิตใจที่ดี มีเหตุผลมีความรับผิดชอบ รักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความสำนึกในความสำคัญของการอยู่ร่วมกัน และปฏิบัติต่อกันเพื่อให้เกิดความสงบสุขแก่ตนเองและสังคม

Remy (1980, p. 64 อ้างถึงใน ปลินทร เพ็ชรฤทธิ์, 2550, น. 15) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีขึ้นพื้นฐานว่า สมรรถภาพความเป็นพลเมืองดี หมายถึง คุณภาพของความร่วมมือของบุคคลหนึ่งๆกับบุคคลอื่น ๆ ในกระบวนการเกี่ยวกับการปกครองกลุ่ม เช่น การตัดสินใจต่าง ๆ การคุ้มครองผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือการติดต่อสื่อสารกับหัวหน้ากลุ่มนั้น คือความสามารถเฉพาะที่แต่ละบุคคลพึงมีเพื่อที่จะประพฤติตามแนวทางที่จะก่อให้เกิดผลที่ตนต้องการตามบทบาทในฐานะพลเมืองและความเป็นดีเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปกครองในคนกลุ่มต่างฉะนั้นเราสามารถที่จะเตรียมเยาวชนให้เป็นพลเมืองได้โดยชี้ให้เยาวชนรู้จักสิทธิ ความรับผิดชอบและงานของความเป็นพลเมืองดีไว้

จากความหมายของความเป็นพลเมืองดีที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า ความเป็นพลเมืองดี หมายถึง บุคคลที่มีทัศนคติ ค่านิยม และความประพฤติที่เหมาะสมพร้อมทั้งทำสิ่งที่เป็นประโยชน์และสร้างสรรค์ในทางที่ดีให้ต่อตัวเองและสังคม รู้จักสิทธิหน้าที่ของตนเอง ครอบครัว และประเทศชาติ รู้จักเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ มีสำนึกในการพัฒนาประเทศและพัฒนาตน รวมทั้งมีจิตสำนึกและความปรารถนาให้ประชาชนในประเทศชาติอยู่ร่วมกันอย่างสงบและสันติสุข

คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

ความเป็นพลเมืองดีเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่ทุกสังคมต้องการ เพราะการที่สังคมมีพลเมืองที่เป็นคนดี ปฏิบัติหน้าที่ที่สังคมกำหนดให้ย่อมจะทำให้สังคมมีความสุขได้มีการกล่าวถึงคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของความเป็นพลเมืองดีไว้ในหลายลักษณะด้วยกัน ดังนี้

วีรัตน์ บัวขาว (2541, น. 9-10) ได้กล่าวถึง คุณสมบัติของทรัพยากรมนุษย์ในโลกยุคโลกาวัตร์ว่าจะต้องมีคุณสมบัติดังต่อไปนี้ คือ

1. มีความรู้รอบตัว ความรู้เพียงส่วนเล็วย่อมไม่เพียงพอแก่การดำรงตนให้มีความสุขต่อไป นอกจากความรู้แล้ว ต้องศึกษาหาความรู้ตลอดชีวิตและเป็นรุ่นใหม่ที่มีความเก่ง กล่าวคือ กล้าคิด กล้าทำ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในสังคม

2. มีทักษะหลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็นและเป็นความรู้ที่สามารถปฏิบัติจริงได้

3. มีคุณธรรมสูงของบุคคลในสังคมจะนำพาสังคมสู่ความสันติสุขได้ สังคมใดเห็นห่างธรรมะย่อมนำไปสู่ความหายนะอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

4. มีความรับผิดชอบสูง นั่นคือ รับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติและต่อโลก เพราะทุกท่านต่างเป็นสมาชิกในหมู่บ้าน โลกเดียวกัน

5. ไม่เป็นภาระต่อสังคม บุคคลใดกระทำตนเป็นภาระต่อสังคม คือ เป็นบุคคลที่ไร้คุณภาพโลกยุคใหม่ต้องการให้ทุกคนพึ่งตนเองได้นั้นคือ รู้จักประกอบอาชีพสุจริต ไม่เบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติ

6. เป็นบุคคลที่มีความสามารถในการจัดการ โลกยุคใหม่เป็นโลกของการแข่งขันหากไม่มีความสามารถด้านนี้จะไปแข่งขันกับใครไม่ได้

7. เป็นบุคคลที่มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์แข็งแรงจะเห็นได้ว่าประชากรทุกประเทศทั่วโลกต่างให้ความสำคัญต่อสุขภาพของคนในชาติ เช่น ประเทศญี่ปุ่น เด็กได้ดื่มนมตั้งแต่ชั้นอนุบาลจนถึงอุดมศึกษา ประเทศไทยเริ่มส่งเสริมพลเมืองด้านนี้ใน 2-3 ปีนี้เอง

8. เป็นบุคคลที่มีทักษะ สามารถใช้ภาษากลางของโลกและเครื่องมือสื่อสาร เทคโนโลยีใหม่ๆ ได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะทักษะการใช้ภาษาอังกฤษเพราะเนื่องจากการติดต่อสื่อสารทั่วโลกได้ก็ต้องใช้ภาษากลางสื่อกันในชีวิตประจำวันและสามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร เทคโนโลยีสมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี

วลัย พานิช (2542, น. 226-235) ได้วิเคราะห์ว่า บุคคลที่จะเป็นพลเมืองดีนั้นต้องเป็นผู้มีความประพฤติดี มีความเป็นพลเมืองดีโดยมีคุณลักษณะในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. มีความเป็นพลเมืองดีด้านความรู้ ทักษะและคุณลักษณะพื้นฐาน ประกอบด้วย
 - 1.1 รู้และเข้าใจและรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม
 - 1.2 รู้และเข้าใจสนใจกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมและโลก
 - 1.3 รู้และมีทักษะกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลในการตัดสินใจโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์และธรรมะ แก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี
 - 1.4 ใฝ่หาความรู้และมีทักษะ
 - 1.5 มีความรู้และทักษะในวิชาสามัญ วิชาเฉพาะด้าน วิทยาการและเทคโนโลยี
 - 1.6 ดำรงชีวิตบนพื้นฐานแห่งคุณธรรม
 - 1.7 มีระเบียบ
 - 1.8 ซื่อสัตย์
 - 1.9 ยุติธรรม
 - 1.10 ประหยัด
 - 1.11 พึ่งตนเองได้
 - 1.12 ไม่เบียดเบียน
 - 1.13 เลือกรับวิทยาการและวัฒนธรรมจากภายนอก
 - 1.14 มีความคิดริเริ่ม

1.15 อคทน

1.16 มีความกล้าทางจริยธรรม

1.17 แก้ปัญหาและประเมินผลได้

1.18 มีมนุษยสัมพันธ์ในระหว่างสมาชิกในครอบครัว ชุมชน ทั้งสังคมภายในประเทศและในโลก

เดวิส เกรกอรี่ และริลลีย์ (Davis Gregory and Riley 1999, pp. 44-48 อ้างถึงใน ปลินทร เพ็ชรฤทธิ์, 2550, น. 26) ได้สรุปจากการศึกษาวิจัยเรื่อง Good Citizenship and Educational Provision ที่มีการสอบถามครูในสหรัฐอเมริกาเกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมือง สามารถสรุปเกี่ยวกับ คุณลักษณะความเป็นพลเมืองได้ดังนี้

1. คุณลักษณะทางสังคม

1.1 ตระหนักและเห็นใจในสวัสดิภาพของผู้อื่น

1.2 มีพฤติกรรมที่มีคุณธรรม

1.3 มีความอดทนในความแตกต่างที่เกิดขึ้นในสังคม

2. คุณลักษณะที่แสดงให้เห็นถึงบทบาทในการอนุรักษ์/เชื่อถือในกฎเกณฑ์

2.1 ยอมรับในสิทธิอำนาจในทางกฎหมาย

2.2 ยอมรับในความรับผิดชอบที่ได้รับมอบหมาย

3. คุณลักษณะด้านความรู้

3.1 มีความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครอง

3.2 มีความรู้เกี่ยวกับสังคมนานาชาติ

3.3 มีความรู้ความสามารถในการตั้งคำถามและแสดงความคิดเห็น

พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย : ความหมายและวิธีการวัด

ความเป็น “พลเมืองดี” มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประเทศที่มีการปกครองในระบอบประชาธิปไตย เพราะพลเมืองดีจะสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้เป็นอย่างดีไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ตนเองและผู้อื่น ทำให้สังคมมีความสุขอีกทั้งยังเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตนและมีความตั้งใจที่อุทิศในการทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมด้วยความจริงใจและพลเมืองดีจะมีความสนใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ ด้วยความเชื่อว่าคุณตนเองเป็นส่วนหนึ่งของระบบการเมืองการปกครองของประเทศ สามารถที่จะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปในทิศทางที่ตนเองคาดหวังไว้ได้

ในประเทศไทยได้ตั้งเป้าหมายที่จะพัฒนาประชาชนในประเทศไทยให้มีความเป็นพลเมือง โดยเริ่มมีการกำหนดไว้อย่างเป็นทางการในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยฉบับปีพุทธศักราช 2540 ต่อเนื่องมาถึงฉบับปีพุทธศักราช 2550 ภายหลังจากนั้นได้มีนักวิชาการและนักวิจัยได้ ทำการศึกษาองค์ประกอบ ปัจจัยที่ส่งผลรวมถึงแนวทางและวิธีการพัฒนาความเป็นพลเมืองดีขึ้น มากขึ้นทั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าพลเมืองดี หมายถึง บุคคลผู้มีคุณลักษณะสำคัญคือ (1.) เป็นผู้ที่ ความรู้ ความเข้าใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย (2) เป็นผู้ที่สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีความเคารพผู้อื่น เคารพสิทธิของผู้อื่น เคารพความเสมอภาคและเคารพ ความแตกต่างทางความคิดและวัฒนธรรม (3) เป็นผู้ที่พึ่งตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาหรือเบียดเบียน ผู้อื่น (4) เป็นผู้ที่มีจิตสำนึกสาธารณะ มีความตั้งใจที่จะทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและรักษา สาธารณะสมบัติ (5) เป็นผู้ที่เคารพกติกาของสังคมและเคารพกฎหมาย (6) เป็นผู้ที่มีความตั้งใจที่จะ แก้ไขปัญหาความขัดแย้งในทุกกรณีด้วยท่าทีที่สันติและ (7) เป็นผู้ที่ตระหนักรู้และมีความกระตือรือร้น ที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองด้วยความสมัครใจ (กมลวรรณ การมปราชญ์ คล้ายแก้ว, 2557; ปริญา เทวานฤมิตรกุล, 2555; ทิพย์พาพร ดันตีสุนทร, 2554)

การถ่ายทอดทางสังคมกับพฤติกรรมความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

การถ่ายทอดทางสังคมเป็นกระบวนการที่ทำให้บุคคลได้เรียนรู้ที่จะร่วมกับผู้อื่นเพื่อ ช่วยให้ผู้สามารถปรับตัวให้เข้ากับวัฒนธรรม กฎระเบียบกฎหมาย รวมถึงแนวการประพฤติปฏิบัติ ต่าง ๆ ผลจากการได้เรียนรู้ผ่านกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมจะทำให้บุคคลมีจิตลักษณะและ พฤติกรรมที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมของสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่ โดยตัวกลางที่ทำหน้าที่ในการ ถ่ายทอดทางสังคมให้กับบุคคล ได้แก่ บิดามารดาหรือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู ครูอาจารย์ กลุ่มเพื่อน และมวลชน (กมลวรรณ การมปราชญ์ คล้ายแก้ว, 2557; อ้อมเดือน สดมณีและฐาศุภร์ จันประเสริฐ, 2554; Munn,Femald,& Fernald, 1969; Watson & Linggren, 1979)

การถ่ายทอดทางสังคมจากครอบครัวเป็นกระบวนการที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องตั้งแต่แรก เกิด ผ่านการอบรมเลี้ยงดูและการเป็นแบบอย่างของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนสำคัญใน การปลูกฝังจิตลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ ของบุคคล ทั้งนี้มีผลการศึกษาพบว่าการอบรมเลี้ยงดู แบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น เจต คติต่อพฤติกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง (จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ,2551) เจตคติที่ดีต่อ พฤติกรรมรับผิดชอบต่อหน้าที่ (สุภาสิณี นุ่มเนียน,2546)พฤติกรรมจริยธรรมในการเรียน (กมลวรรณ การมปราชญ์ คล้ายแก้ว,2557) พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง สำหรับการเป็น แบบอย่างที่ดีของบิดามารดาเป็นผลสืบเนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูโดยบุคคลจะค่อยๆสังเกต จดจำ จนกระทั่งเกิดการเลียนแบบความคิด ความเชื่อและการกระทำต่าง ๆ จากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง

จนกลายนิสัยส่วนตัวของตนเอง (จรรยา สุวรรณทัต ดวงเดือน พันธุมนาวินและเพ็ญแข ประจวบจันทน์, 2521) มีผลการศึกษาพบว่าการเป็นแบบอย่างที่ดีของครอบครัวมีความสัมพันธ์กับ จิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น ทักษะที่ดีต่อประชาธิปไตยและพฤติกรรม การเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิหุลม, 2555) ความฉลาดทางการเมืองด้าน พฤติกรรมการอย่างมีจริยธรรม (ไพรินทร์ ชัดพิงษ์, 2553)ความตั้งใจจะโหวตในอนาคต (Godlieb, Kyoung, Gabay, Riddle, & Shah, 2015)พฤติกรรมอาสา (Ottoni, W. E., & Perdue, 2014)

การถ่ายทอดทางสังคมจากสถาบันการศึกษา สถาบันการศึกษาถือเป็นแหล่งเรียนรู้ เสริมสร้างประสบการณ์ที่สำคัญของชีวิต หากในสถาบันและในชั้นเรียนมีบรรยากาศแบบ ประชาธิปไตยก็จะส่งผลให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้และปฏิบัติตามวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย มีผล การศึกษาพบว่าบรรยากาศในชั้นเรียนแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและ พฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวีวัฒน์ บุญจิต, 2546) การเป็น พลเมืองด้านการขับเคลื่อนสังคม (Knowles & McCafferty-Wright, 2015)การยึดมั่นผูกพันกับการ เป็นพลเมือง (Manganelli, 2013)การมีส่วนร่วมในการเป็นพลเมืองด้านการเป็นอาสาสมัคร (McDevitt & Kioussis, 2006)

การถ่ายทอดทางสังคมจากกลุ่มเพื่อน ในช่วงวัยรุ่น เพื่อนถือว่าเป็นบทบาทอย่างมากใน การเป็นต้นแบบทางด้านความคิดและพฤติกรรม จึงมีแนวโน้มว่านิสิตนักศึกษาในช่วงวัยนี้จะมีจิต ลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น เจตคติต่อความรับผิดชอบและพฤติกรรม รับผิดชอบต่อด้านการรักษาสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนและชุมชน (จิรพัฒน์ ศิริรักษ์, 2555) เจตคติต่อจิต อาสาและการรับรู้ความสามารถของตนเอง (ณัฐนิชากร ศรีบุญ, 2550) ความรับผิดชอบต่อสังคม (Schmid, 2012) พฤติกรรมการขัดขวางไม่ให้กระทำพฤติกรรมที่เสี่ยงและอันตราย (Bukkley & Chapman, 2016)

การถ่ายทอดทางสังคมจากสื่อมวลชน สื่อมวลชนทำหน้าที่ในการนำเสนอข้อมูล ข่าวสารเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เนื้อหาเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อความรู้สึนึกคิด ความ โน้มเอียง เจ ตคติและพฤติกรรมของบุคคลไปในทางใดทางหนึ่ง มีผลการศึกษาพบว่า การเปิดรับข่าวสารทางการ เมืองจากสื่อมวลชนมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลาย ด้าน เช่น พฤติกรรมมีส่วนร่วมทางการเมือง (กมลวรรณ คารมปราชญ์, 2550) การมีจิตอาสา (ณัฐนิชากร ศรีบุญ, 2550) พฤติกรรมการโหวตเลือกตั้ง (Corrigan-Brown & Wike, 2014)

จิตลักษณะเดิมกับพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

เหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นเหตุที่อยู่เบื้องหลังการคิด การตัดสินใจและการแสดง พฤติกรรมซึ่งการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมขึ้นอยู่กับระดับจริยธรรมของแต่ละบุคคล โดยที่การกระทำ

ใดที่มีเหตุผลเพื่อทำให้เกิดประโยชน์ต่อส่วนรวมถือว่าเป็นการกระทำที่มีจริยธรรมสูงกว่าการกระทำที่มีเหตุผลเพื่อสร้างประโยชน์ให้กับตนเองเป็นหลัก (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553; ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2538) มีผลการศึกษาพบว่าเหตุผลเชิงจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลายด้าน เช่น เจตคติต่อพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียนและพฤติกรรมจริยธรรมในการเรียน (กมลวรรณ การมปราษฎ์ คล้ายแก้ว, 2557) เจตคติต่อการมีส่วนร่วมในการประหยัดพลังงาน (ธรรณชัย อภิภาณุกิจ, 2551) เจตคติต่อสิ่งแวดล้อม (Karpniak & Baril, 2008) พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) การมีจิตสาธารณะ (จุฑาทพร นาครอด, 2554) ความสามารถในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นตามวิถีประชาธิปไตย (เพ็ญพร ทองคำสุก, 2550) พฤติกรรมเอื้อสังคม (Carlo, Mestre, Samper, Tur, & Armenta, 2010)

ความสามารถในการรู้คิดเป็นความสามารถทางสติปัญญาตามทฤษฎีพัฒนาการด้านการรู้คิดของเพียเจท์ (Piaget) ซึ่งเป็นผลของกระบวนการคิดของมนุษย์ที่เกิดจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553; สุดใจ บุญอารีย์, 2546) มีผลการศึกษาพบว่าความสามารถในการรู้คิดที่มีความสัมพันธ์กับจิตลักษณะและพฤติกรรมที่พึงปรารถนาหลายด้าน เช่น ทศนคติต่อพฤติกรรมจริยธรรม (สุดใจ บุญอารีย์, 2546) พฤติกรรมประชาธิปไตย (ทวีวัฒน์ บุญชิต, 2546) จิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตย (ฤกษ์ชัย คุณูปการ, 2553)

จิตลักษณะตามสถานการณ์กับพฤติกรรมเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย

เจตคติต่อพฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยเจตคติเป็นจิตลักษณะของบุคคลอาจจะอยู่ในรูปของความรู้สึกพอใจไม่พอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ความรู้สึกนี้เกิดขึ้นมาจากความรู้สึกเชิงประเมินค่าที่ประเมินว่าสิ่งนั้นเป็นประโยชน์หรือเป็นโทษมากน้อยเพียงใด อันเป็นผลทำให้เกิดความรู้สึกพอใจไม่พอใจต่อสิ่งนั้นและมีความพร้อมที่จะกระทำสิ่งนั้นไปในทางที่สอดคล้องความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น (ดวงเดือน พันธมนาวิน, 2531) บุคคลจะแสดงพฤติกรรมใด ๆ จะขึ้นอยู่กับความเชื่อ ความรู้สึกและความเข้าใจอันเป็นผลมาจากกระบวนการถ่ายทอดทางสังคมที่ได้เรียนรู้มาตั้งแต่วัยเด็ก เมื่อแสดงพฤติกรรมใดไปแล้วได้รับผลตอบแทนในทางบวกก็มีแนวโน้มว่าเขาจะแสดงพฤติกรรมนั้นซ้ำอีกในอนาคต (Fishbine & Ajzen, 1975) มีผลการศึกษาพบว่าเจตคติที่มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมที่พึงปรารถนาของสังคมหลายด้าน เช่น พฤติกรรมการเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย (วรพล วิแหลม, 2555) พฤติกรรมอาสาสมัคร (สุพัฒนา บุญแก้ว, 2556) พฤติกรรมจิตสาธารณะ (จารุณี จันทร์เจริญ, 2555) พฤติกรรมเพื่อสังคม (Bissing-Olson, Fielding, & Iyer, 2016) เจตนาที่เคลื่อนไหวเพื่อสิ่งแวดล้อม (Fielding, McDonald, & Louis, 2008)

2.5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.5.1 ความหมายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สมพร เชื้อพันธ์ (2547, น. 53) สรุปว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถ ความสำเร็จและสมรรถภาพด้านต่าง ๆ ของผู้เรียนที่ได้จากเรียนรู้อันเป็นผลมาจากการเรียน การสอน การฝึกฝนหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคลซึ่งสามารถวัดได้จากการทดสอบด้วยวิธีต่าง ๆ

ปราณี กองจินดา (2549, น. 42) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ความสามารถหรือผลสำเร็จที่ได้จากกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านพุทธิพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย และยังได้จำแนกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ตามลักษณะของวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนที่แตกต่างกัน

อดุลยศักดิ์ หมัดหมั่น (2550, น. 28) กล่าวว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นคุณลักษณะเกี่ยวกับความรู้ความสามารถที่ได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ และประสบการณ์ อันเป็นผลจากการเรียนการสอนเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบและแนวทางในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของบุคคลที่ได้จากการเรียนรู้ในสิ่งที่ได้รับการฝึกฝนอบรมสั่งสอน ต้องอาศัยความพยายามมาก แสดงออกมาในรูปของความสำเร็จที่สามารถสังเกตและวัดได้ด้วยเครื่องมือทางจิตวิทยาหรือแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทั่วไป คุณลักษณะและความสามารถของบุคคลเป็นผลมาจากความสามารถทางสมองหรือทางร่างกายที่ได้จากประสบการณ์การเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกอบรมสั่งสอน ซึ่งสามารถวัดได้จากแบบทดสอบหรือจากการสังเกตพฤติกรรมและความสำเร็จในด้านอื่น ๆ

2.4.2 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นสิ่งสำคัญมากและขึ้นอยู่กับองค์ประกอบสำคัญหลายประการ ซึ่งมีการศึกษาได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไว้ดังนี้

ทิพาพรรณ ก.บัวเกษตร (2542, น. 43) ได้สรุปถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนมีหลายองค์ประกอบที่ส่งผลโดยตรง ได้แก่วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการตามความมุ่งหมาย ของการจัดการศึกษา

เบญจามิน และบลูม (Benjamin and Bloom 1983 อ้างถึงใน เบญจวรรณ ช่างจัตุรัส, 2545, น. 13) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะของผู้เรียนและการเรียน ซึ่งมีตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนมี 3 ด้าน คือด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Behavior) ได้แก่การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียน และมีมาก่อนการเรียน เช่นความถนัดและพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน ด้านจิตพิสัย

(Affective Entry Behavior) ได้แก่สภาพการที่ผู้เรียนจะแสดงออกเมื่อได้เรียนรู้ เช่นความสนใจและเจตคติต่อ เนื้อหาวิชาที่เรียน ความคิดเห็นและบุคลิกภาพและด้านคุณภาพการสอน (Quality Entry) ได้แก่ ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ เช่น การได้รับคำแนะนำการมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงของครู การแก้ไขข้อผิดพลาดและการใช้ข้อมูลย้อนกลับ

สรุปได้ว่า วิธีการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูเป็นปัจจัยสำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะหรือพฤติกรรมที่ต้องการตามความมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การเรียนรู้ที่จำเป็นต่อการเรียนและมีมาก่อนการเรียน เช่น ความถนัดและพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน สภาพ การที่ผู้เรียนจะแสดงออกเมื่อได้เรียนรู้ เช่น ความสนใจและเจตคติต่อเนื้อหาวิชาที่เรียน ความคิดเห็น และบุคลิกภาพ ประสิทธิภาพซึ่งผู้เรียนจะได้รับผลสำเร็จในการเรียนรู้ เช่น การได้รับคำแนะนำ การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน การเสริมแรงของครู การแก้ไขข้อผิดพลาดและการใช้ข้อมูลย้อนกลับ องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงประกอบด้วยตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมด้าน พุทธิพิสัย จิตพิสัยและตัวแปรด้านคุณภาพการสอน ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับผู้เรียน ว่าผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์สูงหรือไม่ทั้งที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญาและไม่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา

2.4.3 การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

เขาวดี วิบูลย์ศรี (2540, น. 188-215) กล่าวว่าวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเน้นความต้องการ ของนักเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญ ดังนั้นเป้าหมายของการศึกษาในปัจจุบันจึงเน้นที่ตัวนักเรียนมากกว่าที่ ตัวครู ด้วยเหตุนี้จึงมุ่งตรวจสอบความต้องการของนักเรียนด้านต่าง ๆ เพื่อ กำหนดให้เป็นรูปแบบของ พฤติกรรม การจัดการศึกษาในปัจจุบัน หมายถึงกระบวนการวางแผน และดำเนินการเพื่อพัฒนาพฤติกรรม ผู้เรียนตามเป้าหมายที่พึงประสงค์และกล่าวถึงการสร้างแบบทดสอบตามลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้าน พุทธิพิสัยตามแนวคิดของบลูมและคณะ (Bloom et al., 1956) โดยแบ่งประเภทของคำถามที่เป็น ข้อกระทงตามระดับความรู้ของนักเรียน กำหนดวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนเพื่อการสร้างข้อกระทงนั้นควรพิจารณาเนื้อหาวิชาที่มีความสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน และระดับสติปัญญาของนักเรียนที่ต้องใช้ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการตอบคำถามของข้อกระทงที่จะสร้าง โดยพิจารณาตามแนวความคิดของบลูมและคณะที่ได้กล่าวไว้ว่าสมรรถภาพทางสมองของมนุษย์นั้น สามารถจัดลำดับขั้นของการเรียนรู้จากสิ่งที้ง่ายไปหายากได้

ขั้นที่ 1 ความรู้ การวัดระดับความรู้หรือวัดระดับความจำเป็นการวัดความสามารถของในการระลึกถึง เรื่องราวหรือสิ่งที่เคยเรียนมาแล้ว พฤติกรรมของนักเรียนที่คำถามในระดับนี้ต้องการวัดก็คือ ความจำ ซึ่งเป็นเพียงพฤติกรรมหนึ่งในหลาย ๆ พฤติกรรมที่ต้องนำไปใช้ในการตอบข้อกระทงที่ซับซ้อนขึ้น

ขั้นที่ 2 ความเข้าใจ การวัดระดับความเข้าใจคำถามสำหรับข้อกระทงที่ใช้วัดในขั้นต้นคือคำถามที่ได้นำเรื่องราวซึ่งเคยเรียนรู้อ่านมาแล้วมาใช้แก้ปัญหาตามเงื่อนไขที่กำหนดขึ้น การวัดในระดับนี้เนื้อหาที่ถามนั้นต้องมี ลักษณะที่ทำให้ได้ระลึกถึงความรู้ที่จำเป็นซึ่งเคยเรียนมาแล้วเพื่อนำมาใช้ในการแก้ปัญหาหรือข้อคำถาม ในระดับนี้ได้นำมาใช้เพื่อค้นหาว่านักเรียนสามารถแก้ปัญหาได้หรือไม่ ถ้ามีเรื่องราวที่เคยเรียนมาแล้ว เป็นเงื่อนไขของปัญหานั้น เช่น ดูจากความสามารถในการยกตัวอย่างหรือการให้คำจำกัดความ หรือ การนำหลักการไปประยุกต์ใช้เมื่อกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ให้ ฯลฯ เป็นต้น

ระดับความเข้าใจแบ่งย่อยออกได้ 3 ระดับ คือระดับการแปลความ การตีความและการขยายความ

1) การแปลความ ข้อกระทงที่วัดการแปลความ เป็นการวัดความสามารถของนักเรียนในการถอดความของเรื่องราวหรือข้อความให้เป็นสัญลักษณ์ใหม่ที่ ไม่เหมือนเดิมหรือสามารถที่ระลึกข้อความหรือสัญลักษณ์ ที่เปลี่ยนไปว่ามีความหมายอย่างไร

2) การตีความ ข้อกระทงที่วัดการตีความ มักใช้วัดความสามารถของนักเรียนในการนำข้อมูลจาก เรื่องราวที่อ่านมาวินิจฉัยเพื่ออธิบายว่าเรื่องราวนั้นเป็นอย่างไรหรือเพื่อเป็นการสรุปข้อความในเรื่องราวมากกว่าเป็นการแปลความซึ่งใช้เพียงทีละตอนเท่านั้น การตีความสามารถอธิบายความหมายได้นอกเหนือไปจากตัวอักษรที่ปรากฏในข้อความรวมทั้งสามารถบอกถึงความสัมพันธ์ระหว่างส่วนต่าง ๆ ได้และ สามารถรวบรวมข้อความที่สำคัญจากบทความได้ด้วย เป็นต้น

3) การขยายความ ข้อกระทงที่วัดการขยายความเป็นการวัดความสามารถของผู้อ่านหรือผู้รับรู้ข้อความ จากข้อมูลต่าง ๆ ซึ่งต้องใช้สมรรถภาพทางสมองในระดับสูงขึ้นไปจากการแปลความและการตีความมี ลักษณะเป็นการพิจารณาถึงแนวโน้มหรือแนวทางหรือรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปได้โดย พิจารณาจากสภาพการรับรู้ข้อความในการสื่อสารที่ตนได้รับ

ขั้นที่ 3 การนำไปใช้

ข้อกระทงที่วัดระดับการนำไปใช้ มีลักษณะคล้ายกับการวัดในระดับความเข้าใจ ตรงที่ต้องการให้นักเรียนนำเรื่องราวซึ่งเคยเรียนมาแล้วไปแก้ปัญหาใหม่ ๆ แต่ไม่เหมือนกับระดับ ความเข้าใจตรงที่ไม่ว่าจะเป็นคำถามหรือเนื้อหาที่ใช้ถามนั้นควรช่วยให้นักเรียนตัดสินใจได้ว่าความรู้ หรือ

เรื่องราวที่เคยเรียนมานั้นจะใช้อะไรมาแก้ปัญหาได้ คำถามในระดับนี้มีจุดมุ่งหมายที่ตรวจสอบว่านักเรียนสามารถเลือกเอาความรู้ที่เหมาะสมที่สุดมาใช้แก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้อย่างถูกต้องหรือไม่ เป็นต้นว่า นักเรียนสามารถที่จะตัดสินใจว่าจะใช้หลักการหรือวิธีการใดจึงจะเหมาะสมหรือเกี่ยวข้องกับสถานการณ์ของปัญหาที่จะให้แก้ไข

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์

ข้อกระทงที่วัดในระดับการวิเคราะห์ ต้องการให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ ในการวิเคราะห์โดยวิธีต่อไปนี้ 1) ชี้ให้เห็นความคลาดเคลื่อนเชิงเหตุผลในเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ความขัดแย้ง ความคลาดเคลื่อนในการอนุมานหรือความคลาดเคลื่อนที่เกิดจากการตีความ 2) ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์หรือจำแนกประเภทของเรื่องราวต่าง ๆ เช่น ข้อเท็จจริง ข้อสันนิษฐาน ข้อสมมติฐาน ข้อสรุปและแนวความคิด ฯลฯ ในเรื่องราวนั้น ๆ ด้วยเหตุนี้ข้อกระทงที่ใช้ในระดับนี้โดยปกติแล้วมักเป็นการฝึกการใช้กระบวนการทางตรรกวิทยา ซึ่งบรูมและคณะได้แบ่ง ประเภทของการวิเคราะห์สำหรับคำถามของข้อกระทงประเภทนี้ออกเป็น การวิเคราะห์องค์ประกอบ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการวิเคราะห์หลักการ

ขั้นที่ 5 การสังเคราะห์

ข้อกระทงที่วัดในระดับการสังเคราะห์ ต้องการให้นักเรียนสามารถนำเอาหน่วย ความรู้ย่อย ๆ มาผสมผสานหรือมาจัดระเบียบใหม่เพื่อให้เกิดเป็น โครงสร้างขึ้นใหม่ที่แปลกกว่าเดิม ชัดเจนกว่าเดิมและมีคุณภาพดีด้วย นักเรียนที่มีความรู้ในระดับนี้ต้องมีความสามารถในการมองเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางหลายแง่หลายมุม รู้จักพลิกแพลงปรับปรุงของเดิมให้แปลกใหม่กว่า ซึ่งต้องอาศัยความคิดสร้างสรรค์ที่แสดงว่ามีความสามารถในการสังเคราะห์ เช่น ความสามารถในการเสนอแผนงานใหม่ ๆ ความสามารถในการสร้างหรือออกแบบโครงการ การเขียนบทความ การแต่งคำประพันธ์ การเรียงความ การแสดงความคิดความรู้สึกในรูปของสุนทรพจน์หรือศิลปะ และดนตรี ฯลฯ ตัวอย่าง เช่น ให้เขียนเรื่องเกี่ยวกับประสบการณ์ของบุคคล ให้พูดเรื่องใดเรื่องหนึ่งโดยไม่ได้เตรียมล่วงหน้า ให้เขียนภาพแสดงโทษร้ายแรงของการใช้ยาเสพติด ให้วางแผนการทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐาน เป็นต้น

ขั้นที่ 6 การประเมินผล

ข้อกระทงที่วัดในระดับประเมินผล ต้องการให้นักเรียนสามารถตัดสินใจคุณค่าของแนวความคิด ผลผลิตและวิธีการ ฯลฯ ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายโดยเฉพาะ พร้อมกับสามารถแสดงเหตุผลที่ ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับการตัดสินใจนั้น ๆ เกณฑ์หรือมาตรฐานที่ใช้ในการตัดสินใจคือ อาจตัดสินใจตามหลักฐานภายใน หมายถึงการตัดสินใจความถูกต้องตามหลักฐานที่สอดคล้องกันในเชิงเหตุและผลหรืออาจตัดสินใจตามหลักฐานภายนอก หมายถึงการตัดสินใจความถูกต้องของสิ่งของ วัตถุ

และนโยบายต่าง ๆ โดยการใช้หลักฐานภายนอกที่อาจพาดพิงถึงการเลือกเกณฑ์ ซึ่งอาจให้นักเรียนเป็นผู้สร้างเกณฑ์ขึ้น หรืออาศัยเกณฑ์ในลักษณะของงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรืออาศัยมาตรฐานและเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นโดยผู้เชี่ยวชาญ

การเรียนการสอนในชั้นเรียนตามปกติมักใช้วัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน เป็นพื้นฐานสำหรับวัดผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ส่วนการทดสอบเนื้อหาวิชาที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอน ควรจำแนกออกเป็นส่วน ๆ เช่น นิยาม ข้อเท็จจริง หลักการ เป็นต้น และลำดับขั้นที่แสดงถึงการบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ควรเริ่มจากสิ่งที่ยังไปหายาก ถ้าใช้แนวคิดของบลูม และคณะ (Bloom et al., 1956) เป็นหลักแล้ว ในบริเขตด้านพุทธิพิสัยนั้นควรมีลำดับขั้นของการเรียนรู้ 6 ขั้น คือขั้นความรู้ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และการประเมินผล

นวลจิตต์ เชาวศิริพิงค์ และคณะ (2545, น. 29) กล่าวว่า การวัดผลเป็นส่วนสำคัญของการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ การวัดผลต้องปรับเปลี่ยนไปให้มีลักษณะเป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและประเมินผลตามสภาพจริงด้วย

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นระดับความรู้หรือทักษะของผู้เรียนที่ได้รับจากการเรียนการสอน โดยใช้แบบทดสอบเป็นเครื่องมือ ซึ่งมีแบบปรนัยคือกำหนดให้ตอบสั้น ๆ หรือแบบกำหนดให้เลือกตอบ ได้แก่ แบบถูก-ผิด จับคู่ เลือกตอบและแบบเติมคำ ส่วนแบบอัตนัยคือแบบทดสอบที่กำหนดปัญหาหรือคำถามให้ผู้สอบเขียนตอบยาว ๆ ผู้สอบมีความรู้ในเรื่องนั้นมากน้อยเท่าใดก็เขียนออกมาให้หมดภายในเวลาที่กำหนด เมื่อจัดการเรียนการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาเต็มศักยภาพ การวัดผลต้องปรับเปลี่ยนไปให้มีลักษณะเป็นการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและประเมินผลตามสภาพจริง จึงกล่าวได้ว่าการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นการวัดความสามารถทางพฤติกรรมของผู้เรียนด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ได้มาตรฐาน ซึ่งในงานวิจัยนี้ใช้ แบบทดสอบแบบปรนัยในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.6 ความพึงพอใจ

2.6.1 ความหมายความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่มีผลต่อความสำเร็จของงานที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจหรือความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่เขาประสงค์ ความพึงพอใจโดยทั่วไปตรงกับคำในภาษาอังกฤษว่า Satisfaction และยังมีผู้ให้ความหมายคำว่า “ความพึงพอใจ” พอสรุปได้ดังนี้

ประภากรณี สุรปภา (2544) กล่าวว่า iva ความพึงพอใจเป็นระดับขั้นตอนความรู้สึก ในทางบวกหรือทางลบของคนที่มีลักษณะต่าง ๆ ของงานรวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมาย การจัดระบบงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน

สมิต สัจฉกร (2548) ให้ความเห็นว่าการได้รับความพึงพอใจ จะทำให้ผู้รับบริการยอมรับในคุณภาพของบริการ เพราะลำพังการให้บริการที่ถูกต้อง ตรงตามความต้องการของผู้รับบริการจะมีผลในด้านการสนองตอบที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หากจะทำให้เกิดความรู้สึกที่ดี มีความประทับใจ จะต้องเป็นบริการที่ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจเป็นสำคัญ

Strauss (1980) ได้ให้ความหมายความพึงพอใจไว้ว่า ความพึงพอใจหมายถึงความรู้สึกพอใจในงานที่ทำและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานนั้นให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร คนจะรู้สึกพอใจในงานที่ทำเมื่องานนั้นให้ผลประโยชน์ทั้งด้านวัตถุและด้านจิตใจ ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเขาได้

Gillmer (1965) ได้ให้ความหมายไว้ว่าผลของเจตคติต่าง ๆ ของบุคคลที่มีต่อองค์กร องค์ประกอบของแรงงาน และมีส่วนสัมพันธ์กับลักษณะงานและสภาพแวดล้อมในการทำงานซึ่งความพึงพอใจนั้นได้แก่ ความรู้สึกมีความสำเร็จในผลงาน ความรู้สึกว่าได้รับการยกย่องนับถือ และความรู้สึกว่ามีความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน

ในการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจนั้น โดยทั่วไปนิยมศึกษากันในสองมิติ คือ มิติความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานและมิติความพึงพอใจในการรับบริการ ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาในรูปแบบผู้รับบริการ ซึ่งมีนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

Oskamps (1984) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจมีความหมายอยู่ 3 นัย คือ

1. ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพการณ์ที่ผลการปฏิบัติงานได้เป็นไปตามที่บุคคลคาดหวังไว้
2. ความพึงพอใจ หมายถึง ระดับของความสำเร็จที่เป็นไปตามความต้องการ
3. ความพึงพอใจ หมายถึง งานที่ได้ตอบสนองต่อคุณค่าของบุคคล

จากความหมายที่กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า “ความพึงพอใจ” หมายถึงความรู้สึกที่เป็นการยอมรับ ความรู้สึกชอบ ความรู้สึกที่ยินดีกับการปฏิบัติงาน ทั้งการให้บริการและการรับบริการในทุกสถานการณ์ ทุกสถานที่

2.6.2 ลักษณะของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริง ในสถานการณ์หนึ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผ่านการแสดงอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกชอบสิ่งใด

สิ่งหนึ่งที่ผันแปรได้ตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบุคคลในแต่ละสถานการณ์ นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่แสดงออกมาในระดับมากน้อยได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการประเมินสิ่งที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวังไว้

นอกจากนี้ความพึงพอใจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งจะถูกกำหนดจากความรู้สึกของแต่ละบุคคล โดยพิจารณาความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้นจริงและผลตอบแทนที่เขามีความรู้สึกว่าเขาควรจะได้รับแล้ว ถ้าหากผลตอบแทนที่ได้รับจริงมากกว่าผลตอบแทนที่เขาคาดว่าจะได้รับ ย่อมจะก่อให้เกิดความพึงพอใจขึ้น ซึ่งความพึงพอใจจะมากหรือน้อยหรือไม่พึงพอใจนั้นขึ้นอยู่กับความยุติธรรมของผลตอบแทน (กิตติธัช อิมวัฒน์กุล, 2553, น. 8)

2.6.3 การประเมินความพึงพอใจ

ทัศนคติหรือเจตคติเป็นนามธรรมเป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่เราสามารถที่จะวัดทัศนคติได้โดยอ้อม โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน (บุญเรือง ขจรศิลป์, 2549, น. 45) มีนักวิชาการได้กล่าวถึงการประเมินความพึงพอใจไว้หลายท่านดังนี้

ภนิกา ชัยปัญญา (2541, น. 11) กล่าวว่า การวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลายวิธีดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยผู้ออกแบบสอบถามต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถทำได้ในลักษณะกำหนดคำตอบให้เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจสอบถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ กัน

2. การสัมภาษณ์ เป็นวิธีวัดความพึงพอใจทางตรง ต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจึงจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง

3. การสังเกต เป็นวิธีวัดความพึงพอใจที่สามารถทราบความพึงพอใจโดยการสังเกตจากพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมาย ไม่ว่าจะแสดงออกมาจากการพูด กริยา ท่าทาง ซึ่งวิธีนี้ต้องอาศัยการสังเกตอย่างจริงจังและมีระเบียบแบบแผน

สุมาลี จันทร์ชโล (2547, น. 50) อธิบายว่า เครื่องมือที่ใช้ในการวัดความรู้สึกมีหลายชนิด เช่น แบบทดสอบโดยใช้สถานการณ์ บันทึกการสังเกต และเครื่องมือหนึ่งที่ยินยอมใช้ก็คือแบบวัดทัศนคติรูปแบบมาตราวัดทัศนคติของลิเคิร์ต Linkert มาตรานชนิดนี้ประกอบด้วยข้อความทัศนคติซึ่งเป็นความรู้สึกต่อสิ่งที่วัด ข้อความดังกล่าวจะมีทั้งในทางบวกและทางลบ การสร้างมาตราวัดทัศนคติมีวิธีการดังนี้

1. กำหนดคุณลักษณะที่ต้องการประเมิน โดยระบุว่าวัดคุณลักษณะใดต่อสิ่งใด
2. นิยามความหมายของทัศนคติให้ชัดเจนว่าประกอบด้วยลักษณะใดบ้างซึ่งจะใช้เป็นกรอบสำหรับวัด
3. รวบรวมข้อความที่แสดงทัศนคติในระดับต่าง ๆ ของบุคคลข้อความนี้ควรครอบคลุมคุณลักษณะทั้งหมดที่ต้องการวัด โดยการเขียนข้อความมากกว่าจำนวนข้อที่ต้องการใช้ ข้อความควรแสดงทัศนคติในทางที่ดี (บวก) และในทางที่ไม่ดี (ลบ) จำนวนที่ใกล้เคียงกัน
4. ตรวจสอบข้อความที่สร้างขึ้น โดยพิจารณาเกี่ยวกับความครอบคลุมครบถ้วนตามคุณลักษณะทั้งหมดที่ต้องการวัด ตรวจสอบความเหมาะสมและความสอดคล้องของภาษาแต่ละข้อความกับระดับของความเห็น โดยปกติมาตรวัดทัศนคติของ Linkert แบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างมาก
5. ทดลองใช้ข้อความที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นอาจมีบางข้อความที่ยังไม่ชัดเจนหรือกำกวมจึงควรนำไปทดลองใช้ในกลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งเพื่อตรวจสอบความเป็นปรนัยของข้อความ ตรวจสอบว่ายังมีข้อความใดต้องแก้ไข
6. กำหนดน้ำหนักคะแนนแต่ละตัวเลือกวิธีที่ง่ายคือ กำหนดตามน้ำหนักสมมติ เช่น กำหนดให้แต่ละตัวเลือกมีน้ำหนักเป็น 5 4 3 2 และ 1 สำหรับข้อความในทางบวก ส่วนข้อความในทางลบให้น้ำหนักกลับกัน
7. ตรวจสอบคุณภาพของแบบวัด โดยวิเคราะห์ความตรงของแบบทดสอบ หรืออาจใช้วิธีให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบก็ได้

ระพีพันธ์ โปธิศรี (2549, น. 39 - 43) กล่าวถึงการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ มีดังนี้

 - ขั้นที่ 1 การกำหนดเนื้อหาความพึงพอใจคือให้เขียนนิยามซึ่งสามารถกระทำโดย
 1. การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกำหนดนิยาม
 2. สัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องอย่างน้อย 5 คน
 - ขั้นที่ 2 เลือกประเด็นที่วัดความพอใจและกำหนดวิธีการวัด
 1. ประเด็นที่วัดความพอใจให้เลือกมาจากกรอบเนื้อหาที่กำหนดไว้ในขั้นที่ 1
 2. วิธีวัดความพอใจ โดยทั่วไปนิยมใช้วิธีจัดอันดับคุณภาพ 5 ระดับ และประเด็นวัดความพอใจเป็นทางบวกคือ พอใจอย่างยิ่ง พอใจมาก พอใจสมควร พอใจน้อย หรือค่อนข้างไม่พอใจ พอใจน้อยเป็นอย่างยิ่งหรือไม่พอใจค่อนข้างมากถ้าความพอใจทางลบคะแนนระดับความพอใจ จะเป็นตรงข้ามกับที่กำหนดไว้
 - ขั้นที่ 3 จัดทำความพอใจฉบับร่าง
 - ขั้นที่ 4 ทดลองกลุ่มย่อยประมาณ 3 - 5 คน เพื่อตรวจสอบความมั่นคงเฉพาะหน้า

ขั้นที่ 5 ให้ผู้เชี่ยวชาญประมาณ 3 - 5 ท่าน ตรวจสอบความแม่นยำตรงเฉพาะหน้าและความแม่นยำเชิงเนื้อหา

ขั้นที่ 6 ทดลองภาคสนาม เพื่อการวิเคราะห์ปรับปรุงคุณภาพแบบวัดความพอใจ โดยการหาค่าอำนาจจำแนก (r_{xx}) และความเชื่อมั่น (R_{tt}) ด้วยวิธีการของคอนบราค (Cronbach)

ขั้นที่ 7 นำไปใช้จริงการแปลความหมายการวัดความพอใจกรณีความพอใจด้วยการจัดอันดับคุณภาพ 5 อันดับ

การปรับปรุงแบบวัดความพอใจ

1. พยายามให้มีข้อคำถามวัดความพอใจให้มากพอสมควรอยู่ระหว่าง 10 -20 ข้อ
2. ควรตัดข้อคำถามที่มีค่า $r_{xx} < 0$ ออกไป
3. ปรับปรุงข้อคำถามที่ $r_{xx} < 0.20$ แต่ไม่เท่ากับศูนย์หรือติดลบ
4. ควรสร้างแบบความพอใจให้มีคำถามเพื่อไว้เพื่อตัดข้อคำถามที่ไม่ดีออกไป เพื่อให้

แบบวัดความพอใจมีคุณภาพถึงระดับที่ต้องการ

สมนึก ภัททิยธนี (2553, น. 37 -43) กล่าวถึงการสร้างแบบวัดความพึงพอใจ มีดังนี้

1. คำชี้แจงระบุถึงจุดประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมตัวอย่าง
2. ข้อคำถามส่วนตัวผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น ชื่อ-สกุล เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ ฯลฯ
3. ข้อคำถามเกี่ยวกับข้อเท็จจริง และความคิดเห็น เป็นส่วนสำคัญที่สุดที่จะช่วยให้รายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการศึกษา เพื่อให้แบบสอบถามมีคุณภาพสูง

ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า การวัดความพึงพอใจสามารถทำได้หลากหลายวิธีทั้งการใช้แบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต ในงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกวิธีการวัดความพึงพอใจโดยการใช่แบบสอบถาม ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีความเหมาะสมกับบุคคลระดับต่าง ๆ เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า Rating Scale 5 ระดับตามแนวคิดแบบลิเคิร์ต (Likert Scale)

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จันทนา บุญญานวัตร (2549) ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลและความสามารถในการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ปภัศสร ไพบุลย์ฐิติพรชัย (2553) ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน โรงเรียน พณิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนระดับชั้นปวช.ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดีใน ระดับสูง ปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน อันได้แก่ เพศ สาขาที่ศึกษาและผลการเรียนที่แตกต่างกันมี ความเป็นพลเมืองดีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ ปัจจัยสนับสนุน ด้านความเชื่อมั่นในตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับ ความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน

สุพรรณณี เจริญผล (2553) จากการศึกษาการสอนแบบโครงการ ในสาระพลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อน เรียนและหลังเรียนโดยใช้การสอนแบบ โครงการปฏิบัติการเป็นกลุ่มผลการทดสอบปรากฏว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังสูงกว่าก่อนเรียนและมีความรับผิดชอบต่อการเรียนมีความ พึงพอใจต่อการเรียนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้การสอนแบบ โครงการ

อรุณี ศรีสิทธิชูชาติ (2557) ศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนและทักษะทางสังคมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 45 จำนวน 45 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างการ วิจัย การวิจัยหลังการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการสูงกว่าก่อนเรียนรู้อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมที่ประเมินหลังเรียนแบบ โครงการสูง กว่าร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 ความพึงพอใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้แบบ โครงการอยู่ในระดับมากที่สุด

รังสิมา ชูเทียน (2557) การพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน วิชา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์ บำรุง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2557 พบว่า บทเรียนการเรียนรู้แบบโครงการ เป็นฐานมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์โดยเฉลี่ยเท่ากับ 82.93 / 80.85 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.20 และมีค่า S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.17 มีค่า S.D.เท่ากับ 1.49 มีค่า t - test ระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียนเท่ากับ 3.77 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และความพึง พอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศหลังใช้การเรียนรู้แบบโครงการเป็นฐาน มี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 อยู่ในระดับมาก

ชโลธร ใจหาญ (2558) การใช้การเรียนรู้แบบโครงการเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลรัตนบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2558 จำนวน 31 คน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลรัตนบุรี จำนวน 31 คน มีทักษะการประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้โดยใช้การเรียนรู้แบบโครงการ โดยภาพรวมมีคะแนนคิดเป็นร้อยละ 78.00 ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80 ตามที่กำหนดไว้ มีพัฒนาการความคิดสร้างสรรค์ เรื่อง การพัฒนาทักษะการประดิษฐ์วัสดุเหลือใช้ คิดเป็นร้อยละ 82.66 ผ่านเกณฑ์ และมีระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยโครงการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.17

ไพฑูล คำคอนสาร (2559) การพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงการเรื่อง ช่างปูนปั้น สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา จำนวน 20 คน ผลการศึกษาพบว่าการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสามารถทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านความรู้ของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ทักษะขบวนการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก การประเมินผลงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และความพึงพอใจของนักเรียนต่อการจัดการเรียนรู้ที่อยู่ในระดับมาก

วรัญญา พักอยู่ (2560, บทคัดย่อ) การพัฒนาการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรมโดยใช้โครงการ (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้โครงการ นักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100 2) นักเรียนทุกกลุ่มมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.42-3.56 3) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t = 17.16$, $sig = .000$) 4) ผลการศึกษาระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาและวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้โครงการภาพโดยรวมความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.65 , S.D. = 0.49)

เขมวันต์ กระจังงา (2554) ได้ศึกษาผลการเรียนด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับเว็บไซต์สนับสนุนการเรียนที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม วิชาการพัฒนาเว็บไซต์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนราชบูรณะ อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2554 จำนวน 50 คน ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับเว็บไซต์สนับสนุนการเรียน วิชาการพัฒนาเว็บไซต์เบื้องต้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับเว็บไซต์สนับสนุนการเรียน วิชาการ

พัฒนาเว็บไซต์เบื้องต้น อยู่ในระดับดี ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับเว็บไซต์สนับสนุนการเรียนรู้ วิชาการพัฒนาเว็บไซต์เบื้องต้น อยู่ในระดับมาก

มโน มาพะเนา (2554) ได้ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญโดยใช้รูปแบบร่วมมือกันเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ส 42101 สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่าเป็นรูปแบบที่ใช้หลักการและขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้คือทุกคนมีความสามารถเท่าเทียมกันเพื่อไปสู่จุดหมายและความสำเร็จของกลุ่ม โดยเน้นผู้เรียนเป็นผู้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเองเพื่อเป็นการได้มาซึ่งความรู้ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ 97.57/84.02 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับ 4 โดยนักเรียนกลุ่มเก่งมีคะแนนเฉลี่ย 90.97 คะแนน นักเรียนกลุ่มปานกลางมีคะแนนเฉลี่ย 98.6 คะแนน นักเรียนกลุ่มอ่อนมีคะแนนเฉลี่ย 86.4 คะแนน เป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้มีความพึงพอใจต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือกันเรียนรู้ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.77 คิดเป็นร้อยละ 95.4

นพเกล้า ศรีมาตย์กุล (2557) ได้ศึกษาผลของการใช้เทคนิคการสอนแบบแบ่งกลุ่มย่อยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนและความพึงพอใจของนักศึกษาในรายวิชา DES111 ทักษะศิลป์ 1 สาขา ดิจิทัลอาร์ตส์ คณะดิจิทัลมีเดีย มหาวิทยาลัยศรีปทุมผลจากการศึกษาพบว่า นักศึกษามีพัฒนาการในการเรียนที่เพิ่มขึ้นจากการใช้เทคนิคการสอนแบบแบ่งกลุ่มย่อยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชา DES111 ทักษะศิลป์ 1 อย่างมีนัยสำคัญที่ค่าเฉลี่ยคะแนนมีความห่างกันเท่ากับ 0.62 และมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมากกว่าพัฒนาการของกลุ่มนักศึกษาที่ใช้เทคนิคการสอนแบบรวมกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญ ที่ผลคะแนนการประเมินครั้งที่ 5 และ 6 ด้านความพึงพอใจ นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการ ใช้เทคนิคการสอนแบบแบ่งกลุ่มย่อยที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาในรายวิชาDES111 ทักษะศิลป์ 1 อยู่ในระดับสูง ที่ค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.61

Wurdinger, Scott (2000, Abstract) ได้ทำการวิจัยเชิงสำรวจแบบออนไลน์เกี่ยวกับการพัฒนาทักษะชีวิตของนักเรียนที่ใช้การเรียนรู้ด้วยโครงการ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนศิษย์เก่าของโรงเรียนใน St Paul , Minnersota . ผลการวิจัยพบว่า การเรียนรู้ด้วยโครงการสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา การคิดสร้างสรรค์และการจัดการเวลาได้สูงมากกว่าทักษะทางวิชาการด้านการจดบันทึกและการทดสอบ ซึ่งทักษะชีวิตที่ได้รับการพัฒนาขึ้นนี้ช่วยให้พวกเขาเกิดความมั่นใจในตนเองที่จะเข้าเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในสังคม

Kucharski (2005) ได้ศึกษาประสิทธิผลของ โครงการ The Ecological , Futures and Gobar (EFG) เน้นการใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบการสอนแบบโครงการซึ่งบูรณาการเข้าสู่การ

เรียนการสอนในหลักสูตรปกติ การวิจัยครั้งนี้เปรียบเทียบรูปแบบการสอนแบบโครงงานกับปกติ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียน 461 คน ซึ่งเรียน ป.1 - ป.6 มีครูผู้ร่วมวิจัย 30 คน พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความภาคภูมิใจในตนเองความสามารถในการแก้ปัญหา และทักษะทางสังคม นอกจากนี้ผลการวิจัยยังพบว่า ระดับชั้นมีผลสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติ

เมอร์เจนดอลเลอร์ จอร์น อาร์ และคณะ (Mergendoller, John R; et al., 2006, Abstract) ได้ศึกษาผลของการใช้วิธีการสอนแบบ โครงงานที่มีต่อกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของนักเรียนโดยผ่านทางกระบวนการการทำโครงงาน ผลการศึกษา พบว่า วิธีการสอนแบบ โครงงานช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองผ่านการวางแผน และการคิดวิเคราะห์ทั้งก่อนและหลังการทำโครงงาน ตลอดจนส่งผลให้ครูสามารถจัดการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

Zimmerman (2010, Abstract) ทำการวิจัยเชิงสำรวจเกี่ยวกับการสอนแบบ โครงงานเพื่อการฝึกทักษะชีวิตในห้องเรียนสังคมศึกษาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาเกรด 12 โดยการเก็บและรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและร่วมกับการสัมภาษณ์ครูและนักเรียน ผลการวิจัย พบว่า การสอนแบบ โครงงานทำให้นักเรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้ด้วยวิธีการหลากหลายส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะขั้นพื้นฐานที่จำเป็นสำหรับการศึกษาในห้องเรียนและในระดับการศึกษาในขั้นสูงต่อไปให้ประสบความสำเร็จได้

Portney, K.E., et al. (2009) พบว่าเยาวชนที่อยู่ในครอบครัวที่บิดามารดามีการศึกษาดี และสนใจในการเมืองจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางพลเมืองของเยาวชนหญิงมากกว่าผู้ชาย นอกจากนี้ การพูดคุยกับบิดามารดาเกี่ยวกับการเมืองจะส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของการเลือกตั้งในเยาวชนหญิงมากกว่าผู้ชาย แต่จะมีการเพิ่มการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชนและกิจกรรมที่ไม่หวังกำไรในเยาวชนชายมากกว่าหญิง

Hua, C.W. & Wan, K E. (2011) พบว่าผู้ปกครองเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นพลเมือง โดยเฉพาะปัจจัยด้านระดับการศึกษาและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมอาสาสมัคร กล่าวคือ ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงจะมีความรู้ทางการเมืองและพลเมืองสูงและผู้ปกครองจะส่งผ่านความรู้ดังกล่าวมายังบุตรได้ นอกจากนี้ผู้ปกครองที่มีส่วนในกิจกรรมอาสาสมัครของชุมชนจะมีส่วนผลักดันให้บุตรหลานเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวได้และมีส่วนในการปลูกฝังความรู้สึกความเป็นพลเมืองให้แก่บุตรตั้งแต้อย่างเป็นเด็ก ได้อีกทางด้วย

งานวิจัยในประเทศและต่างประเทศที่ผู้วิจัยศึกษามานี้ ผู้วิจัยเห็นว่าจะประโยชน์ที่จะมาช่วยสนับสนุนงานวิจัยเรื่องนี้ได้

บทที่ 3

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยโดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อให้การวิจัยครั้งนี้เป็น วัตถุประสงค์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

- 3.1 กลุ่มเป้าหมาย
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.3 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- 3.2.1 แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผน รวมทั้งหมด 16 ชั่วโมง
- 3.2.2 แบบประเมินโครงงาน จำนวน 1 ชุด
- 3.2.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม จำนวน 1 ชุด
- 3.2.4 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย
- 3.2.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
- 3.2.6 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 1 ชุด

3.3 การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในกาวิจัยมีรายละเอียดดังนี้

3.3.1 แผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจ

3.3.1.1 ศึกษาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่ม วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แบบเรียน เนื้อหา จุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด

3.3.1.2 ศึกษาแนวคิดและกระบวนการการเรียนรู้แบบโครงการ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- 1) การวางแผนการทำงาน
- 2) การค้นคว้าหาข้อมูล
- 3) การดำเนินการปฏิบัติการ
- 4) การสรุปผล
- 5) การนำเสนอโครงการ

3.3.1.3 วิเคราะห์เนื้อหาและกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียงเนื้อหาจากหน่วยการเรียนรู้

3.3.1.4 สร้างแผนการจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 แผน รวมทั้งหมด 15 ชั่วโมง มีดังนี้

แผนการเรียนรู้ที่ 1 การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ จำนวน 5 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ จำนวน 5 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 3 คุณลักษณะของพลเมืองดี จำนวน 5 ชั่วโมง

3.3.1.5 ผู้วิจัยได้นำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.1.6 ผู้วิจัยนำแผนการจัดการเรียนรู้แบบโครงการสำรวจ จำนวน 3 แผนการจัดการเรียนรู้ ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) จุดประสงค์การเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความ

สอดคล้อง (Index of Object Congruence) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าแผนการจัดการเรียนรู้ไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ มีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00

3.3.1.7 นำแผนการจัดการเรียนรู้ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.3.2 แบบประเมินโครงการ

3.3.2.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินโครงการ ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์

3.3.3.2 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินโครงการ จำนวน 1 ชุด โดยมีกำหนดการให้คะแนนเป็นมาตรวัด Likert scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2550) โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน 3 ระดับ เป็นแบบรูบริกส์ (rubrics) ดังนี้

3 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับดี

2 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับพอใช้

1 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับปรับปรุง

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.41-3.00 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.67-2.40 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.66 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับปรับปรุง

มีเกณฑ์คะแนนดังนี้ 3 ระดับดี 2 ระดับ พอใช้ 1 ระดับ ปรับปรุง

เกณฑ์การให้คะแนน	3	2	1
1. การวางแผนการทำงาน 1.1 การกำหนดการทำงาน 1.2 การวางแผนและปฏิบัติงาน 1.3 กำหนดระยะเวลาในการทำงาน			
2. การค้นคว้าหาข้อมูล 2.1 ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งรู้ต่างๆ 2.2 ข้อมูลจากการค้นคว้าถูกต้อง 2.3 ข้อมูลที่สอดคล้องกับโครงการงาน			
3. การดำเนินการปฏิบัติ 3.1 ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน 3.2 การเอาใจใส่งานที่ได้รับผิดชอบ 3.3 การจัดทำข้อมูลและบันทึกข้อมูล			
4. การสรุปผล 4.1 การสรุปข้อมูลตรงกับเรื่องที่ศึกษา 4.2 การสรุปตามลำดับ 4.3 การเรียบเรียงข้อมูลที่ถูกต้อง			
5. การนำเสนอโครงการงาน 5.1 รูปแบบและการนำเสนอผลงาน 5.2 การใช้ภาษาเหมาะสม 5.3 การใช้เวลานำเสนอตามที่กำหนด			

3.3.2.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินโครงการที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.2.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินโครงการ ที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) การวัดผลประเมินผล ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง

(Index of Object Congruence) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป ถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินโครงการ มีความสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินโครงการนั้นมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินโครงการ ไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา และจุดประสงค์การเรียนรู้

แบบประเมินโครงการมีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00

3.3.2.5 นำแบบประเมินโครงการ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบประเมินโครงการ ไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.3.3 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

3.3.3.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

3.3.3.2 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่ประเมินโดยครูผู้สอน แบ่งเกณฑ์การประเมินออกเป็น 1) การวางแผนการทำงาน 2) การให้ความร่วมมือในการทำงาน 3) การแสดงความคิดเห็น 4) ความกระตือรือร้นในการทำงาน 5) ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ โดยกำหนดการให้คะแนน เป็นมาตรวัด Likert scale (บุญชม ศรีสะอาด, 2550) มีเกณฑ์ในการให้คะแนน 4 ระดับ เป็นแบบรูบริกส์ (rubrics) ดังนี้

4 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดีมาก

3 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดี

2 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับพอใช้

1 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปรับปรุง

เกณฑ์ในการแปลความหมายผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความหมาย ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.26 -4.00 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดีมาก

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.25 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดี

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.76-2.50 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับพอใช้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.75 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปรับปรุง

3.3.3.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.3.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) การวัดผลประเมินผล ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้ และนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Object Congruence) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นแต่ละข้อการประเมินมีความสอดคล้องกับแบบประเมิน

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าประเด็นแต่ละข้อการประเมินนั้นมีความสอดคล้องกับแบบประเมิน

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าประเด็นแต่ละข้อการประเมินไม่มีความสอดคล้องกับแบบประเมิน

แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มมีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00

3.3.3.5 แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.3.4 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตย

3.3.4.1 ผู้วิจัยศึกษาวิธีการสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง

3.3.4.2 ผู้วิจัยสร้างแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตย เป็นแบบประเมินคนในครอบครัวของตนเองและแบบประเมินตนเองของคนในกลุ่ม

3.3.4.3 ผู้วิจัยนำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้องและนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.4.4 ผู้วิจัยนำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษาและความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) การวัดผลประเมินผล ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้

3.3.4.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Object Congruence) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยนั้นมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยไม่มีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยมีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00

3.3.4.6 แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตยไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.3.5 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม เกี่ยวกับคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบอบประชาธิปไตย

3.3.5.1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

3.3.5.2 สร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 1 ชุด แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ทั้งหมด 20 คะแนน

3.3.5.3 ผู้วิจัยนำเสนอแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งหมดให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์พิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.3.5.4 ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) การวัดผลประเมินผล ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้

3.3.5.5 ผู้วิจัยนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Object Congruence) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้นไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์
 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00

3.3.5.6 ผู้วิจัยนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข และหาค่าความยาก (p) และค่าอำนาจจำแนก (r) โดยกำหนดเกณฑ์การผ่านค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.20 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) 0.20 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 69 – 99) จากนั้นหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสูตร KR-20 ของคูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson)

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีค่าความยากง่าย (p) เท่ากับ 0.695 – 0.733 และค่าอำนาจจำแนก (r) เท่ากับ 0.2 ขึ้นไป ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.87

แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปรับปรุงแก้ไขแล้วและนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.3.6 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้โครงงาน

3.3.6.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้โครงงาน

3.3.6.2 สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้โครงงาน จำนวน 1 ชุด โดยผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม แบบมาตราส่วนประเมินค่า Rating Scale ตามแบบลิเคิร์ต (Likert Scale) จำนวน 16 ข้อ โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ (บุญเรียง ขจรศิลป์, 2543, น.95)

5	หมายถึง	พึงพอใจมากที่สุด
4	หมายถึง	พึงพอใจมาก
3	หมายถึง	พึงพอใจปานกลาง
2	หมายถึง	พึงพอใจน้อย
1	หมายถึง	พึงพอใจน้อยที่สุด

ผลการประเมินที่ได้นำไปหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	4.21 – 5.00	หมายถึง พึงพอใจมากที่สุด
------------------	-------------	--------------------------

ค่าเฉลี่ยระหว่าง	3.41 – 4.20	หมายถึง ฟังพอใจมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	2.61 – 3.40	หมายถึง ฟังพอใจปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.81 – 2.60	หมายถึง ฟังพอใจน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง	1.00 – 1.80	หมายถึง ฟังพอใจน้อยที่สุด

3.3.6.3 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้โครงการที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

3.3.6.4 ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามความพึงพอใจที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา และความเที่ยงตรงของเนื้อหา (content validity) การวัดผลประเมิณผล ความชัดเจน ความถูกต้องเหมาะสมของภาษาที่ใช้และนำข้อมูลที่รวบรวมจากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง(IOC)

โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาดังนี้

ให้คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับแบบสอบถามความพึงพอใจมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นมีความสอดคล้องกับ แบบสอบถามพึงพอใจมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

ให้คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับแบบสอบถามพึงพอใจมีความสอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้

ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Object Congruence) ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.5 ขึ้น ไปถือว่ามีความสอดคล้องอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

แบบสอบถามความพึงพอใจมีค่า IOC เท่ากับ .67-1.00

3.3.6.5 ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามความพึงพอใจตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและนำแบบสอบถามความพึงพอใจไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายต่อไป

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้
ขั้นเตรียม

1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (Pretest) เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ชุด จำนวน 20 ข้อ โดยใช้คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน มาจัดกลุ่มละ 6 คนแบ่งเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 ครอบครั้วละ 1 คน จำนวน 10 คน แบบคละ

ความสามารถจากนั้นผู้สอนแนะนำการทำงานกลุ่มและบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม โดยแนะนำให้
นักเรียนทุกกลุ่มสลับหน้าที่ในกลุ่มได้ในแต่ละครั้งที่มีการทำกิจกรรม

2. ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ของเรื่องที่เรียนแต่ละแผนซึ่งนักเรียนทำเป็นโครงการ
คือ

แผนการเรียนรู้ที่ 1 การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ จำนวน 5 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ จำนวน 5 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 3 คุณลักษณะของพลเมืองดี จำนวน 5 ชั่วโมง

3. นำเข้าสู่บทเรียนโดยการสนทนา ชักถามนักเรียน เปิดวิถิตักส์และสื่อเกี่ยวกับเรื่องที่
เรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนหลังจากนั้นเข้าสู่การเรียนรู้โดยใช้โครงงานสำรวจ
ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. แนะนำนักเรียนให้ทราบถึงขั้นตอนการทำโครงงานสำรวจหลังจากนั้นให้นักเรียน
แต่ละกลุ่มตั้งชื่อโครงงานที่จะศึกษาโดยต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละกลุ่ม
ดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

(1) การวางแผนการทำงาน

(2) การค้นคว้าหาข้อมูล

(3) การดำเนินการปฏิบัติ

(4) การสรุปผล

(5) การนำเสนอโครงงาน

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนและดำเนินการศึกษาค้นคว้าในการหาคำตอบของ
โครงงานตามประเด็นที่ครูกำหนดให้

3. นักเรียนลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนกิจกรรมโครงงานที่วางแผนไว้และช่วยกัน
รวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่ามีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ โดยนักเรียนสามารถขอ
คำปรึกษาจากครูเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือมีปัญหาเกิดขึ้น

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงงานโดยครูผู้สอนแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้เนื้อหาใน
เรื่องที่นักเรียนได้รับมอบหมาย โดยแต่ละครั้งที่นักเรียนไปสำรวจข้อมูลจากครอบครัวจะไม่ซ้ำกัน
ในประเด็นที่ไปสำรวจ เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีจำนวน 6 คนแบ่งเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 ครอบครัวๆละ 1
คน จำนวน 10 คน

5. นักเรียนแต่ละคนประเมินตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบอบ
ประชาธิปไตยที่ใช้การเรียนรู้แบบโครงงานที่ทุกคนได้ร่วมกันทำทั้งในกลุ่มและในชั้นเรียน

6. ในขณะที่นักเรียนทำโครงการ ครูประเมินผลการทำโครงการ ประเมินคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มจนสิ้นสุดการเรียนการสอน
ขั้นสรุป

1. เมื่อครบกระบวนการแล้วได้ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนรู้โดยโครงการ (Posttest) ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) และหลังจากนั้นให้นักเรียนช่วยสรุปการเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบโครงการและบันทึกข้อมูลส่ง

2. นำผลที่ได้จากการแบบประเมินการทำโครงการ แบบประเมินคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและแบบสอบถามความพึงพอใจ นำมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล ดังนี้

3.5.1 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบน (S.D) และค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน Paired Simple t-test

3.5.2 แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล

3.5.3 ประมวลผลและอภิปรายผลโดยใช้ตารางและการพรรณนา

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.6.1 สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3.6.1.1 ร้อยละ (Percentage) โดยใช้สูตรดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 122)

$$P = \frac{f}{N} \times 100$$

เมื่อ	P	แทน	ร้อยละ
	f	แทน	ความถี่ที่ต้องการแปลงร้อยละ
	N	แทน	จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.6.1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 123)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ	\bar{X}	แทน	คะแนนเฉลี่ย
	ΣX	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมด
	N	แทน	จำนวนข้อมูล

3.6.1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) คำนวณจากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 124)

$$S.D. = \sqrt{\frac{n \Sigma x^2 - (\Sigma x)^2}{n(n-1)}}$$

โดย	S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	Σx^2	แทน	ผลรวมของคะแนนยกกำลังสอง
	$(\Sigma x)^2$	แทน	กำลังสองของคะแนนผลรวม
	n	แทน	จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.6.2 สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.6.2.1 หาค่าความเที่ยงตรงดัชนีความสอดคล้อง (Index item of – Objective Congruence: IOC) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 96-99) คำนวณค่า IOC ดังนี้

$$IOC = \frac{\Sigma R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ค่าดัชนีความสอดคล้องกับเนื้อหา องค์ประกอบที่ต้องการวัด
	ΣR	แทน	ผลรวมของคะแนนจากการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

3.6.2.2 การหาค่าความยากง่าย (p) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 96-99)

$$p = \frac{R}{N}$$

เมื่อ	P	แทน	ค่าความยากง่าย
	R	แทน	จำนวนคนที่ทำข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนคนทั้งหมดที่ทำข้อนั้น

3.6.2.3 ค่าอำนาจจำแนก (Discrimination) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ด้วยสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 96-99)

$$D = \frac{R_u - R_l}{\frac{N}{2}}$$

เมื่อ	D	แทน	ค่าอำนาจจำแนก
	R_u	แทน	จำนวนคนกลุ่มเก่งที่ตอบข้อนั้นถูก
	R_l	แทน	จำนวนคนกลุ่มอ่อนที่ตอบข้อนั้นถูก
	N	แทน	จำนวนผู้เรียนในกลุ่มเก่งและกลุ่มอ่อน

3.6.2.4 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร K.R. 20 ของ คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder & Richardson) มีดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น.103-104)

$$r_{tt} = \frac{k}{k-1} \left\{ 1 - \frac{\sum pq}{s_t^2} \right\}$$

เมื่อ	r_{tt}	แทน	ความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ
	k	แทน	จำนวนข้อสอบ
	p	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ตอบถูกในข้อนั้นๆ
	q	แทน	สัดส่วนของผู้ที่ตอบผิดในข้อนั้นๆ
	s_t^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนทั้งหมด

3.6.2.5 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient) โดยใช้สูตร (บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 103-104)

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ	α	แทน	ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม
	n	แทน	จำนวนข้อของแบบทดสอบ
	S_i^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนนรายข้อ

s_t^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนทั้งฉบับ

3.6.3 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

3.6.3.1 สถิติที่ใช้ในการเปรียบเทียบความแตกต่างของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

โดยวัดก่อนเรียน และหลังเรียน โดยคำนวณจากสูตร ทดสอบสมมติฐาน Paired-Sample t-test

(บุญชม ศรีสะอาด, 2556, น. 133)

$$t = \frac{\sum D}{\sqrt{\frac{n \sum D^2 - (\sum D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ	t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณาใน t – distribution
	D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
	n	แทน	จำนวนคู่ของคะแนนหรือจำนวนนักเรียน
	$\sum D$	แทน	ผลรวมทั้งหมดของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง
	$\sum D^2$	แทน	ผลรวมของกำลังสองของผลต่างของคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศีลธรรมและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังโดยการเรียนรู้แบบโครงงาน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ผลการศึกษา

ผลการศึกษาเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาเป็น 4 ตอน มีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1. ผลการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงการ

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน คุณลักษณะของพลเมืองดี บุคคลในครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงการ แบ่งเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 ครอบครัวๆละ 1 คน จำนวน 10 คน

ข้อ	คุณลักษณะของพลเมืองดี	มี (คน)	ไม่มี (คน)
1	มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	7	3
2	ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนร่วม	8	2
3	กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์	10	0
4	ใฝ่หาความรู้ มั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม	7	3
5	รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม	9	1
6	มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่นเพื่อแม่และแบ่งปัน	6	4
7	เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง	4	6
8	มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่	6	4
9	มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	5	5
10	รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เวลาจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าง้อก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี	6	4
11	มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา	8	2
12	คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตน	7	3
ภาพรวม		83	37
คิดเป็นร้อยละ		69.17	30.83

จากจากตารางที่ 4.1 แสดงจำนวน คุณลักษณะของพลเมืองดี บุคคลในครอบครัวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงการ แบ่งเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 ครอบครัวๆละ 1 คน จำนวน 10 คน พบว่า ภาพรวม บุคคลในครอบครัวของนักเรียนที่มีคุณลักษณะของพลเมืองดี จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 69.17 และที่ไม่มีคุณลักษณะของพลเมืองดี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 30.83 เมื่อพิจารณารายละเอียดบุคคลที่คุณลักษณะของพลเมืองดี บุคคลในครอบครัวของนักเรียน เรียงลำดับข้อที่เลือกมากที่สุดจนถึงน้อยที่สุด มีดังนี้

กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์ (10 คน) รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทย อังคนงาม (9 คน) ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนร่วม (8 คน) มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา (8 คน) มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ (7 คน) ใฝ่หาความรู้ มั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม (7 คน) ดำเนินถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตน (7 คน)

มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่นเพื่อแม่และแบ่งปัน (6 คน) มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่ (6 คน) รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เวลาจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี (6 คน)

มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว (5 คน) เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง (4 คน)

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน คุณลักษณะของพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 30 คน โดยประเมินตนเอง

ข้อ	คุณลักษณะของพลเมืองดี	มี (คน)	ไม่มี (คน)
1	มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์	27	3
2	ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนร่วม	28	2
3	กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์	30	0
4	ใฝ่หาความรู้ มั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม	27	3
5	รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม	30	0
6	มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่นเผื่อแผ่และแบ่งปัน	26	4
7	เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง	24	6
8	มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่	27	3
9	มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว	29	1
10	รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เวลาจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อม โดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี	26	4
11	มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำ หรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา	27	3
12	คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตน	27	3
ค่าเฉลี่ยรวม		27.33	2.66
จำนวนรวม		328	32
คิดเป็นร้อยละ		91.11	8.89

จากตารางที่ 4.2 แสดงจำนวน คุณลักษณะของพลเมืองดี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 30 คน โดยประเมินตนเอง พบว่า ภาพรวมคุณลักษณะของพลเมืองดีของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.11 และที่ไม่มีคุณลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 8.89

ตอนที่ 2. ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการเรียนรู้แบบโครงงาน

ตารางที่ 4.3 แสดงคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ 6 คน

กลุ่ม	การวางแผนการทำงาน	การให้ความร่วมมือในการทำงาน	การแสดงความคิดเห็น	ความกระตือรือร้นในการทำงาน	ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่	ค่าเฉลี่ยรวม	แปลผล
1	3	3	4	4	3	3.4	ดี
2	3	4	4	3	3	3.6	ดีมาก
3	4	4	3	4	3	3.4	ดี
4	4	4	3	3	3	3.6	ดีมาก
5	3	3	3	4	3	3	ดี
ค่าเฉลี่ยรวม	3.4	3.4	3.6	3.4	3.2	3.4	ดี
แปลผล	ดี	ดี	ดีมาก	ดี	ดี	ดี	-

จากตารางที่ 4.3 แสดงค่าเฉลี่ยพฤติกรรมการทำงานกลุ่มการเรียนรู้แบบโครงงานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ 6 คน พบว่า ภาพรวมพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม กลุ่มที่มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดีมาก ค่าเฉลี่ย 3.6 คือกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 4

แต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมการทำงานในด้านต่างๆ ด้านที่อยู่ระดับดีมาก คือ การแสดงความคิดเห็น ส่วนด้านอื่นๆอยู่ระดับมาก เมื่อเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ การวางแผนการทำงาน การให้ความร่วมมือในการทำงาน และ การความกระตือรือร้นในการทำงาน และ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่

ตารางที่ 4.4 แสดงคะแนน/ร้อยละ การเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม

กลุ่ม	การวางแผนการทำงาน	การค้นคว้าหาข้อมูล	การดำเนินการ	การสรุปผล	การนำเสนอโครงงาน	คะแนนรวม	คิดเป็นร้อยละ
1	4	4	4	4	4	20	80
2	4	3	4	4	4	21	84
3	4	3	4	4	4	22	88
4	4	4	3	4	4	23	92
5	4	4	3	3	4	23	92
คะแนนรวม	20	18	18	19	20	95	95
คิดเป็นร้อยละ	100	90	90	95	100	-	-

จากตารางที่ 4.4 แสดงคะแนน/ร้อยละ การเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม พบว่า นักเรียนมีคะแนนการเรียนรู้แบบโครงงาน มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มผ่านเกณฑ์ทุกกลุ่ม

การทำโครงงานของทุกกลุ่มมีคะแนนแต่ละด้าน โดยภาพรวมคือ การวางแผนการทำงาน และการนำเสนอโครงงาน คิดเป็นร้อยละ 100 การสรุปผล คิดเป็นร้อยละ 95 การค้นคว้าหาข้อมูล และการดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 90

ตอนที่ 3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคม ศีลธรรมและวัฒนธรรม ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังโดยการเรียนรู้แบบโครงงาน

ตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคม ศีลธรรมและวัฒนธรรม ก่อนและหลังเรียน โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ผลต่างคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	
1	12	15	3
2	8	14	6
3	8	13	5
4	7	17	10
5	10	18	8
6	7	16	8
7	11	16	5
8	9	16	7
9	10	15	5
10	10	15	5
11	7	14	7
12	13	17	4
13	11	18	7
14	10	18	8
15	10	18	8
16	8	17	9
17	12	15	3
18	10	17	7
19	9	15	6
20	12	15	3

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

เลขที่	คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		ผลต่างคะแนนก่อนเรียน และหลังเรียน
	ก่อนเรียน	หลังเรียน	
21	11	16	5
22	8	15	7
23	11	15	4
24	13	16	3
25	11	15	4
26	7	15	8
27	11	16	5
28	11	15	4
29	10	16	6
30	9	14	5
คะแนนเฉลี่ย	9.87	15.73	-

จากตารางที่ 4.5 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรม ก่อนและหลังเรียน โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนทุกคนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 9.87 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 15.73

ตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศีลธรรมและวัฒนธรรม ก่อนและหลังเรียน โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน	\bar{X}	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	30	9.87	1.78	16.245*	.000
หลังเรียน	30	15.73	1.31		

*
อย่าง
มี
นัย
สำคัญ
ทาง

สถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4.6 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศีลธรรมและวัฒนธรรม ก่อนและหลังเรียน โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนมีค่า $\bar{X} = 9.87$, S.D. = 1.78 และหลังเรียนมีค่า $\bar{X} = 15.73$, S.D. = 1.31 และเมื่อทดสอบด้วยสถิติ Paired Simple t-test นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 16.245^*$, sig. = .000)

ตอนที่ 4. ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรมแบบโครงการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ตารางที่ 4.7 แสดงระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรมแบบโครงการ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน

ที่	รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจ		
		\bar{X}	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ		3.48	0.50	มาก
1.1	การเรียนรู้แบบโครงการทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น	3.60	0.50	มาก
1.2	เรื่องที่น่าสนใจให้ผู้เรียนกระตุ้นการเรียนรู้	3.37	0.49	ปานกลาง
1.3	นักเรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้	3.47	0.51	มาก
1.4	นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาของโครงการที่ทำ	3.57	0.50	มาก
1.5	นักเรียนสามารถสรุปและนำเสนอโครงการได้	3.40	0.50	ปานกลาง
2. ด้านบรรยากาศ		3.54	0.50	มาก
2.1	การเรียนรู้แตกต่างจากการเรียนปกติ	3.53	0.51	มาก
2.2	ได้เรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน	3.50	0.51	มาก
2.3	ได้เรียนรู้นอกห้องเรียนและสนุกกับการเรียน	3.60	0.50	มาก
3. ด้านผู้สอน		3.67	0.47	มาก
3.1	ครูผู้สอนติดตามการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน	3.73	0.45	มาก
3.2	ครูผู้สอนให้คำแนะนำกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ	3.53	0.51	มาก
3.3	ครูผู้สอนมีวิธีการกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจเรื่องที่ทำ	3.73	0.45	มาก
4. ด้านผู้เรียน		3.67	0.47	มาก
4.1	นักเรียนได้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอีกแบบหนึ่ง	3.73	0.45	มาก
4.2	นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกับเพื่อน	3.47	0.51	มาก
4.3	นักเรียนมีความเข้าใจในการเรียนแบบโครงการ	3.63	0.49	มาก
4.4	เรื่องที่น่าสนใจได้ทำนั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียน	3.57	0.50	มาก
4.5	นักเรียนมีความสุขในการเรียน	3.97	0.18	มาก
ภาพรวม		3.59	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.7 แสดงระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้วิชาสังคม ศึกษาศาสตร์ และวัฒนธรรมแบบ โครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบ โครงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้าน ผู้สอน และ ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.47) ด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.50) และด้านการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงาน ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

ด้านผู้สอน ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีความพึงพอใจมาก คือ ครูผู้สอนมีวิธีการกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจเรื่องที่ทำ และครูผู้สอนติดตามการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.45) ครูผู้สอนให้คำแนะนำกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.51)

ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีความพึงพอใจมาก คือ นักเรียนมีความสุขในการเรียน ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.18) นักเรียนได้ความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอีกแบบหนึ่ง ($\bar{X} = 3.73$, S.D. = 0.45) นักเรียนมีความเข้าใจในการเรียนแบบ โครงงาน ($\bar{X} = 3.63$, S.D. = 0.49) เรื่องที่นักเรียนได้ทำนั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียน ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.50) นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานกับเพื่อน ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.51)

ด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีความพึงพอใจมาก คือ ได้เรียนรู้นอกห้องเรียนและสนุกกับการเรียน ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.50) การเรียนรู้แตกต่างจากการเรียนปกติ ($\bar{X} = 3.53$, S.D. = 0.51) การเรียนรู้แตกต่างจากการเรียนปกติ ($\bar{X} = 3.50$, S.D. = 0.51)

ด้านการจัดการเรียนรู้แบบ โครงงาน ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีความพึงพอใจมาก คือ การเรียนรู้แบบ โครงงานทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น ($\bar{X} = 3.60$, S.D. = 0.50) นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหาของโครงงานที่ทำ ($\bar{X} = 3.57$, S.D. = 0.50) นักเรียนสามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ ($\bar{X} = 3.47$, S.D. = 0.51) นักเรียนสามารถสรุปและนำเสนอโครงงานได้ ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = 0.50) เรื่องที่นำมาให้ผู้เรียนช่วยทำให้การเรียนรู้ได้ ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.49)

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ ตามลำดับได้ดังนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน
3. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลัง โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน
4. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. สมมติฐานในการวิจัย

1. นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีโดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน โดยมีคะแนนไม่ต่ำกว่า ร้อยละ 80 ของคะแนนเต็ม
2. นักเรียนมีคะแนนพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับดี
3. นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาสังคม ศีลศึกษาและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน อยู่ในระดับมาก

3. ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์ อำเภอนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 30 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น คือ การเรียนรู้แบบโครงงาน

2.2 ตัวแปรตาม คือ

1. คุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยโดยใช้การเรียนรู้แบบโครงงาน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศีลธรรมและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน

3. ความพึงพอใจที่มีต่อการเรียนรู้วิชาสังคม ศีลธรรมและวัฒนธรรม โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยคือ สารที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคมชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

สาระสำคัญ คือ การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมนั้น ทุกคนจะต้องปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองดี

4. ระยะเวลาดำเนินการวิจัย

ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562

5. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้
ขั้นเตรียม

1. ให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาสังคมศึกษา ศีลธรรมและวัฒนธรรมก่อนเรียน (Pretest) เป็นข้อสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 1 ชุด จำนวน 20 ข้อ โดยใช้คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศีลธรรมและวัฒนธรรมก่อนเรียน มาจัดกลุ่มละ 6 คนแบ่งเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 ครอบครัวๆละ 1 คน จำนวน 10 คน แบบคละความสามารรถ จากนั้นผู้สอนแนะนำการทำงานกลุ่มและบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม โดยแนะนำให้นักเรียนทุกกลุ่มสลับหน้าที่ในกลุ่มได้ในแต่ละครั้งที่มีการทำกิจกรรม

2. ชี้แจงจุดประสงค์การเรียนรู้ของเรื่องที่เรียนแต่ละแผนซึ่งนักเรียนทำเป็นโครงงานคือ

แผนการเรียนรู้ที่ 1 การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ จำนวน 5 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 2 การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ จำนวน 5 ชั่วโมง

แผนการเรียนรู้ที่ 3 คุณลักษณะของพลเมืองดี จำนวน 5 ชั่วโมง

3. นำเข้าสู่บทเรียน โดยการสนทนา ชักถามนักเรียน เปิดวิดิทัศน์และสื่อเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจของผู้เรียนหลังจากนั้นเข้าสู่การเรียนรู้โดยใช้โครงงานสำรวจ
ขั้นดำเนินกิจกรรม

1. แนะนำนักเรียนให้ทราบถึงขั้นตอนการทำโครงงานสำรวจหลังจากนั้นให้นักเรียนแต่ละกลุ่มตั้งชื่อโครงงานที่จะศึกษาโดยต้องเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งแต่ละกลุ่มดำเนินการตามกระบวนการดังนี้

(1) การวางแผนการทำงาน

(2) การค้นคว้าหาข้อมูล

(3) การดำเนินการปฏิบัติ

(4) การสรุปผล

(5) การนำเสนอโครงงาน

2. ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มวางแผนและดำเนินการศึกษาค้นคว้าในการหาคำตอบของโครงงานตามประเด็นที่ครูกำหนดให้

3. นักเรียนลงมือปฏิบัติตามขั้นตอนกิจกรรม โครงงานที่วางแผนไว้และช่วยกันรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ว่ามีความถูกต้องครบถ้วนหรือไม่ โดยนักเรียนสามารถขอคำปรึกษาจากครูเมื่อเกิดข้อสงสัยหรือมีปัญหาเกิดขึ้น

4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอโครงงาน โดยครูผู้สอนแนะนำเพิ่มเติมเพื่อให้เนื้อหาในเรื่องที่นักเรียนได้รับมอบหมาย โดยแต่ละครั้งที่นักเรียนไปสำรวจข้อมูลจากครอบครัวจะไม่ซ้ำกันในประเด็นที่ไปสำรวจ เนื่องจากแต่ละกลุ่มมีจำนวน 6 คนแบ่งเป็น 5 กลุ่มๆละ 2 ครอบครัวๆละ 1 คน จำนวน 10 คน

5. นักเรียนแต่ละคนประเมินตนเองเกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยที่ใช้การเรียนรู้แบบโครงงานที่ทุกคนได้ร่วมกันทำทั้งในกลุ่มและในชั้นเรียน

6. ในขณะที่นักเรียนทำโครงงาน ครูประเมินผลการทำโครงงาน ประเมินคุณลักษณะการเป็นพลเมืองดีในระบบประชาธิปไตยและพฤติกรรมการทำงานกลุ่มจนสิ้นสุดการเรียนการสอน
ขั้นสรุป

1. เมื่อครบกระบวนการแล้วได้ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมหลังการเรียนรู้แบบโครงงาน (Posttest) ซึ่งเป็นข้อสอบชุดเดียวกับ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) และหลังจากนั้นให้นักเรียนช่วยสรุป การเรียนรู้ที่ได้จากการเรียนรู้แบบโครงงานและบันทึกข้อมูลส่ง

2. นำผลที่ได้จากการแบบประเมินการทำโครงงาน แบบประเมินคุณลักษณะความเป็น พลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ก่อนเรียนและหลังเรียน แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและ แบบสอบถามความพึงพอใจ นำมาวิเคราะห์ห้ข้อมูลโดยใช้วิธีการทางสถิติ

1. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูล ดังนี้

- 1.1 นำข้อมูลมาวิเคราะห์ โดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบน (S.D) และ ค่าสถิติทดสอบสมมติฐาน Paired Simple t-test
- 1.2 แปลผลและวิเคราะห์ข้อมูล
- 1.3 ประมวลผลและอภิปรายผลโดยใช้ตารางและการพรรณนา

5.1 สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบ ประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 30 คน โดย ประเมินตนเอง พบว่า ภาพรวมคุณลักษณะของพลเมืองดี ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.11 และที่ ไม่มีคุณลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 8.89

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ 6 คน พบว่า ภาพรวมพฤติกรรมการทำงาน กลุ่มอยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.4

ตอนที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคม ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ก่อนและหลังโดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อน เรียนมีค่า $\bar{X} = 9.87$, S.D. = 1.78 และหลังเรียนมีค่า $\bar{X} = 15.73$, S.D. = 1.31 และเมื่อทดสอบด้วย สถิติ Paired Simple t-test นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 ($t = 16.245^*$, Sig. = .000)

ตอนที่ 4 ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรมโดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน พบว่า

นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน และ ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 3.67$, S.D. = 0.47) ด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = 3.54$, S.D. = 0.50) และ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ

5.2 อภิปรายผล

ผู้วิจัยแบ่งการอภิปรายผลเป็น 4 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน จำนวน 30 คน โดยประเมินตนเอง พบว่า ภาพรวมคุณลักษณะของพลเมืองดี ของนักเรียน คิดเป็นร้อยละ 91.11 และที่ไม่มีคุณลักษณะ คิดเป็นร้อยละ 8.89

จะเห็นได้ว่าจากการเรียนรู้แบบโครงงานนี้ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ด้วยการประเมินตนเองได้และจากการประเมินของครู เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมทั้งนี้เกิดจากการเรียนรู้จากการทำโครงงานที่แต่ละกลุ่มได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติ ได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริงและการเลียนแบบผู้ใหญ่ คือคนในครอบครัว และข้อมูลจากครอบครัวของเพื่อนที่ร่วมทำด้วยกัน จึงเป็น”ตัวแบบ” (Modeling) ตามความหมายของ แบนดูรา (Bandura, 1977 น. 22) ที่มีความเชื่อว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ เนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวอยู่เสมอ ผู้เรียนต้องสามารถที่จะประเมินได้ว่าตนเลียนแบบได้ดีหรือไม่ดีอย่างไร และจะต้องควบคุมพฤติกรรมของตนเองได้ด้วย นอกจากนี้ นักเรียนได้เรียนรู้ที่มีความหมายและความสุข (Ausubel, 1963) สอดคล้องกับงานวิจัยของเกี่ยวกับคุณลักษณะการเป็นพลเมือง ดังที่จันทนา บุญญาวัตร (2549) ศึกษาเรื่ององค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 จังหวัดพัทลุง ผลการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง ความวิตกกังวลและความสามารถในการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับการเรียนรู้แบบโครงงานดังที่ ปกัสสร ไพบุลย์รัฐดิพรชัย (2553) ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน โรงเรียนพณิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี พบว่า ปัจจัยสนับสนุนด้านความเชื่อมั่นในตนเองและการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนและสอดคล้องกับงานวิจัย ของวรัญญา พักอยู่ (2560) เรื่อง การพัฒนาการ

เรียนรู้วิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมโดยใช้โครงงาน (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการพัฒนาการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้โครงงาน นักเรียนทุกกลุ่มมีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์ คิดเป็นร้อยละ 100

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จากการเรียนรู้แบบโครงงานสำรวจ จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มการเรียนรู้แบบ โครงงานสำรวจ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม ๆ 6 คน พบว่า ภาพรวมพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ระดับดี ค่าเฉลี่ย 3.4 เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม กลุ่มที่มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดีที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.6 คือกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 4

สิ่งที่ปรากฏให้เห็นแต่ละกลุ่มมีพฤติกรรมการทำงานในด้านต่างๆ ด้านที่อยู่ระดับดีมาก คือ การแสดงความคิดเห็น ส่วนด้านอื่นๆอยู่ระดับมากเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้แก่ การวางแผนการทำงาน การให้ความร่วมมือในการทำงาน และ การความกระตือรือร้นในการทำงาน และ ความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ นักเรียนมีคะแนนการเรียนรู้แบบโครงงานสำรวจ มีคะแนนไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของคะแนนเต็มผ่านเกณฑ์ทุกกลุ่มการทำโครงงานของทุกกลุ่มมีคะแนนแต่ละด้านโดยภาพรวมคือ การวางแผนการทำงาน และการนำเสนอโครงงาน คิดเป็นร้อยละ 100 การสรุปผล คิดเป็นร้อยละ 95 การค้นหาข้อมูล และการดำเนินการ คิดเป็นร้อยละ 90 ดังที่ วลัย พานิช (2549, น. 114) , วัฒนา มัคคสมัน (2550 ,น. 38-39) กล่าวถึง การเรียนแบบ โครงงานนำมาใช้ได้ดี โดยให้นักเรียนแสวงหาความรู้ในสถานที่ จริงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจได้ดี โดยการลงพื้นที่หรือศึกษาเรื่องที่ตนสงสัย สนใจ เพื่อให้ได้ข้อมูล คำตอบ อีกทั้งการทำโครงงานของนักเรียนนั้นต้องมีการรวมกลุ่มทำให้เกิดการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ได้ใช้สติปัญญาเพราะช่วยกันระดมสมองในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งทำให้ผลงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ครูมีบทบาทสำคัญมาก ต้องคอยให้คำปรึกษา อธิบาย แนะนำวิธีการทำโครงงานที่ ถูกต้องและต้องมีเวลาในการตรวจสอบความถูกต้องของโครงงาน หมั่นคอยสังเกตการทำงานร่วมกัน การนำเสนอ การวางแผนจนผลงานผ่านและมีคุณภาพและสุคนธ์ สนิธพานนท์ (2550, น.56-57) กล่าวถึงประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบโครงงานว่าเป็นการสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนมีบทบาท มีส่วนร่วม ได้ปฏิบัติจริงคิดเอง ทำเองอย่างละเอียดรอบคอบ อย่างเป็นระบบ ผู้เรียนรู้จักแสวงหาข้อมูล สร้างองค์ความรู้และสรุปความรู้ได้ด้วยตนเองมีทักษะในการแก้ปัญหา ในกระบวนการทำงาน ในการเคลื่อนไหวทางกาย ได้ฝึกกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ฝึกความเป็นประชาธิปไตยรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกัน มีเหตุผล ยอมรับ ในความรู้ความสามารถซึ่งกันและกัน ได้ฝึกลักษณะนิสัยที่ดีในการทำงาน เช่นการสังเกต จดบันทึก ข้อมูล เก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ รับผิดชอบ ชื่นชอบ เอาใจ

ใส่ ขยันหมั่นเพียรในการทำงาน รู้จักทำงานอย่างเป็นระบบ ทำงานอย่างมีแผน ใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถนำความรู้ ความคิด แนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตหรือในสถานการณ์อื่นได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา พักอยู่ (2560) เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้อาชีวศึกษาสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรม โดยใช้โครงงาน (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนทุกกลุ่มมีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มอยู่ในระดับมากที่สุด มีคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.42-3.56

ตอนที่ 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($t = 16.245$, $\text{Sig.} = .000$) จากคะแนนดังกล่าวข้างต้นแสดงให้เห็นว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้โดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ก่อนที่นักเรียนจะเริ่มทำโครงงานทุกครั้ง นักเรียนต้องเรียนรู้เนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นคำถามที่จะนำไปใช้ เมื่อทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจึงทำให้คะแนนหลังเรียนสูงขึ้น คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน 9.87 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 15.73 สอดคล้องกับงานวิจัยของปภัสสร ใพบูลย์จิตติพรชัย (2553) ศึกษาเรื่องความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนโรงเรียนพณิชการแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี พบว่า นักเรียนระดับชั้นปวช.ปีที่ 1-3 มีความเป็นพลเมืองดีในระดับสูงปัจจัยส่วนบุคคลของนักเรียน อันได้แก่ เพศ สาขาที่ศึกษาและผลการเรียนที่แตกต่างกันมีความเป็นพลเมืองดีที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ รังสิมา ชูเทียน (2557) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้อาชีวศึกษาสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมโดยใช้โครงงาน (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2557 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 8.20 และมีค่า S.D. เท่ากับ 0.40 ค่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 16.17 มีค่า S.D. เท่ากับ 1.49 มีค่า t -test ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเท่ากับ 3.77 ซึ่งมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา พักอยู่ (2560) การพัฒนาการเรียนรู้อาชีวศึกษาสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมโดยใช้โครงงาน (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ($t = 17.16^*$, $\text{sig} = .000$)

ตอนที่ 4 ผลศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาสังคมศึกษาศาสตร์และวัฒนธรรมโดยการเรียนรู้แบบโครงงาน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 30 คน พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้แบบโครงงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$, $S.D. = 0.49$) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านอยู่ในระดับมากเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านผู้สอน และ ด้านผู้เรียน ($\bar{X} = 3.67$, $S.D. = 0.47$) ด้านบรรยากาศ ($\bar{X} = 3.54$, $S.D. = 0.50$) และด้าน

การจัดการเรียนรู้แบบโครงงาน ($\bar{X} = 3.48$, S.D. = 0.50) ตามลำดับ ด้านผู้สอน ได้แก่ ครูผู้สอนมีวิธีการกระตุ้นผู้เรียนให้สนใจเรื่องที่ทำ และครูผู้สอนติดตามการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน ครูผู้สอนติดตามการเรียนรู้ทั้งในและนอกชั้นเรียน และครูผู้สอนให้คำแนะนำกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้านผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนมีความสุขในการเรียน มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอีกแบบหนึ่ง มีความเข้าใจในการเรียนแบบโครงงานสำรวจ เรื่องที่นักเรียนได้ทำนั้นมีประโยชน์ต่อนักเรียน และมีส่วนร่วมในการทำงานกับเพื่อน ด้านบรรยากาศ ได้แก่ ได้เรียนรู้นอกห้องเรียนและสนุกกับการเรียน การเรียนรู้แตกต่างจากการเรียนปกติ การเรียนรู้แตกต่างจากการเรียนปกติ ด้านการจัดการเรียนรู้แบบโครงงานสำรวจ ได้แก่ ทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น มีความเข้าใจในเนื้อหาของโครงงานที่ทำ สามารถปฏิบัติตามขั้นตอนได้ สามารถสรุปและนำเสนอโครงงานได้ เรื่องที่นำมาให้ผู้เรียนช่วยทำให้การเรียนรู้ ดังที่ กิตติชัย อิมวัฒนกุล, (2553 ,น. 8) กล่าวถึง ลักษณะความพึงพอใจ ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินความแตกต่างระหว่างสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่ได้รับจริงในสถานการณ์หนึ่ง สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลาตามปัจจัยแวดล้อมและสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ผ่านการแสดงอารมณ์และความรู้สึกในทางบวกของบุคคลต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นความรู้สึกชอบสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ผันแปรได้ตามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของบุคคลในแต่ละสถานการณ์นอกจากนี้ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกที่แสดงออกมาในระดับมากน้อยได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างของการประเมินสิ่งที่ได้รับจริงกับสิ่งที่คาดหวังไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รังสิมา ชูเทียน (2557) เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐานวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบุญคุ้มราษฎร์บำรุง จังหวัดปทุมธานี จำนวน 30 คน ปีการศึกษา 2557 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศหลังใช้การเรียนรู้แบบโครงงานเป็นฐาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของวรัญญา พักอยู่ (2560) เรื่อง การพัฒนาการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาศาสนา และวัฒนธรรมโดยใช้โครงงาน (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ระดับความพึงพอใจต่อการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (สาระที่ 3 เศรษฐศาสตร์) โดยใช้โครงงานภาพ โดยรวมความพึงพอใจของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด (Mean = 4.65 , S.D. = 0.49)

5.3 ข้อค้นพบจากงานวิจัย

นักเรียนได้เกิดการค้นพบการเรียนรู้แบบใหม่ในสิ่งที่นักเรียนไม่เคยได้เรียนรู้และเกิดความคิดสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกันในกลุ่ม นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นกันในกลุ่ม ได้แบ่ง

หน้าที่การรับผิดชอบช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันในกลุ่มเดียวกันและกลุ่มอื่น ทำให้นักเรียนทุกคนมีพัฒนาการในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และกิจกรรมแต่ละครั้งนักเรียนได้ทำ นักเรียนให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและมีความสุขสนุกสนานในการเรียน ผลที่เห็นได้ชัดคือ นักเรียนเรียนรู้เรื่องการพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย โดยการเรียนรู้แบบ โครงงาน ซึ่งมีผู้ปกครองเป็นตัวแบบ และนักเรียนสามารถทำโครงงานแบบสำรวจได้ในครั้งต่อมา เพราะมีขั้นตอนของการฝึกฝนที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม

5.4 ข้อเสนอแนะ

5.4.1 ข้อเสนอแนะการนำไปใช้

1) การทำโครงงานสำรวจนั้น ครูต้องอธิบายสำหรับงานที่ต้องไปปฏิบัติเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเรื่องที่จะต้องทำ โดยเฉพาะเรื่องที่สำคัญว่า ครูอาจต้องติดตามทุกกลุ่มอย่างใกล้ชิด เพื่อให้ข้อเสนอแนะ เพราะบางเรื่องเป็นเรื่องที่นักเรียนไม่เคยเรียนรู้หรือมีประสบการณ์มาก่อน เช่น เรื่องคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย

2) สำหรับการทำให้โครงงาน ครูต้องตามการปฏิบัติงานของนักเรียน อย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นเรียนรู้นอกชั้นเรียน คอยติดตามการทำงานกลุ่มของนักเรียนแต่ละกลุ่มและอาจต้องให้คำแนะนำในบางเรื่อง โดยเฉพาะการทำงานครั้งแรกของนักเรียน และต้องติดตามอย่างต่อเนื่อง หรือแบบสุ่มในครั้งต่อไปที่ให้นักเรียนทำนอกชั้นเรียน หรือหาครูผู้ช่วยเพื่อติดตามงานได้อย่างทั่วถึง

5.4.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรการจัดการเรียนรู้โดยใช้แบบ โครงงานสำรวจกับการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย

2) ควรใช้แบบ โครงงานบูรณาการกับวิชาอื่น ได้ เช่น วิชา การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภูมิศาสตร์ หรือศิลปะ เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กมลวรรณ การมปราชญ์ คล้ายแก้ว. (2557). บทบาทของครอบครัวในการปลูกฝังและพัฒนาความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย, *วารสารพฤกษศาสตร์*, 20(1), 1-18
- กรมวิชาการ. (2544). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่สุดตามพระราชบัญญัติการศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ : ศูนย์พัฒนาหลักสูตรกรมวิชาการ.
- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *คู่มือการจัดการสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. กรุงเทพฯ : องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒนประสานมิตร
- กชกร เป้าสุวรรณ และคณะ(2550). *ความพึงพอใจ*. สืบค้น จาก [https://sites.google.com/site/423313researchsaeai deesom/bth-thi-2-wrmkrrm-thi-keiywkxng/-aua](https://sites.google.com/site/423313researchsaeai%20deesom/bth-thi-2-wrmkrrm-thi-keiywkxng/-aua)
- กิตติชัย อิมวัฒน์กุล. (2553). *ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทยจังหวัดนครราชสีมา โครงการหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิศวกรรมโยธา, สำนักวิชาวิศวกรรมศาสตร์*. นครราชสีมา : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

- เขมวันต์ กระดิ่งงา. (2554). ผลการเรียนรู้ด้วยกระบวนการกลุ่มร่วมกับเว็บสนับสนุน
การเรียนรู้ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม
วิชาการพัฒนาเว็บไซต์เบื้องต้น นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. นครปฐม : มหาวิทยาลัย
ศิลปากร.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2540). มาตรฐานการศึกษาเพื่อการประเมินคุณภาพ
ภายนอก: ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ม.ป.ท.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. (2534). คู่มือบริหารโรงเรียน การดำเนิน
การนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬารัฐสภา.
- คณะอนุกรรมการนโยบายปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง ด้านพัฒนาการศึกษาเพื่อสร้าง
ความเป็นพลเมืองดี. (2554). ยุทธศาสตร์พัฒนาการศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง พ.ศ.
2553-2561. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- จักษ์ พันธุ์ชูเพชร. (2555). รัฐศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่7). นนทบุรี: สุขภาพองค์กรร่วม
จิระพัฒน์ ศิริรักษ์. (2555). ลักษณะสถาการณ์ในโรงเรียนครอบครัวและจิตพอเพียงที่เกี่ยวข้องกับ
ความรับผิดชอบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น (ปริญญาานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จรรยา สุวรรณทัต, ดวงเดือน พันธุมนาวิณ, และ เพ็ญแข ประจันปัจจนิก. (2521). พฤติกรรมศาสตร์
เล่ม1 พื้นฐาน ความเข้าใจทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช
- จรรยา สุวรรณทัต. (2524). แบบฉบับการอบรมเลี้ยงดูที่กำลังเปลี่ยนแปลงของครอบครัวรายได้
ที่อยู่ในตัวเมือง. รายงานการวิจัยฉบับที่ 24 สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จันทนา บุญญานูวัตร. (2549). องค์ประกอบที่สัมพันธ์กับคุณลักษณะของความเป็นพลเมืองดีของ
นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เขตพื้นที่การศึกษาพัทลุง (วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- จารุณี จันทร์เจริญ. (2555). ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมจิตสาธารณะของนักเรียน
ระดับชั้น มัธยมศึกษาตอนต้นอำเภอเมืองลพบุรีจังหวัดลพบุรี (ปริญญาานิพนธ์
มหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

- จุฑาทพร นาครอด. (2554). *ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในเขต พื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 3 (ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิตติพร ไวโรจน์วิทยาการ. (2551). *ปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ใน โรงเรียนที่ประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียง. ภาคนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต(พัฒนาสังคม)*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ชาติรี เกิดธรรม. (2547). *เทคนิคการสอนแบบโครงการ*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาสน์
- ชวลิต ชุกำแพง. (2551). *การพัฒนาหลักสูตร*. มหาสารคาม: ทีลิวพี จำกัด
- ณัฐนิชากร ศรีบริบูรณ์. (2550). *การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของจิตอาสาของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายใน โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศุภฎี โยเหลา และ คณะ. (2557). *การศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ PBL ที่ได้จากโครงสร้างชุดความรู้เพื่อสร้างเสริมทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ของเด็กและเยาวชน: จากประสบการณ์ความสำเร็จของโรงเรียนไทย*. กรุงเทพฯ: หจก. ทิพย์วิสุทธิ.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2539). *ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะ : การวิจัยและพัฒนาบุคคล*. กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2531). *ชุดฝึกอบรมหลักสูตรการเสริมสร้างทัศนคติค่านิยมและจริยธรรมในการทำงานของข้าราชการ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือนสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ พลเรือน.
- ถวัลย์ มาศจรัสและมณี เรืองขำ. (2549). *นวัตกรรมชุดแนวการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโครงการ (Project)*. กรุงเทพฯ: ชารอักษร.

ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมเหหมัด. (2014). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. สืบค้น 20 ก.พ.

2560

จ ๑ ก <http://kpi.ac.th/%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%9E%E0%B8%A5%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87%E0%B9%83%E0%B8%99%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2-citizenship-in-thailand-.html>.

chnerchny อำนานุกิจ. (2551). *ลักษณะทางจิตและลักษณะทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการประหยัด ไฟฟ้าในอาคารสำนักงานของพนักงานธนาคารกรุงไทยจำกัด (มหาชน) สำนักงานใหญ่* (ปริญญาานิพนธ์มหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นวลจิตต์ เชาวศิริพิงศ์. (2545). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. กรุงเทพฯ : สำนักงานปฏิรูปการศึกษา

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

เบญจวรรณ ช่างจัตุรัส. (2545). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ 1 ของ นักเรียนวิทยาลัยอาชีวศึกษาขอนแก่น* (วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปลินทร เพ็ชรฤทธิ์. (2550). *สภาพและปัญหาการจัดการกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีให้แก่แก่นักเรียนมัธยมศึกษาของครูสังคมศึกษา* (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปริญญา เทวานนมิตรกุล. (2555). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง (Civic Education)*. กรุงเทพฯ : นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ประภัสสร ไพบูลย์รัฐดิพรชัย. (2553). *การศึกษาความเป็นพลเมืองดีของนักเรียน โรงเรียนพนัชยกรรม บางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี* (วิทยานิพนธ์ปริญญาามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- ปราณี กองจินดา. (2549). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์และทักษะการคิดเลขในใจของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามรูปแบบซิปปาโดยใช้แบบฝึกหัดที่เน้นทักษะ การคิดเลขในใจกับนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้คู่มือคู่วิทยานิพนธ์ ค.ม. (หลักสูตรและการสอน)*. พระนครศรีอยุธยา : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ประกาศกร โลทองคำ. (2522). *กลุ่ม : การสอนกลุ่มสัมพันธ์ในโรงเรียน*. นครราชสีมา : วิทยาลัยครูนครราชสีมา.
- มโน มาพะเนาวิ. (2554). *การพัฒนาแผนการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาบาสเกตบอล โดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3*. มหาสารคาม. โรงเรียนเขวาไร่ศึกษา
- พรพิมล พรพิรชนม์. (2550). *การจัดการกระบวนการเรียนรู้*. สงขลา : เทมการพิมพ์
- ไพรินทร์ ชัดธิพงษ์. (2553). *ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวกับความฉลาดทางการเมืองของนิสิตนักศึกษา ระดับปริญญาตรี (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์, เพียว ยินดีสุข และราชน มีศรี. (2551). *การสอนคิดด้วยโครงการงานการ เรียนการสอนแบบบูรณาการ ทักษะในศตวรรษที่ 21 (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- พระเทพวิสุทธิเมธี (ปัญญานันทภิกขุ) . (2534). *ปัญญานันทะ อุดมธรรม. ปารกภาพิเศษ รวบรวมโดยธรรมชีวิน*. กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์ดี จำกัด,
- เพ็ญพร ทองคำสุก. (2550). *ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อความสามารถในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นตามวิถี ประชาของ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (ปริญญาานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต)*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ฤกษ์ชัย คุณูปการ. (2553). *ผลการฝึกอบรมทางจิตพฤติกรรมศาสตร์ที่มีต่อพฤติกรรมประชาธิปไตย ด้านสิทธิและหน้าที่ของนักศึกษามหาวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงาน คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ
- ภณ ใจสมัคร.(2560). *ความเป็นพลเมืองในสังคมยุคใหม่*. สืบค้น 19 กุมภาพันธ์ 2560, จาก http://ge.kbu.ac.th/Download9_files/img/07.pdf.

- เยาวดี วิบูลยศรี. (2540). *การวัดผลและการสร้างแบบสอบสัมฤทธิ์*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ทศนาแถมมณี. (2547). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีวัฒน์ บุญชิต. (2546). *ความสัมพันธ์ระหว่างประชาธิปไตยกับจิตลักษณะและพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา*. กรุงเทพฯ : การวิจัยและพัฒนาระบบพฤติกรรมไทยสำนักงานคณะกรรมการ วิจัยแห่งชาติ.
- ทิพย์พพร ตันติสุนทร. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างพลเมือง*. กรุงเทพฯ : สถาบันนโยบายศึกษา.
- ทิพาพรรณ ก. บัวเกษตร. (2542). *การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ ของการเรียนรู้ เจตคติต่อการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการสอนแบบค้นพบด้วยตนเองกับการสอนแบบค้นพบโดยมีการชี้แนะ*. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัดดาวัลย์ เพชรโรจน์และคณะ. (2550). *สถิติสำหรับการวิจัยและเทคนิคการใช้ SPSS (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: มิตซัน มีเดีย.
- วราภรณ์ ตระกูลสถิตย์. (2551). *แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบโครงการ*. กรุงเทพฯ : เอ็ม ไอ ที พรินท์ติ้ง.
- วรพล วิהלม. (2555). *โมเดลปัจจัยเชิงเหตุและผลของพฤติกรรมพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย : วิเคราะห์กลุ่มพหุ* (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุุณบัณฑิต). ชลบุรี : มหาวิทยาลัยบูรพา
- วราภรณ์ สามโกเศศ. (2554). *การศึกษาเพื่อสร้างความเป็นพลเมือง*. สืบค้น 19 มกราคม 2561, จาก <http://www.moe.go.th/moe/th/news/detail.php?NewsID= 22720&Key =hotnews>
- วลัย พานิช. (2549). *การใช้แผนผังกราฟิก ใน ประมวล บทความกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนสู่มาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.

- วัลย์พานิช . (2542). *ความเป็นพลเมืองดีในวิชาสังคมศึกษา การวิเคราะห์หลักสูตร
มัธยมศึกษา ประมวลบทความการเรียนการสอนและการวิจัยระดับมัธยมศึกษา.*
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- วัฒนา มัคคสมัน . (2550). *การสอนแบบ โครงงาน.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย.
- วิรัตน์ บัวขาว. (2541). *หลักสูตรประถมศึกษายุคโลกภิวัตน์. วารสารวิชาการ.*
กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท). (2559). *คู่มือหลักสูตรอบรมครูสะเต็ม
ศึกษา.* กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาและกระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *การจัดการเรียนรู้แบบ
โครงงาน.* กรุงเทพฯ: กลุ่มส่งเสริมนวัตกรรมการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย.* กรุงเทพฯ:
สำนักงานประชาสัมพันธ์สำนักงานเลขาธิการ สภาผู้แทนราษฎร
- สมนึก ภัทธีชธนี. (2551). *การวัดผลการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 4).* มหาสารคาม : คณะศึกษาศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- สุคนธ์ชา เสงี่ยมเจริญ. (2556). *การวิเคราะห์โครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีผลต่อจิตสำ
นึกสาธารณะ ในนิสิตระดับปริญญาตรีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (ปริญญาานิพนธ์
ปริญญามหาบัณฑิต).* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุคนธ์ สิ้นชพานนท์. (2550). *สุดยอดวิธีการสอนสังคมศึกษาและวัฒนธรรมนำไปสู่การ
จัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่.* กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์.
- สุพรรณณี เจริญผล. (2553). *การสอนแบบ โครงงาน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนบ้านแสอ
สพท.*
- สุคนธ์สิ้นชพานนท์. (2550). *การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ:
อักษรเจริญทัศน์.

Leslie Owen Wilson. (2006). Beyond Bloom – A new Version of the Cognitive Taxonomy. สืบค้น
4 กรกฎาคม 2554, จาก <http://www.saranslive.com>

ภาษาต่างประเทศ

Ausubel, D.P. (1963). *The Psychology of Meaningful Verbal Learning*. New York :

Gruner and Stratton

Amada M, Klein B. S. (2005). *The Effects of Computer Assisted Instruction on College Algebra Students at Texas Tech University* (Master of Science Graduate School). Texas Tech University.

Bandura, A. (1977). *Social Learning Theory*. Englewood Cliffs, N.J.: Prentice Hall.

Bissing-Olson, M. J., Fielding, K. S., & Iyer, A. (2016). Experiences of Pride, Not Guilt, Predict Pro-Environmental Behavior When Pro-Environmental Descriptive Norms Are More Positive. *Journal of Environmental Psychology*, 45, 145-153.

Bloom, et al. (1956). *The Function of Executive*. London: Oxford University Press.

Bloom, G.S., et al. (1956). *Taxonomy of Educational Objectives Handbook I: Cognitive Domain*. New York: Longmans, Inc

Buckley, L., & Chapman, R. L. (2016). Characteristics of Adolescents Who Intervene to Stop the Risky and Dangerous Behavior of Their Friends. *Accident Analysis & Prevention*, 88, 187-193.

Carter, Marthea Bernadette. (2004). *An analyze and Comparison of the Effects of Computer Assisted Instruction versus Traditional Mathematics Courses* (Master of Education Graduate School). Temple University.

Corrigan-Brown, C., & Wilkes, R. (2014). Media Exposure and the Engaged Citizen: How the Media Shape Political Participation. *The Social Science Journal*, 51(3), 408-421.

- Carlo, G., Mestre, M. V., Samper, P., Tur, A., & Armenta, B. E. (2010). Feelings or Cognitions? Moral Cognitions and Emotions as Longitudinal Predictors of Prosocial and Aggressive Behaviors. *Personality and Individual Differences, 48*(8), 872-877
- Chen, Huei-Lien. (2006). "Projects-to-think-with and Projects-to-Talk with : How Adult Learners Experience Projectbased Learning in Online Course," *Dissertation Abstracts International, 67*(12).
- Fishbine, M., & Ajzen, I. (1975). *Belife Attitude Intention and Behavior : An Introduction andResearch* . NY: Addison-Wesley
- Fielding, K. S., McDonald, W. R., & Louis, W. R. (2008). Theory of Planned Behaviour, Identity and Intentions to Engage in Environmental Activism. *Journal of Environmental Psychology, 28*, 318-326
- Gallagher, S.A. & et al. (1995). Implementation problem - based learning in science classrooms. *School science and mathematics, 95*(3), 136 - 145.
- Knowles, R. T., & McCafferty-Wright, J. (2015). Connecting an Open Classroom Climate to Social Movement Citizenship: A Study of 8th Graders in Erope Using IEA ICCS data. *The Journal of Social Studies Research, 39*(4), 255-269
- Kucharski . GreGory A. (2005). Evaluation of the Ecological (EFG) Curriculum : A. *Journal Research on Technoloay in Education. 125*(4), 625.
- Oskamp, S. (1984). *Applied social psychology*. Prentice Hall.
- Jung,H.,W. Jun, & L.Gruenwald. (2001). *A Design and Implementation of Web-Based Project-Based Learning Upport Systems*. available July 17, 2014, from <http://www.cs.ou.edu/~database/documents/jjg01.pdf>
- Railsback, J. (2002). *Project-based instruction: Creating excitement for learning*. Portland, OR: Northwest Regional Educational Laboratory. from <http://www.nwrel.org/request/2002aug/index.html>

- Richard I. Arends, & Ann Kilcher. (2010). *Teaching for Student Learning*. Routledge, New York.
- Strauss, G., & Sayles, L. R. (1980). *Personnel :The Human Problems of Management*. New Jersey: Prentice-Hall.
- Moursund, D. (1999). *Project Based Learning Using Information Technology*. New York : ISTE Publications.
- Munn, N. L, Femald, L. D.,& Femald, P. S. (1969). *Introduction to psychology*. (2 ed.). MA: Houghton Mifflin.
- Thomas, J. W. & Mergendoller, J. R. (2000). Managing project-based learning: Principles from the field. *Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association*.
- Kaplan, Louis. (1959). *Mental Health and Human Relation in Education*. New York: Harber and Brothers
- Gotlieb, M. R., Kyoung, K., Gabay, I., Riddle, K., & Shah, D. V. (2015). Socialization of Lifestyle and Conventional Politics among Early and Late Adolescents. *Journal of Applied Developmental Psychology, 41*, 60-70.
- Portney, K.E., et al. (2009). *Gender Differences in Political and Civic Engagemnt among Young People*. Available 20 May 2012. From <http://ase.tufts.edu/polsci/faculty/eichenberg/NiemiPortneyEichenbergAug26.pdf>
- Hua, C.W. & wan, K.E. (2011). *Civic Mindedness: Components, Correlates and Implications for the Public Service*. Available From <http://www.cscollege.gov.sg/Knowledge/Pages/Civic-Mindedness-Components,-Correlates-and-Implications-for-the-Public-Service.aspx>(2012, October 1).
- Wurdinger, Scott. (2011). Cultivating Life Skills at Project-Based Charter School. *Improving School. 14*, (1), 84-96.
- Zimmerman, B. J. (1989). A social cognitive view of self regulated academic learning. *Journal of Education Psychology, 81*(3), 329-339.

ภาคผนวก ก
ตัวอย่างแผนการจัดการเรียนรู้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1

รายวิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 15101 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษาฯ
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
 เรื่อง การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 5 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส.2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและ
 ชำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติ
 สุข

ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง

ส.2.1 ป.5/1 อธิบายความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายความหมายของความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยได้
2. ปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม
3. อธิบายการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ในฐานะพลเมืองดีได้

3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขในสังคมนั้นทุกคนจะต้องปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของตนเองในฐานะพลเมืองดี

4. สาระการเรียนรู้

การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

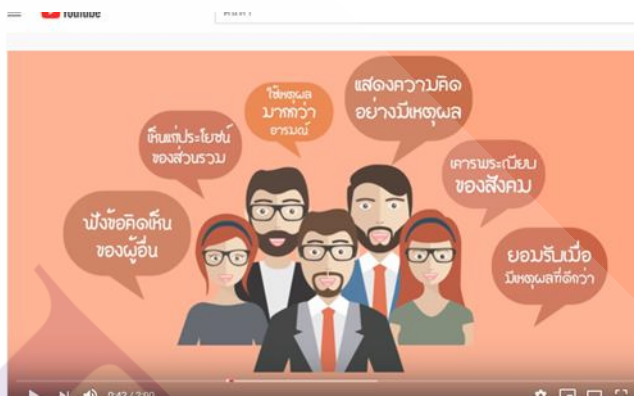
ชั่วโมงที่ 1 – 2

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงการเรียนรู้โดยใช้โครงงานและวิธีดำเนินการจัดทำโครงงาน ซึ่งเป็นเรื่องใหม่สำหรับนักเรียนซึ่งใช้เวลาประมาณ ครึ่งชั่วโมง
2. ครูให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียน (pretest) จำนวน 1 ชุด จำนวน 20 ข้อ เวลา 35 นาที

3. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน กลุ่มละ 6 คน โดยใช้คะแนนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนวัดความสามารถของนักเรียน มาจัดกลุ่มจำนวน 5 กลุ่ม 5-6 คน แบบวัดความสามารถ จากนั้นผู้สอนแนะนำการทำงานกลุ่มและบทบาทของสมาชิกในกลุ่ม โดยแนะนำให้นักเรียนทุกคนสลับหน้าที่ในกลุ่มได้ในแต่ละครั้งที่มีการทำกิจกรรม

4. ครูเปิดวิดีโอเรื่อง ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ให้นักเรียนดู หลังจากนั้นครูซักถาม ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

<https://www.youtube.com/watch?v=6Sk9OE7QGA4>

ชั่วโมงที่ 3 – 5

5. นักเรียนทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบ โครงงานมี 4 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนการจัดเรียนรู้แบบ โครงงาน	บทบาทของผู้สอน	บทบาทของผู้เรียน
1. ขั้นกำหนดปัญหา	1. ครูให้นักเรียนศึกษา เรื่องการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ โดยครูให้นักเรียนสำรวจตามหัวข้อที่ครูได้กำหนดไว้ให้ โดยครูคอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา	1. ค้นคว้าและกำหนดปัญหาเรื่อง การปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่ จากใบความรู้ร่วมกันจากแหล่งข้อมูลต่างๆจาก ห้องสมุดและสื่อออนไลน์ เช่น เว็ปไซต์ วิดีโอ หนังสือเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5
2. ขั้นวางแผน	2. ครูคอยให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำให้แก่ นักเรียนในการวางแผนโครงงาน	2. นักเรียนร่วมกันวางแผนการทำงานโครงงานและแบ่งหน้าที่ ความรับผิดชอบของแต่ละคนในกลุ่มเพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน และช่วยกันคิดขั้นตอนในการทำงานร่วมถึงการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่ครูกำหนดให้
3. ขั้นลงมือทำ	3. ครูติดตามการทำงานของนักเรียนและสอบถามความก้าวหน้า - ครูคอยให้คำแนะนำและให้คำปรึกษาเรื่อง ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ - ครูประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและประเมินการทำโครงงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม	3. นักเรียนลงมือปฏิบัติการทำโครงงานตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ นักเรียนรวบรวมข้อมูลที่ได้นำมาช่วยกันเรียบเรียงและตรวจสอบความถูกต้อง นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องแล้วมาเขียนสรุป
4. ขั้นนำเสนอ	4. ประเมินสรุปการทำงานและเสนอแนะการทำงานกลุ่มของแต่ละกลุ่ม	4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานในรูปแบบโครงงานที่จัดทำขึ้น

ขั้นสรุป

7. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอ

8. ครูให้ข้อมูลและให้อธิบายความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนได้นำเสนอ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ห้องสมุดในโรงเรียน
3. เว็บไซต์ต่างๆทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง
4. ใบความรู้เรื่อง เรื่องการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่
5. แบบฝึกการเรียนรู้โครงการแบบสำรวจ

6. การวัดและการประเมินผล

1. แบบประเมินการทำโครงการ
2. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ใบความรู้ สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองดี

สถานภาพ บทบาท สิทธิ เสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองดี

1. ความหมาย ของ สถานภาพ บทบาท สิทธิเสรีภาพ และหน้าที่ของพลเมืองดี

1.1 สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งที่บุคคลได้รับจากการเป็นสมาชิกของสังคม แบ่งออกเป็น สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด เช่น ลูก หลาน คนไทย เป็นต้น และสถานภาพทางสังคม เช่น ครู นักเรียน แพทย์ เป็นต้น

1.2 บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่อันเนื่องมาจากสถานภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลมีหลายสถานภาพในคนคนเดียว ฉะนั้นบทบาทของบุคคลจึงต้องปฏิบัติตาม สถานภาพในสถานการณ์ตามสถานภาพนั้น ๆ

1.3 สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือผลประโยชน์ของบุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง เช่น สิทธิเลือกตั้ง กฎหมายกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์มีคุณสมบัติถูกต้องตามกฎหมายมีสิทธิเลือก สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.4 เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระในการกระทำของบุคคลที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน เป็นต้น

1.5 หน้าที่ หมายถึง ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่จะต้องปฏิบัติ เช่น หน้าที่ของบิดาที่มีต่อบุตร เป็นต้น

2. หน้าที่ของพลเมืองดีตามรัฐธรรมนูญ

ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กล่าวถึงหน้าที่ของชนชาวไทยตามระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นหน้าที่ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายสูงสุดของประเทศซึ่งทุกคนจะต้องรักษาและปฏิบัติตามจะหลีกเลี่ยง ไม่ได้พอสรุปได้ ดังนี้

2.1 การรักษาชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

- การรักษาชาติ
- การรักษาศาสนา
- การรักษาพระมหากษัตริย์และการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรง

เป็นประมุข

2.2 การปฏิบัติตามกฎหมาย

เมื่อเราต้องเกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับกฎหมายใดก็ต้องปฏิบัติตามกฎหมายนั้นๆ อย่าง เกร่งกรี้ด เพราะกฎหมายแต่ละฉบับนั้น ได้มีการร่างและประกาศใช้ในราชกิจจานุเบกษาอย่าง เปิดเผยต่อหน้าสาธารณชน

2.3 การพัฒนาประเทศ

- การป้องกันประเทศ
- การรับราชการทหาร
- การเสียภาษีอากร
- การช่วยเหลือราชการ
- การศึกษาอบรม
- การพิทักษ์ปกป้องและสืบสานศิลปะ วัฒนธรรมของชาติและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. แนวทางการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตย

พลเมืองดีตามวิถีชีวิตประชาธิปไตยควรมีแนวทางการปฏิบัติตนดังนี้ คือ

3.1 ด้านสังคม ได้แก่

- การแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
- การรับฟังข้อคิดเห็นของผู้อื่น
- การยอมรับเมื่อผู้อื่นมีเหตุผลที่ดีกว่า
- การตัดสินใจโดยใช้เหตุผลมากกว่าอารมณ์
- การเคารพระเบียบของสังคม
- การมีจิตสาธารณะ คือ เห็นแก่ประโยชน์ของส่วนรวมและรักษาสาธารณสมบัติจิตอาสา

3.2 ด้านเศรษฐกิจ ได้แก่

- การประหยัดและอดออมในครอบครัว
- การซื้อสัตย์สุจริตต่ออาชีพที่ทำ
- การพัฒนางานอาชีพให้ก้าวหน้า
- การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม
- การสร้างงานและสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ใหม่ ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมไทยและ

สังคมโลก

- การเป็นผู้ผลิตและผู้บริโภคที่ดี มีความซื่อสัตย์ ยึดมั่นในอุดมการณ์ที่ดีต่อชาติเป็นสำคัญ

สถาบันการเมือง

3.3 ด้านการเมืองการปกครอง ได้แก่

- การเคารพกฎหมาย
- การรับฟังข้อคิดเห็นของทุกคน โดยอดทนต่อความขัดแย้งที่เกิดขึ้น
- การยอมรับในเหตุผลที่ดีกว่า

4. การซื้อสัตย์ต่อหน้าที่โดยไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน

- การกล้าเสนอความคิดเห็นต่อส่วนรวม กล้าเสนอตนเองในการทำหน้าที่สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร หรือสมาชิกวุฒิสภา

- การทำงานอย่างเต็มความสามารถ เต็มเวลา

แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/khwampenphlmeuxngkxhm/sthanphaph-bthbath-siththi-seriphaph-laea-hnathi-khxng-phlmeuxng-di>

แบบฝึกที่ 1 การเรียนรู้โดยใช้โครงงานแบบสำรวจ

ให้นักเรียนสำรวจตามหัวข้อต่อไปนี้

1.1 สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งที่บุคคลได้รับจากการเป็นสมาชิกของสังคม แบ่งออกเป็น สถานภาพที่ได้มาโดยกำเนิด เช่น ลูก หลาน คนไทย เป็นต้น

และสถานภาพทางสังคม เช่น ครู นักเรียน แพทย์ เป็นต้น

1.2 บทบาท หมายถึง การปฏิบัติตามสิทธิ หน้าที่อันเนื่องมาจากสถานภาพของบุคคล เนื่องจากบุคคลมีหลายสถานภาพในคนคนเดียว ฉะนั้นบทบาทของบุคคลจึงต้องปฏิบัติตาม สถานภาพในสถานการณ์ตามสถานภาพนั้น ๆ

1.3 สิทธิ หมายถึง อำนาจหรือผลประโยชน์ของบุคคลที่กฎหมายให้ความคุ้มครอง เช่น สิทธิเลือกตั้ง กฎหมายกำหนดให้บุคคลที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์มีคุณสมบัติถูกต้องตามกฎหมายมีสิทธิเลือกสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

1.4 เสรีภาพ หมายถึง ความมีอิสระในการกระทำของบุคคลที่อยู่ในขอบเขตของกฎหมาย เช่น เสรีภาพในการพูด การเขียน เป็นต้น

1.5 หน้าที่ หมายถึง ภาระรับผิดชอบของบุคคลที่จะต้องปฏิบัติ เช่น หน้าที่ของบิดาที่มีต่อบุตร เป็นต้น

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2

รายวิชา สังคมศึกษาฯ รหัสวิชา ส 15101 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษาฯ
 หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย เรื่อง การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ
 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 5 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ตัวชี้วัด

สาระที่ 2 หน้าที่พลเมือง วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตในสังคม

มาตรฐาน ส.2.1 เข้าใจและปฏิบัติตนตามหน้าที่ของการเป็นพลเมืองดีมีค่านิยมที่ดีงามและ
 ชำรงรักษาประเพณีและวัฒนธรรมไทยดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมไทยและสังคมโลกอย่างสันติ
 สุข

ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้อง

ส.2.1 ป.5/1 อธิบายการปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพในฐานะความเป็นพลเมืองดี

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายการปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพในฐานะพลเมืองดีได้
2. ปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพในฐานะพลเมืองดีได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

3. สาระสำคัญ/ความคิดรวบยอด

การรู้จักปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพของตนเองและผู้อื่นจะทำให้อยู่ร่วมกันในสังคมได้
 อย่างมีความสุข

4. สาระการเรียนรู้

การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ

5. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน

1. ครูและนักเรียนร่วมกันสนทนาเกี่ยวกับเรื่อง การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ แล้ว
 นำมาวิเคราะห์ว่านักเรียนมีสิทธิและเสรีภาพอย่างไร
2. ครูแบ่งกลุ่มนักเรียน 5 กลุ่ม โดยใช้กลุ่มเดิมที่แบ่งตั้งแต่ครั้งแรก
3. ครูเปิดวิดีโอทัศน์ เรื่อง การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ หลังจากนั้นครูซักถาม
 หลังจากนั้นครูซักถาม การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ ที่นักเรียนควรได้รับ

<https://www.youtube.com/watch?v=T-hV-Taxbrk>

4. นักเรียนทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงงานมี 4 ขั้นตอน

ดังนี้

ขั้นตอนการจัด เรียนรู้แบบ โครงงาน	บทบาทของผู้สอน	บทบาทของผู้เรียน
1. ขั้นกำหนดปัญหา	1. ครูให้นักเรียนศึกษา การปฏิบัติตาม สิทธิและเสรีภาพ โดย ครูให้นักเรียนสำรวจ ตามหัวข้อที่ครูได้ กำหนดไว้ให้ โดยครูให้คำแนะนำ และให้คำปรึกษา	1. นักเรียนศึกษาค้นคว้าและกำหนดปัญหาเรื่อง การ ปฏิบัติตามสิทธิและเสรีภาพ จากไปความรู้ ร่วมกันค้นคว้าหาข้อมูลในแหล่งต่างๆจากห้องสมุด และสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ วิดีโอ หนังสือเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ขั้นวางแผน	2. ครูคอยให้ คำปรึกษาและให้ คำแนะนำให้แก่ นักเรียนในการ วางแผนโครงงาน	2. นักเรียนร่วมกันวางแผนการทำงานโครงงานและ แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนในกลุ่ม เพื่อฝึกการทำงานร่วมกันและช่วยกันคิดขั้นตอนใน การทำงานร่วมถึงการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ ที่ครูกำหนดให้

3. ชั้นลงมือทำ	3. ครูติดตามการทำงาน ของนักเรียน และสอบถาม ความก้าวหน้า - ครูคอยให้ คำแนะนำและให้คำที่ ปรึกษาเรื่องที่นักเรียน ได้ลงมือปฏิบัติ - ครูประเมิน พฤติกรรมการทำงาน กลุ่มและประเมินการ ทำโครงการของ นักเรียนแต่ละกลุ่ม	3. นักเรียนลงมือปฏิบัติโครงการตามขั้นตอนที่ วางแผนไว้ -นักเรียนรวบรวมข้อมูลที่ได้มาช่วยกันเรียบเรียง และตรวจสอบความถูกต้อง -นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องแล้วมาเขียนสรุป
4. ชั้นนำเสนอ	4. ประเมินสรุปการ ทำงานและเสนอแนะ การทำงานกลุ่มของ แต่ละกลุ่ม	4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานในรูปแบบ โครงการที่จัดทำขึ้น

ขั้นสรุป

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอ

6. ครูให้ข้อมูลและอธิบายความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนได้นำเสนอ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ห้องสมุดในโรงเรียน
3. เว็บไซต์ต่างๆทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง
4. ใบความรู้เรื่อง เรื่องการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่
5. แบบฝึกการเรียนรู้โครงการแบบสำรวจ

6. การวัดและการประเมินผล

1. แบบประเมินการทำโครงการ
2. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ใบความรู้ที่ 2 การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ

สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๖๐

บุคคลทุกคนย่อมมีสิทธิและเสรีภาพและได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอย่างเท่าเทียมกันชายและหญิงมีสิทธิเท่าเทียมกัน การเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคล ไม่ว่าด้วยเหตุความแตกต่างในเรื่องถิ่นกำเนิด เชื้อชาติ ภาษา เพศ อายุ ความพิการ สภาพทางกายหรือสุขภาพ สถานะของบุคคลฐานะทางเศรษฐกิจหรือสังคม ความเชื่อทางศาสนา การศึกษาอบรม หรือความคิดเห็นทางการเมืองที่ไม่ขัดต่อบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญหรือเหตุอื่นใดจะกระทำไม่ได้มาตรการที่รัฐกำหนดขึ้นเพื่อขจัดอุปสรรคหรือส่งเสริมให้บุคคลสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพได้ เช่นเดียวกับบุคคลอื่น หรือเพื่อคุ้มครองหรืออำนวยความสะดวกให้แก่เด็ก สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ หรือผู้ด้อยโอกาสไม่ถือเป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม

ผู้เป็นทหาร ตำรวจ ข้าราชการ เจ้าหน้าที่อื่นของรัฐ และพนักงานหรือลูกจ้างขององค์กรของรัฐมี

สิทธิและเสรีภาพเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไป เว้นแต่ที่จำกัดไว้ในกฎหมายเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับการเมือง

สมรรถภาพ วินัย หรือจริยธรรมรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 กำหนดไว้ดังนี้

1. สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัวการกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิดังกล่าวหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคลไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆจะกระทำไม่ได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

2. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข

บุคคลมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ มีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ

3. การนับถือศาสนา การปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา

บุคคลมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

4. การแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น และเสรีภาพในทางวิชาการ

บุคคลมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น การจำกัดเสรีภาพดังกล่าวกระทำไม่ได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐเพื่อคุ้มครองสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่นเพื่อรักษาความสงบ

เรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือเพื่อป้องกันสุขภาพของประชาชนเสรีภาพทางวิชาการย่อมได้รับความคุ้มครองแต่การใช้เสรีภาพนั้นต้องไม่ขัดต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และต้องเคารพและไม่ปิดกั้นความเห็นต่างของบุคคลอื่น

5. การประกอบอาชีพ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศการแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือจัดการกีดกันหรือการผูกขาดการคุ้มครองผู้บริโภคการจัด

ระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

6. สิทธิเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติความเป็นอยู่ของชุมชนและการจัดระบบสวัสดิการของชุมชน

6.1 อนุรักษ์ ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

6.2 จัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ
แหล่งที่มา

<https://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:qQRFmQ63ueYJ:https://library2.parliament.go.th/ebook/content-ebbas/2560-bas.pdf+&cd=2&hl=th&ct=clnk&gl=th>

การปฏิบัติตนตามสิทธิของตนเองและผู้อื่นในสังคม เป็นสิ่งที่ช่วยจัดระเบียบให้กับสังคมสงบสุข โดยมีแนวทางปฏิบัติ ดังนี้

1. เคารพสิทธิของกันและกัน โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของผู้อื่นสามารถแสดงออกได้หลายประการ เช่น การแสดงความคิดเห็น การยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น เป็นต้น

2. รู้จักใช้สิทธิของตนเองและแนะนำให้ผู้อื่นรู้จักใช้สิทธิของตนเอง

3. เรียนรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสิทธิเสรีภาพตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น สิทธิเสรีภาพของความเป็นมนุษย์ สิทธิเสรีภาพในเคหสถาน เป็นต้น

4. ปฏิบัติตามหน้าที่ของชาวไทยตามที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ เช่น การออกไปใช้สิทธิ์เลือกตั้ง การเสียภาษีให้รัฐเพื่อนำเงินมาพัฒนาประเทศ เป็นต้น

ผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่น

1. ผลที่เกิดกับประเทศชาติ หากประชาชนมีความสมัครสมานรักใคร่สามัคคี ไม่มีความแตกแยก ไม่แบ่งเป็นพวกเป็นเหล่า บ้านเมืองก็จะสงบสุขเกิดสวัสดิภาพ บรรยากาศโดยรวมก็จะสดใส ปราศจากการระแวงต่อกัน การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ สามารถดำเนินไปอย่างราบรื่น นักลงทุน นักท่องเที่ยวก็จะเดินทางมาเยือนประเทศของเราด้วยความมั่นใจ

2. ผลที่เกิดขึ้นกับชุมชนหรือสังคม เมื่อประชาชนในสังคมรู้จักสิทธิของตนเองและของผู้อื่นก็จะทำพาให้ชุมชนหรือสังคมเกิดการพัฒนา เมื่อสังคมมั่นคงเข้มแข็งก็จะมีส่วนทำให้ประเทศชาติเข้มแข็ง เพราะชุมชนหรือสังคมเป็นส่วนหนึ่งของประเทศชาติบ้านเมืองโดยรวม

3. ผลที่เกิดขึ้นกับครอบครัว ครอบครัวเป็นสถาบันแรกของสังคม เมื่อครอบครัวเข้มแข็ง และอบรมสั่งสอนให้สมาชิกในครอบครัวทุกคนรู้บทบาท สิทธิ เสรีภาพของตนเองและปฏิบัติตามที่กฎหมายและรัฐธรรมนูญได้ให้ความคุ้มครองได้ อย่างเคร่งครัด โดยไม่ละเมิดสิทธิเสรีภาพของสมาชิกอื่นในสังคม ก็จะนำพาให้สังคมและประเทศชาติเข้มแข็งตามไปด้วย

แหล่งที่มา <https://sites.google.com/site/cjb6718/home/hnwy-kar-reiyn-ru-thi-1/--kar-khearph-siththi-laea-seriphaph-khxng-tnxeng-laea-phu-xun>

แบบฝึกที่ 2 การเรียนรู้โดยใช้โครงงานแบบสำรวจ

ให้นักเรียนสำรวจตามหัวข้อต่อไปนี้

1. สิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียง และครอบครัว

บุคคลย่อมมีสิทธิในความเป็นอยู่ส่วนตัว เกียรติยศ ชื่อเสียงและครอบครัวการกระทำอันเป็นการละเมิดหรือกระทบต่อสิทธิดังกล่าวหรือการนำข้อมูลส่วนบุคคล ไปใช้ประโยชน์ไม่ว่าในทางใดๆจะกระทำไม่ได้เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพียงเท่าที่จำเป็นเพื่อประโยชน์สาธารณะ

- 1.1 การใช้ความรุนแรงต่อคนในครอบครัว
- 1.2 การใช้เหตุผลตัดสินปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่เกิดขึ้น
- 1.3 ลูกต้องเชื่อฟังคำสั่งสอนของบิดา มารดา
- 1.4 พ่อ แม่ ควรต้องให้ความเคารพซึ่งกันและกัน
- 1.5 ไม่ก่อปัญหาความเดือดร้อนให้กับครอบครัว

2. สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข

บุคคลมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐ มีสิทธิได้รับการป้องกันและขจัดโรคติดต่ออันตรายจากรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และบุคคลผู้ยากไร้ย่อมมีสิทธิได้รับบริการสาธารณสุขของรัฐโดยไม่เสียค่าใช้จ่ายตามที่กฎหมายบัญญัติ

3. การนับถือศาสนา การปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนา

บุคคลมีเสรีภาพบริบูรณ์ในการถือศาสนาและมีเสรีภาพในการปฏิบัติหรือประกอบพิธีกรรมตามหลักศาสนาของตน แต่ต้องไม่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ของปวงชนชาวไทยไม่เป็นอันตรายต่อความปลอดภัยของรัฐและไม่ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

4. การประกอบอาชีพ

บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการประกอบอาชีพการจำกัดเสรีภาพในการประกอบอาชีพจะกระทำไม่ได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายที่ตราขึ้นเพื่อรักษาความมั่นคงหรือเศรษฐกิจของประเทศการแข่งขันอย่างเป็นธรรม การป้องกันหรือขจัดการกีดกันหรือการผูกขาดการคุ้มครองผู้บริโภคการจัด

ระเบียบการประกอบอาชีพเพียงเท่าที่จำเป็นหรือเพื่อประโยชน์สาธารณะอย่างอื่น

5. สิทธิเกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญา ทรัพยากรธรรมชาติความเป็นอยู่ของชุมชนและการจัดระบบสวัสดิการของชุมชน

- อนุรักษ์ ป่า ฟื้นฟู หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม และจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ

ปัญหา หรือไม่	ประชาชนมีสิทธิและเสรีภาพในการปฏิบัติตนตามระบอบประชาธิปไตย จริง
วางแผน	ให้นักเรียนไปสำรวจคุณสมบัติของการปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพสมมติของ คนใน ครอบครัว จำนวน 1 ครอบครัว จำนวน 2 คน ภายในเวลา 1 สัปดาห์
ลงมือปฏิบัติ	นำแบบสำรวจไปสำรวจคุณสมบัติของการปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพสมมติ ของคนในครอบครัว จำนวน 1 ครอบครัว จำนวน 2 คน ภายในเวลา 1 สัปดาห์ นำผลสำรวจมาคำนวณหาค่าร้อยละ
นำเสนอ	ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลของกลุ่มตนเอง

คุณสมบัติของการปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ

ข้อที่	การปฏิบัติตนตามสิทธิและเสรีภาพ	มี	ไม่มี
1	ไปใช้สิทธิเลือกตั้งเสมอ		
2	เคารพผู้อาวุโสกว่า		
3	เสียสละเวลาทำงานเพื่อส่วนร่วม		
4	ปฏิบัติตามกฎหมาย		
5	ปฏิบัติตามหลักศาสนา		
6	มีความภาคภูมิใจในการเป็นไทย		
7	ทำงานแบบสุจริต		

<https://sites.google.com/site/socialknowledgecom/hnathi-phl-meux-ng-thi-di/kar-lameid-siththi-dek-ni-sangkham-thiy>

4. นักเรียนทุกกลุ่มลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้แบบโครงงานมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการจัดเรียนรู้แบบโครงงาน	บทบาทของผู้สอน	บทบาทของผู้เรียน
1. ขั้นกำหนดปัญหา	1. ครูให้นักเรียนศึกษาคุณลักษณะของพลเมืองดี โดยครูให้นักเรียนสำรวจตามหัวข้อที่ครูได้กำหนดไว้ให้ โดยครูให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา	1. นักเรียนศึกษาเรื่องคุณลักษณะของพลเมืองดี จากใบความรู้ ร่วมกันค้นคว้าหาข้อมูลในแหล่งต่างๆจากห้องสมุดและสื่อออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ วิดีโอ หนังสือเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ขั้นวางแผน	2. ครูคอยให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำให้แก่ นักเรียน ในการวางแผนโครงงาน	2. นักเรียนร่วมกันวางแผนการทำงานและแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละคนในกลุ่มเพื่อฝึกการทำงานร่วมกัน และช่วยกันคิดขั้นตอนในการทำงานร่วมถึงการสืบค้นข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ที่ครูกำหนดให้

3. ชั้นลงมือทำ	3. ครูติดตามการทำงานของนักเรียนและสอบถามความก้าวหน้า - ครูคอยให้คำแนะนำและให้คำที่ปรึกษาเรื่องที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติ - ครูประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่มและประเมินการทำโครงการงานของนักเรียนแต่ละกลุ่ม	3. นักเรียนลงมือปฏิบัติโครงการตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ -นักเรียนรวบรวมข้อมูลที่ได้มาช่วยกันเรียบเรียงและตรวจสอบความถูกต้อง -นักเรียนตรวจสอบความถูกต้องแล้วมาเขียนสรุป
4. ชั้นนำเสนอ	4.ประเมินสรุปการทำงานและเสนอแนะการทำงานกลุ่มของแต่ละกลุ่ม	4. นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอผลงานในรูปแบบโครงการที่จัดทำขึ้น

ขั้นสรุป

5. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปสาระสำคัญของเรื่องการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ ที่นักเรียนแต่ละกลุ่มได้นำเสนอ

6. ครูให้ข้อมูลและให้อธิบายความรู้เพิ่มเติมที่นักเรียนได้นำเสนอ

สื่อ/แหล่งเรียนรู้

1. หนังสือเรียน รายวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. ห้องสมุดในโรงเรียน
3. เว็บไซต์ต่างๆทางอินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้อง
4. ใบความรู้เรื่อง เรื่องการปฏิบัติตนตามสถานภาพ บทบาทและหน้าที่
5. แบบฝึกการเรียนรู้โครงการแบบสำรวจ

6. การวัดและการประเมินผล

1. แบบประเมินการทำโครงการ
2. แบบประเมินพฤติกรรมการทำงานกลุ่ม

ใบความรู้ที่ 3 คุณลักษณะของพลเมืองดี

พลเมืองมีความสำคัญต่อสังคมและประเทศชาติเป็นอย่างมาก เพราะพลเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมและประเทศชาติเจริญก้าวหน้า ฉะนั้น ถ้าพลเมืองส่วนใหญ่ของสังคมเป็นพลเมืองดี ย่อมทำให้ประเทศชาติเจริญก้าวหน้าและพัฒนาได้อย่างยั่งยืนต่อไป

คุณลักษณะของพลเมืองดีที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่นและช่วยจรรโลงให้สังคมประเทศชาติและโลกพัฒนาก้าวหน้า มีดังนี้

1. ต้องเป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย
2. ต้องเป็นบุคคลที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น
3. ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อน้ำที่ที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน

ประเทศชาติ และสังคมโลก

4. ต้องเป็นบุคคลที่มีเหตุผล ใจกว้าง และรับฟังความคิดเห็นของคนบุคคลอื่นเสมอ
 5. ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน
 6. ต้องเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข
- ปัญหาของชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก หรือองค์กรที่ตนสังกัดอยู่ เช่น ร่วมกันแก้ไข ปัญหาและพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนให้ดีขึ้น เป็นต้น

7. ต้องเป็นบุคคลที่มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการเมืองการปกครอง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

พลเมืองที่ดีมีคุณลักษณะดังกล่าวนี้ จะเป็นผู้ที่ทำประโยชน์ให้แก่ครอบครัว โรงเรียน ประเทศชาติ และสังคมโลกเสมอ ประเทศใดก็ตามที่มีพลเมืองดีเป็นจำนวนมาก ประเทศนั้นก็จะมีแต่ความสงบสุขและเจริญก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง

แหล่งที่มา <https://files-storage.easygenerator.com/documents/18603386-e611-46af-a383-111aa869f2c5/content>

แบบฝึกที่ 3 การเรียนรู้โดยใช้โครงงานแบบสำรวจ

ให้นักเรียนสำรวจตามหัวข้อต่อไปนี้

คุณลักษณะของพลเมืองดีที่สำคัญและจำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมกันอย่างราบรื่นและช่วย
จรรโลงให้สังคมประเทศชาติและโลกพัฒนาก้าวหน้า มีดังนี้

1. ต้องเป็นบุคคลที่เคารพกฎหมาย
2. ต้องเป็นบุคคลที่เคารพสิทธิและเสรีภาพของตนเองและบุคคลอื่น
3. ต้องเป็นบุคคลที่มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่มีต่อครอบครัว โรงเรียน ชุมชน
ประเทศชาติ และสังคมโลก
4. ต้องเป็นบุคคลที่มีเหตุผล ใจกว้าง และรับฟังความคิดเห็นของคนบุคคลอื่นเสมอ
5. ต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน
6. ต้องเป็นบุคคลที่มีความกระตือรือร้นที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไข
ปัญหาของชุมชน ประเทศชาติ และสังคมโลก หรือองค์กรที่ตนสังกัดอยู่ เช่น ร่วมกันแก้ไข
ปัญหาและพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนให้ดีขึ้น เป็นต้น
7. ต้องเป็นบุคคลที่มีความสนใจและกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ทางการเมือง
การปกครอง เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เป็นต้น

- ปัญหา ประชาชนมีคุณลักษณะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย จริงหรือไม่
- วางแผน ให้นักเรียนไปสำรวจคุณสมบัติของคุณลักษณะพลเมืองดีของคนในครอบครัว จำนวน 1 ครอบครัว จำนวน 2 คน ภายในเวลา 1 สัปดาห์
- ลงมือปฏิบัติ นำแบบสำรวจไปสำรวจคุณสมบัติของคุณลักษณะของพลเมืองดีของคนในครอบครัว จำนวน 1 ครอบครัว จำนวน 2 คน ภายในเวลา 1 สัปดาห์ นำผลสำรวจมาคำนวณหาค่าร้อยละ
- นำเสนอ ให้นักเรียนแต่ละกลุ่มนำเสนอข้อมูลของกลุ่มตนเอง
- คุณสมบัติของคุณลักษณะของพลเมืองดี

ข้อที่	คุณลักษณะของพลเมืองดี	มี	ไม่มี
1	มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์		
2	ซื่อสัตย์ เสียสละ อดทน มีอุดมการณ์ในสิ่งที่ดีงามเพื่อส่วนร่วม		
3	กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์		
4	ใฝ่หาความรู้ มั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม		
5	รักษาวัฒนธรรมไทย ประเพณีไทยอันงดงาม		
6	มีศีลธรรม รักษาความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่นเพื่อแผ่และแบ่งปัน		
7	เข้าใจ เรียนรู้ การเป็นประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขที่ถูกต้อง		
8	มีระเบียบวินัยเคารพกฎหมาย ผู้น้อยรู้จักเคารพผู้ใหญ่		
9	มีสติรู้ตัว รู้คิด รู้ทำ รู้ปฏิบัติตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว		
10	รู้จักดำรงตนอยู่โดยใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รู้จักอดออมไว้ใช้เวลาจำเป็น มีไว้พอกินพอใช้ ถ้าเหลือก็แจกจ่าย จำหน่าย และขยายกิจการเมื่อมีความพร้อมโดยมีภูมิคุ้มกันที่ดี		
11	มีความเข้มแข็งทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ยอมแพ้ต่ออำนาจฝ่ายต่ำหรือกิเลส มีความละอายเกรงกลัวต่อบาปตามหลักของศาสนา		
12	คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมและต่อชาติมากกว่าผลประโยชน์ของตน		

ภาคผนวก ข
แบบประเมินโครงการ

แบบประเมินโครงการ

โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน 3 ระดับ เป็นแบบรูบริกส์ (rubrics) ดังนี้

3 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับดี

2 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับพอใช้

1 หมายถึง โครงการที่ทำ ระดับปรับปรุง

มีเกณฑ์คะแนนดังนี้ 3 ระดับดี 2 ระดับ พอใช้ 1 ระดับ ปรับปรุง

เกณฑ์การให้คะแนน	3	2	1
1. การวางแผนการทำงาน 1.1 การกำหนดการทำงาน 1.2 การวางแผนและปฏิบัติงาน 1.3 กำหนดระยะเวลาในการทำงาน			
2. การค้นคว้าหาข้อมูล 2.1 ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งรู้ต่างๆ 2.2 ข้อมูลจากการค้นคว้าถูกต้อง 2.3 ข้อมูลที่สอดคล้องกับโครงการ			
3. การดำเนินการปฏิบัติ 3.1 ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการดำเนินงาน 3.2 การเอาใจใส่งานที่รับผิดชอบ 3.3 การจัดทำข้อมูลและบันทึกข้อมูล			
4. การสรุปผล 4.1 การสรุปข้อมูลตรงกับเรื่องที่ศึกษา 4.2 การสรุปตามลำดับ 4.3 การเรียบเรียงข้อมูลที่ถูกต้อง			
5. การนำเสนอโครงการ 5.1 รูปแบบและการนำเสนอผลงาน 5.2 การใช้ภาษาเหมาะสม 5.3 การใช้เวลานำเสนอตามที่กำหนด			

ภาคผนวก ค
แบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม

แบบประเมินพฤติกรรมกลุ่ม

โดยมีเกณฑ์ในการให้คะแนน 4 ระดับ ดังนี้

- 4 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดีมาก
- 3 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับดี
- 2 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับพอใช้
- 1 หมายถึง มีพฤติกรรมการทำงานกลุ่มระดับปรับปรุง

รายการประเมิน	ระดับคะแนน				ข้อเสนอแนะ
	4	3	2	1	
1.การวางแผนการทำงาน					
2.การให้ความร่วมมือในการทำงาน					
3.การแสดงความคิดเห็น					
4.ความกระตือรือร้นในการทำงาน					
5.ความรับผิดชอบต่อหน้าที่					
รวม					
คะแนนรวมทั้งหมด					

ภาคผนวก ง
แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
ก่อนเรียนและหลังเรียน

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (ก่อนเรียน)
สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง :

1. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก

จำนวน 20 ข้อ

2. ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ในข้อที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อ

เดียวทำลงในกระดาษคำตอบ

-
1. ข้อใดเหมาะสมกับนักเรียนที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยของชุมชนได้

ก. นักเรียนจะต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน	ข. การมีส่วนร่วมในการชวนพ่อแม่ไปเลือกตั้ง
ค. ควรเลือกซื้อสินค้าในชุมชน	ง. ดูแลรักษาความสะอาดในชุมชน
 2. ข้อใดเป็นการดูแลทรัพย์สินของชุมชน เช่น ที่ออกกำลังกาย ให้อยู่คงทนมากที่สุด

ก. เมื่อเกิดความเสียหายต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่	ข. นำสีไปเขียนชื่อตนเองที่เครื่องออกกำลังกาย
ค. ใช้เครื่องออกกำลังกายอย่างรุนแรง	ง. นำเครื่องออกกำลังกายไปไว้ที่บ้าน
 3. ข้อใดเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

ก. สมศรีทิ้งขยะลงในแม่น้ำทุกวัน	ข. เอกฉัตรกระดาษเล่นในห้องเรียน
ค. ลูกน้ำเปิดน้ำทิ้งไว้ในขณะล้างจาน	ง. ครูให้นักเรียนปลูกต้นไม้รอบๆอาคารเรียน
 4. นักเรียนสามารถเข้าร่วมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้โดยวิธีใด

ก. ทำงานหาเงินมาบริจาคให้หลายๆ	ข. ถ่ายรูปต้นไม้ในที่ต่างๆ
ค. เข้าร่วมโครงการปลูกป่าทดแทน	ง. สะสมพันธุ์ต้นไม้หายาก
 5. หน้าที่ของใคร สำคัญที่สุดในการดูแลรักษาป่าไม้ในชุมชน

ก. เจ้าหน้าที่ป่าไม้	ข. ทุกคนในชุมชน
ค. นายอำเภอ	ง. ตำรวจตระเวนชายแดน

6. นักเรียนคิดว่า ข้อใด ไม่ใช่ที่สาธารณะ

ก. สวนสามพราน

ข. วัดพระปฐมเจดีย์

ค. พระราชวังสนามจันทร์

ง. ถนนคันสน

7. บุคคลในข้อใดที่นักเรียนคิดว่าปฏิบัติตนถูกต้องเกี่ยวกับศาสนสถาน

ก. บุญช่วยเอาสุนัขไปปล่อยที่วัด

ข. บุญมาช่วยทำความสะอาดวัด

ค. บุญเกิดทุบเจดีย์เพื่อเอาพระเครื่อง

ง. บุญมีเอาสีมาวาดรูปกำแพงวัด

8. ข้อใดกล่าวถึง บทบาทของผู้ตามที่ดีได้ถูกต้อง

ก. หวานยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่บ้าน

ข. เบรีเยวเชื่อฟังผู้นำมากเกินไป

ค. สัมเก็บเงินได้ก็นำไปฝากผู้ใหญ่บ้านตลอด

ง. มะนาวคัดค้านผู้นำโดยไม่มีเหตุผล

9. ข้อใดกล่าวเกี่ยวกับ หน้าทีพลเมืองดีที่ ควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตรงกับข้อใด

ก. การเลือกประกอบอาชีพ

ข. การเสียภาษี

ค. เลือกถิ่นที่อยู่

ง. รับราชการ

10. นักเรียนคิดว่า ข้อใดเป็นการทำหน้าที่พลเมืองที่ดีที่สุด

ก. หาญมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนๆนักเรียนด้วยกัน

ข. กล้าเป็นประธานนักเรียนช่วยเรียกร้องสิทธิให้เพื่อน

ค. มั่นชอบช่วยเพื่อนที่ทำผิดในห้องเรียนบ่อยๆ

ง. เข้มยืนตรงเคารพธงชาติเมื่อได้ยินเสียงเพลง

11. คุณธรรมในข้อใดสำคัญที่สุดที่จะทำให้สังคมสงบสุขได้

ก. ความเมตตากรุณา

ข. เห็นแก่ประโยชน์ร่วม

ค. ความรับผิดชอบ

ง. ความขยันอดทน

12. ถ้านักเรียนพบกระเป๋าสตางค์ตกอยู่บนพื้นถนนเราควรทำอย่างไร

ก. นำกระเป๋าไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตามหาเจ้าของ

ข. เก็บเงินในกระเป๋าไปทำบุญที่วัด

ค. เรียกเพื่อนไปช่วยเก็บและแบ่งเงินกัน

ง. นำเงินในกระเป๋าไปใช้ที่บ้าน

13. ถ้านักเรียนเห็นเพื่อนทำการบ้านไม่ได้เนื่องจากไม่เข้าใจบทเรียนนักเรียนควรทำอย่างไร

ก. ลอกการบ้านให้เพื่อน

ข. อธิบายเนื้อหาให้เพื่อนฟังจนเข้าใจ

ค. ให้เพื่อนทำการบ้าน

ง. เรียกเพื่อนอีกคนมาช่วยลอก

14. ข้อใดกล่าวคำว่าไม่ใช่พื้นฐานของการประพุดิตนเป็นพลเมืองดี
- ก. การคบคนพาล
ข. การทำบุญทำทาน
ค. ความไม่พุ่มเฟิ่อย
ง. การรักษาศิล
15. การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียนในการปฏิบัติตนที่ดีควรทำอย่างไรก่อนเป็นลำดับแรก
- ก. มาโรงเรียนให้ตรงต่อเวลา
ข. สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
ค. แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ
ง. เข้าแถวซื้ออาหารให้เป็นระเบียบ
16. นักเรียนจะปฏิบัติตนในการรักษาชื่อเสียงของโรงเรียนให้มากที่สุดใข้อใด
- ก. ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น
ข. ไม่พูดจาหยาบคายนที่สาธารณะ
ค. ร่วมร้องเพลงและเคารพชาติ
ง. แต่งชุดเครื่องแบบนักเรียนให้ถูกต้อง
17. คุณธรรมของพลเมืองดี ที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือข้อใด
- ก. เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน
ข. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
ค. มีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์
ง. ความรักพวกพ้องและยินดีทำตาม
18. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยในข้อใดมีน้อยที่สุด
- ก. มีความขยัน
ข. มีวินัย
ค. ซื่อสัตย์สุจริต
ง. ยึดมั่นความกตัญญู
19. นายกรัฐมนตรีมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านใดมากที่สุด
- ก. มีความคิดสร้างสรรค์
ข. มีซื่อสัตย์สุจริต
ค. มีความอดทน
ง. มีน้ำใจ
20. คุณสมบัติของคุณลักษณะของพลเมืองดีในหลัก 12 ประการข้อใดสำคัญที่สุด
- ก. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
ข. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
ค. ใฝ่หาความรู้ มั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม
ง. กำเนิ่งถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตน

แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม (หลังเรียน)

สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

คำชี้แจง :

1. แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเป็นแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก
จำนวน 20 ข้อ
2. ให้นักเรียนเลือกทำเครื่องหมาย X ในข้อที่นักเรียนเห็นว่าถูกต้องที่สุดเพียงข้อเดียวทำลงในกระดาษคำตอบ

-
1. นักเรียนจะปฏิบัติตนในการรักษาชื่อเสียงของโรงเรียนให้มากที่สุดข้อใด
 - ก. ร่วมร้องเพลงและเคารพชาติที่สาธารณะ
 - ข. แต่งชุดเครื่องแบบนักเรียนให้ถูกต้องไม่
 - ค. ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกับผู้อื่น
 - ง. พุดจาหยาบคายในที่สาธารณะ
 2. ถ้านักเรียนพบกระเป๋าสตางค์ตกอยู่บนพื้นถนนเราควรทำอย่างไร
 - ก. เรียกเพื่อนไปช่วยเก็บและแบ่งเงินกัน
 - ข. นำเงินในกระเป๋าไปใช้ที่บ้าน
 - ค. นำกระเป๋าไปให้เจ้าหน้าที่ตำรวจตามหาเจ้าของ
 - ง. เก็บเงินในกระเป๋าไปทำบุญที่วัด
 3. นักเรียนคิดว่า ข้อใดเป็นการทำหน้าที่พลเมืองที่ดีที่สุด
 - ก. มั่นใจช่วยเพื่อนที่ทำผิดในห้องเรียนบ่อยๆ
 - ข. เข้มขันตรงเคารพธงชาติเมื่อได้ยินเสียงเพลง
 - ค. หาญมีความซื่อสัตย์ต่อเพื่อนๆนักเรียนด้วยกัน
 - ง. กล้าเป็นประธานนักเรียนช่วยเรียกร้องสิทธิให้เพื่อน
 4. ข้อใดเป็นการดูแลทรัพย์สินของชุมชน เช่นที่ออกกำลังกาย ให้อยู่คงทนมากที่สุด
 - ก. นำสีไปเขียนชื่อตนเองที่เครื่องออกกำลังกาย
 - ข. เมื่อเกิดความเสียหายต้องรีบแจ้งเจ้าหน้าที่
 - ค. นำเครื่องออกกำลังกายไปไว้ที่บ้าน
 - ง. ใช้เครื่องออกกำลังกายอย่างรุนแรง

5. นักเรียนสามารถเข้าร่วมการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ได้โดยวิธีใด
- ก. เข้าร่วมโครงการปลูกป่าทดแทน
ข. สะสมพันธุ์ต้นไม้หายาก
ค. ทำงานหาเงินมาบริจาคให้หลายๆ
ง. ถ่ายรูปต้นไม้ในที่ต่างๆ
6. บุคคลในข้อใดที่นักเรียนคิดว่าปฏิบัติตนถูกต้องเกี่ยวกับศาสนสถาน
- ก. บุญมีเอาสีมาวาดรูปกำแพงวัด
ข. บุญเกิดทูลบเจดีย์เพื่อเอาพระเครื่อง
ค. บุญมาช่วยทำความสะอาดวัด
ง. บุญช่วยเอาสุนัขไปปล่อยที่วัด
7. ข้อใดกล่าวค่าว่าไม่ใช่พื้นฐานของการประพฤติตนเป็นพลเมืองดี
- ก. การรักษาศีล
ข. ความไม่ฟุ้งเฟ้อ
ค. การทำบุญทำทาน
ง. การคบคนพาล
8. นายกรัฐมนตรีมีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในด้านใดมากที่สุด
- ก. มีน้ำใจ
ข. มีความอดทน
ค. มีชื่อเสียงสุจริต
ง. มีความคิดสร้างสรรค์
9. นักเรียนคิดว่า ข้อใด ไม่ใช่ที่สาธารณะ
- ก. ถนนต้นสน
ข. พระราชวังสนามจันทร์
ค. วัดพระปฐมเจดีย์
ง. สวนสามพราน
10. คุณธรรมในข้อใดสำคัญที่สุดที่จะทำให้สังคมสงบสุขได้
- ก. เห็นแก่ประโยชน์รวม
ข. ความเมตตากรุณา
ค. ความขยันอดทน
ง. ความรับผิดชอบ
11. หน้าที่ของใคร สำคัญที่สุดในการดูแลรักษาป่าไม้ในชุมชน
- ก. นายอำเภอ
ข. ตำรวจตระเวนชายแดน
ค. เจ้าหน้าที่ป่าไม้
ง. ทุกคนในชุมชน
12. คุณลักษณะความเป็นพลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตยในข้อใดมีน้อยที่สุด
- ก. ยึดมั่นความกตัญญู
ข. ชื่อสัตย์สุจริต
ค. มีวินัย
ง. มีความขยัน

13. คุณสมบัติของคุณลักษณะของพลเมืองดีในหลัก 12 ประการข้อใดสำคัญที่สุด
- ก. ใฝ่หาความรู้ มั่นศึกษาเล่าเรียนทางตรงและทางอ้อม
- ข. คำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ของตน
- ค. มีความรักชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์
- ง. กตัญญูต่อพ่อแม่ ผู้ปกครอง ครูบาอาจารย์
14. ถ้านักเรียนเห็นเพื่อนทำการบ้านไม่ได้เนื่องจากไม่เข้าใจบทเรียนนักเรียนควรทำอย่างไร
- ก. เรียกเพื่อนอีกคนมาช่วยลอก
- ข. ให้เพื่อนทำการบ้าน
- ค. อธิบายเนื้อหาให้เพื่อนฟังจนเข้าใจ
- ง. ลอกการบ้านให้เพื่อน
15. ข้อใดเหมาะสมกับนักเรียนที่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมประชาธิปไตยของชุมชนได้
- ก. ดูแลรักษาความสะอาดในชุมชน
- ข. ควรเลือกซื้อสินค้าในชุมชน
- ค. การมีส่วนร่วมในการชวนพ่อแม่ไปเลือกตั้ง
- ง. นักเรียนจะต้องตั้งใจศึกษาเล่าเรียน
16. ข้อใดกล่าวเกี่ยวกับ หน้าที่พลเมืองดีที่ ควรปฏิบัติอย่างต่อเนื่องตรงกับข้อใด
- ก. การเสียภาษี
- ข. การเลือกประกอบอาชีพ
- ค. รับราชการ
- ง. รับราชการเลือกถิ่นที่อยู่
17. ข้อใดเป็นการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม
- ก. เอกซิทกระดาดเล่นในห้องเรียน
- ข. สมศรีทิ้งขยะลงในแม่น้ำทุกวัน
- ค. ครูให้นักเรียนปลูกต้นไม้รอบๆอาคารเรียน
- ง. ลูกน้ำเปิดน้ำทิ้งไว้ในขณะที่ล้างจาน
18. คุณธรรมของพลเมืองดี ที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย คือข้อใด
- ก. ความรักพวกพ้องและยินดีทำตาม
- ข. มีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะประโยชน์
- ค. การรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น
- ง. เคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน
19. ข้อใดกล่าวถึง บทบาทของผู้ตามที่ดีได้ถูกต้อง
- ก. เปรี้ยวเชื่อฟังผู้นำมากเกินไป
- ข. หวานยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใหญ่บ้าน
- ค. มะนาวคัดค้านผู้นำโดยไม่มีเหตุผล
- ง. ส้มเก็บเงินได้ก็นำไปฝากผู้ใหญ่บ้านตลอด
20. การเป็นสมาชิกที่ดีของโรงเรียนในการปฏิบัติตนที่ดีควรทำอย่างไรก่อนเป็นลำดับแรก
- ก. เข้าแถวซื้ออาหารให้เป็นระเบียบ
- ข. แต่งกายให้ถูกต้องตามระเบียบ
- ค. สร้างชื่อเสียงให้โรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ
- ง. มาโรงเรียนให้ตรงต่อเวลา

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-นามสกุล

นางสาวกุลวดี คูเมือง

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2556 รัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

ตำแหน่งและสถานที่ทำงานปัจจุบัน

ครู กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

โรงเรียนวัดศรีมหาโพธิ์

